SAYI / 10

GÜZ / 2002

LONCA

Dosya

Prof. Dr.Muammer KAYA
Prof. Dr.Aşkın TÜMER
Prof. Dr.Raquibuz ZAMAN

Röportaj

Rifat HİSARCIKLIOĞLU
Ali BAYRAMOĞLU
Zafer ÇAĞLAYAN
Salih ESEN
Nejat KOÇER

Sektör

Hazır Giyim

Beyin GÖÇÜ

BRAKE

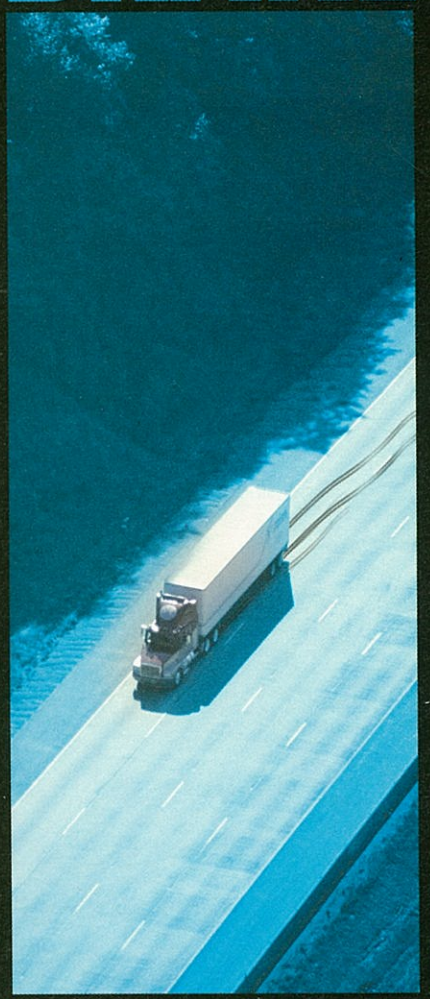

EQUIPMENT

ticaret için, eğlence için;
yolculuk... fakat **güvenli** yolculuk.

yollarda yürüyebilmek değil,
durabilmek her zaman sorun olmuştur.

bir daha düşünün!

Filkar®
FREN EKİPMANLARI

ARFESAN FREN EKİPMANLARI

Orjinal Fren Ekipmanları

- **Wabco**
- **Knorr**
- **Bosch**
- **Haldex**

ABS

FilPa
İÇ ve DIŞ TİCARET A.Ş.

Karatay San. Oto Parçacılar Boyluca Sk. No:6
42300 Konya / TÜRKİYE
Tel : +90.332 239 07 61 (3 Lines)
Fax : +90.332.239 07 64

www.imas.com.tr

VALS
Millenium MODEL

UN,
İRMİK,
MISIR UNU DEGİRMENLERİ

Anahtar Teslim Projeler

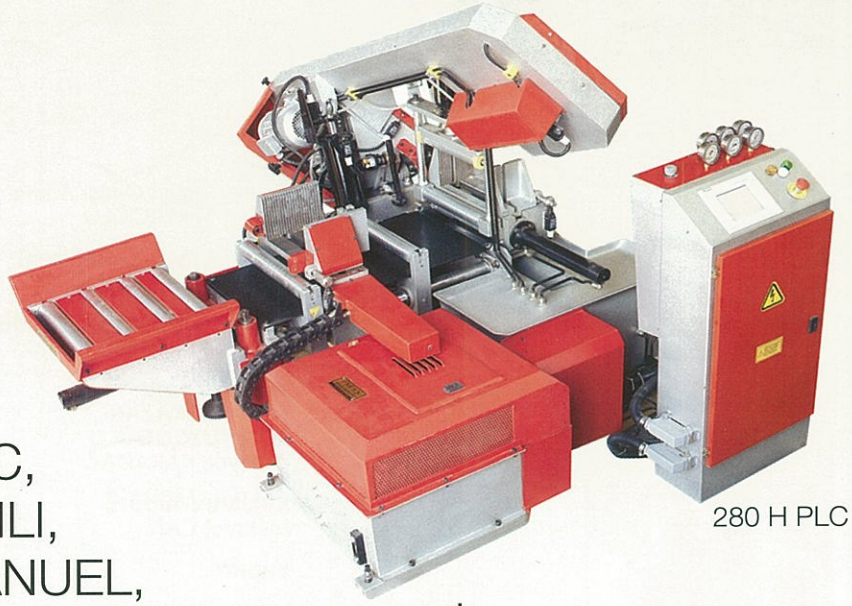

280 H PLC

PLC,
AÇILI,
MANUEL,
YARI VE TAM OTOMATİK
150,280,350,550,1050,1200,400x800,800x1200mm
EBATLARINDA

Şeritli Testere Tezgahları

2.Org.San.Lalehan Cad. No:61
42300Konya-TÜRKİYE

Tel:0090 332 239 01 41 (pbx)
Fax:0090 332 239 01 44
Info@imas.com.tr

İMAŞ®
MAKİNA SANAYİ A.Ş.

Sayı

İÇİNDEKİLER

3 Editör 6 H.İbrahim KURUCAN (Beyin Göçü Bütün Ülkelerin Sorunu) 8 Lütfi Arslan Göçün Çaresi Göç Almak 10 Muammer Kaya (Beyin Göçünün Nedenleri) 12 A.Tümer Beyin Göçümüzün Zayıflama Tehlikesi 16 Röportaj Ragaibuz ZAMAN 18 Röportaj Nejat KOÇER 20 Röportaj Zafer ÇAĞLAYAN 22 Röportaj Salih ESEN 24 Röportaj Ali BAYRAMOĞLU 26 Röportaj Rifat HİSARCIKLIOĞLU 29 Sektor (Hazır Giyim) 42 Kültür Sanat (Nalbantlık) 48 Meram'a Yürümek Zemci ÇETİNKAYA 52 Sohbet 58 Hikaye (Karınca Kararınca) 63 Yargı Köşesi 64 Terminoloji

06
Dosya /Beyin Göçü

10
Röportaj

42
Kültür-Sanat/Nalbantlık

29
Sektor/Hazır Giyim

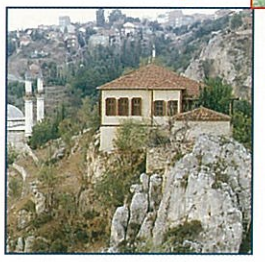

32
Meram'Yürümek

LONCA

Sayı 10 Güz 2002

Sahibi
Konya Sanayi Odası Adına
Ahmet ŞEKEROĞLU

Genel Yayın Yönetmeni
Refik TUZCUOĞLU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Zübeyde KARADAĞ

Yayın Kurulu
Sedat TAŞKAZAN
Refik TUZCUOĞLU
Zübeyde KARADAĞ

Reklam Müdürü
Mehmet CAN

Yapım

EKİN Ajans•İletişim•Dağıtım
Feritpaşa Mah. Kerkük Cad.
Erdem Sitesi Altı No: 48/E
Selçuklu/KONYA
Tel: 0 332 235 27 15
Fax: 237 78 08

Grafik Tasarım

Hüseyin ÇETİN

Ofset Hazırlık-Baskı
FSF Printing House

Editör

Refik TUZCUOĞLU
refik.tuzcuoglu@vezzy.com

Türkiye geçtiğimiz üç ay içinde yeni bir döneme girdi. Yoğun gündemler yaşadık bu üç ay içinde. Öncelikle tüm Türkiye'nin sonuçlarını merak ettiği bir seçim süreci sonuçlandı. Cumhuriyet döneminin en önemli ve en ilginç sonuçlarının alındığı seçimlerinden biri oldu 3 Kasım seçimleri. İki parti hariç bu seçimlere katılan siyasi partilerin tamamı baraj altında kaldılar. Köklü bir geleneğe sahip iki siyasi partinin liderleri genel başkanlıklarından ayrılarak siyasi yaşamlarını noktaladılar. Diğer bir parti başkanının liderliği bırakması ise kuvvetle muhtemel. Sandık pek çok partinin hezimetini ilan ederken yeni kurulmuş bir siyasi parti kahir bir ekseriyetle iktidar koltuğuna oturdu. Başarılı mı? veya başarısız mı? olduğu polemik konusu yapılan bir siyasi parti ise küçük bir grupla muhalefet olarak meclisteki yerini aldı.

"Hiç bir şey eskisi gibi olmayacak" diye yorumluyordu Müsiad Başkanı bu gelişmeleri. Bir diğer yorumcu "halk kötü yönetime ve yolsuzluklara olan tepkisini sandıkta gösterdi" diyordu.

Seçimlerin ardından Kopenhag görüşmelerinde AB'ne giriş müzakerelerine başlama tarihinin 2003 olması için hükümetin Avrupa ülkelerine adeta tam saha pres uyguladığı hızlı bir dönem yaşandı.

Türkiye açısından geçirdiğimiz bu süreçler son derece önemliydi. Öncelikle içerde ciddi bir ekonomik kriz vardı ve bunun müsebbibi koalisyonu oluşturan partiler olarak görülüyordu. Siyasete güvensizlik, yolsuzluklar, aksak yürüyen demokrasi, özgürlükler konusundaki sıkıntılar, anti demokratik uygulamalar.. Ve çözümsüzlük... Halk bu çözümsüzlüğe AKP iktidarının son vereceğine inanarak sandığa gitmişti. Tek parti iktidarı sorunlara çözüm bulabilirdi. Koalisyonlarda herkes başarısızlığın faturası olarak diğer ortaklarını gösterebiliyordu. Siyasi görüş farklılığı en çok bu seçimde önemini kaybetti. Zira farklı dünya görüşüne sahip kesimlerin bile seçim sonrası yapılan anketlerde AKP'nin başarısını istedikleri ortaya çıktı. Şu an halk nezdinde "bunlarda başarılı olamazsa"nın vehameti konuşuluyor. Doğrusu AKP'nin tarihi sorumluluğu büyük.

Lonca bu bağlamda tek parti iktidarının Türkiye'nin içinde bulunduğu ortamda ne anlama geldiğini soruşturdu. Her şeyin başında "güven" geliyordu. Türkiye'nin sorunlarını ve ne yapacağını bilen "güvenilir" ve tek başına iktidar olmuş bir siyasi kadro ülkenin önünü açabilirdi. AKP bunu başarabilecek miydi?

Diğer taraftan dış politika hedefleri açısından Kopenhag'da yapılan AB zirvesi Türkiye'nin yeni yol haritasını belirleyecek bir öneme sahipti. Her ne kadar Türkiye taze hükümetin tüm ağır toplarıyla yapmış olduğu ataklara rağmen istediği takvimi alamadı ise de AB projesi ümitvar bir sürece girdi.

Lonca bu sayısında önemli bir konuyu kapağına taşıdı. Ülkemiz malesef yetiştirmiş olduğu güçlü beyinlerini değerlendiremiyor. Bizim değerlendiremediğimiz bu beyinler başta ABD olmak üzere Batı ülkelerinin gözlerini kamaştırıyor adeta ekmeklerine yağ sürüyor. Ülkemizde bilgeliğin kıymeti bilinmiyor. Başta üniversitelerimizde ve YÖK'teki çarpık yapılanma artı beyin gücümüzü besleyecek ve değerlendirecek bir vasatın olmayışı, beyin gücümüzde gönül kırıklığına yol açıyor. Böylece kendilerine kapılarını ardına kadar açan ülkelerin büyümelerine katkıda bulunmak üzere buruk bir şekilde memleketimizi terketmek zorunda kalıyorlar. Onların gidişiyle geleceğimize de veda ediyoruz. Sonra onlarla ilgili haberler görüyoruz medyada. "Amerika'da bir Türk bilim adamı dünya çapında başarıya imza attı" diye... Hazırladığımız dosyayı ilgiyle, ibretle okuyacaksınız ya, hamakatimize ne demeli?

Bir sonraki sayımızda buluşmak dileğiyle...

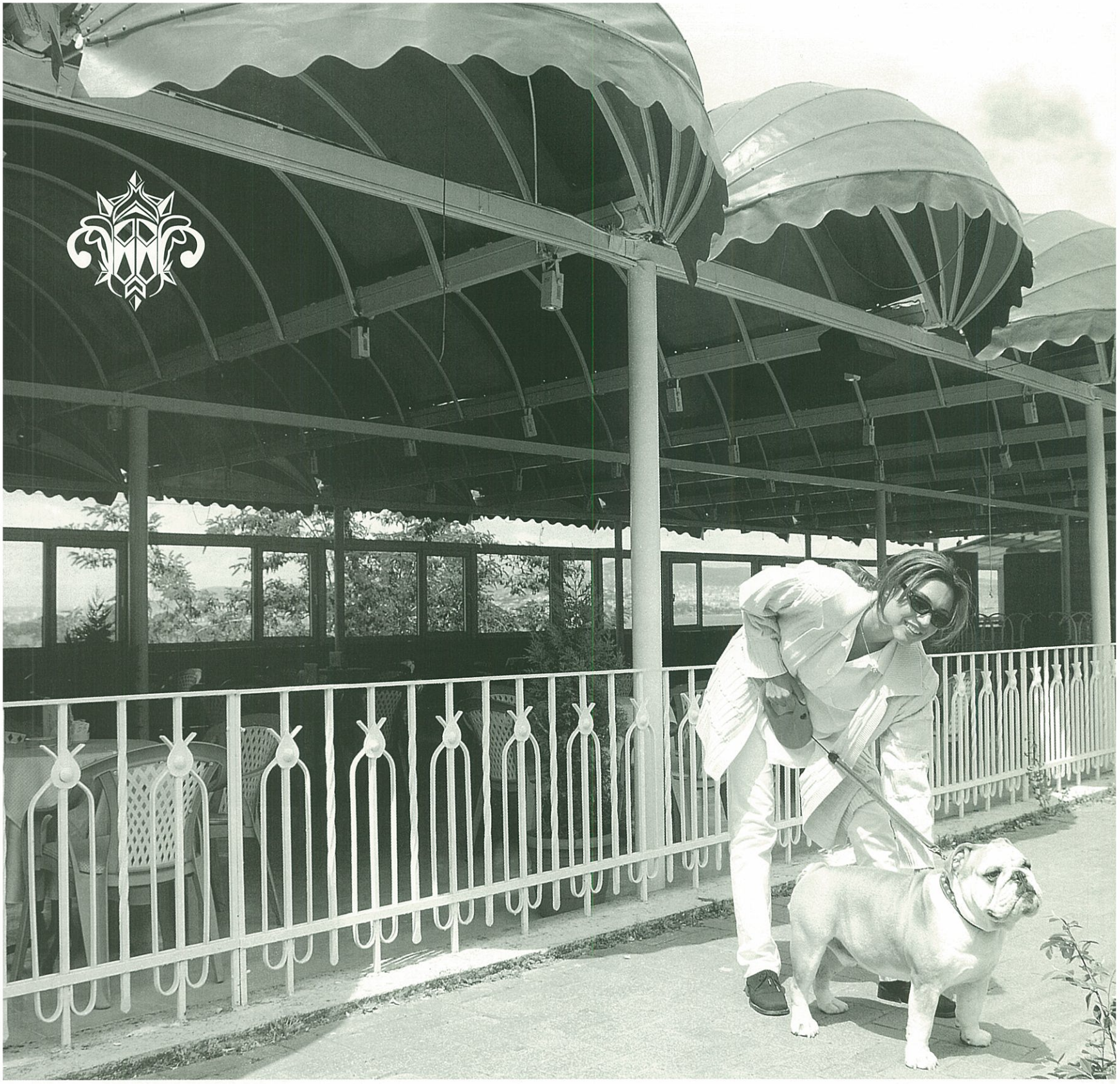

etken®

etkentriko.com

Örmede en önemli Etken...

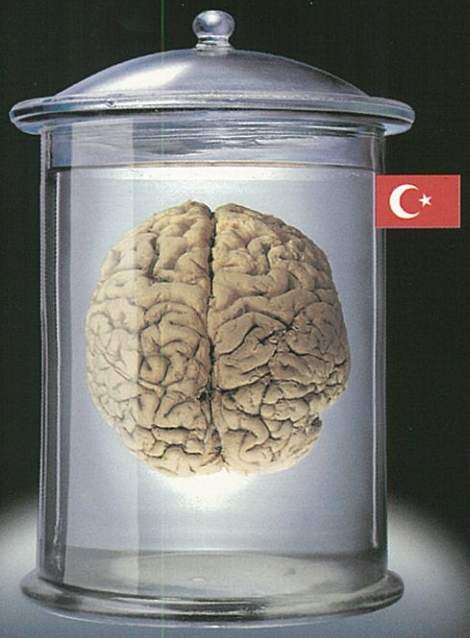

Beyin Göçü

ve

Nedenleri

H.İbrahim KURUCAN
Gazeteci-Yazar

BEYİN GÖÇÜ

Bütün ülkelerin sorunu...

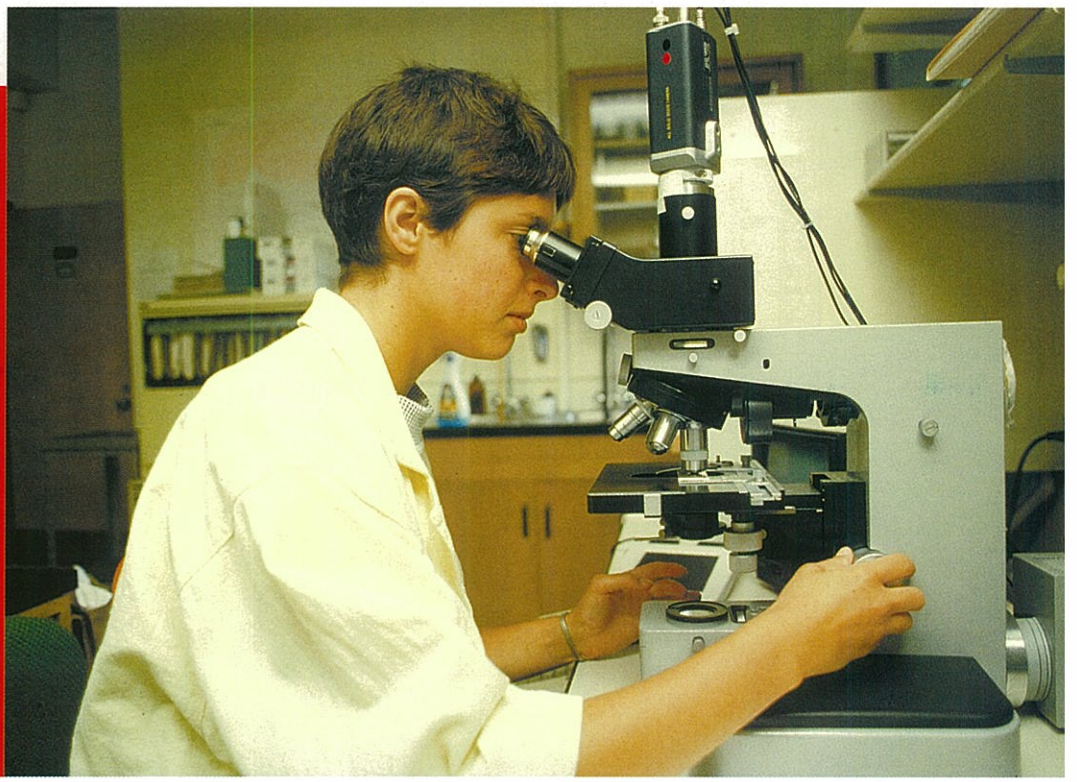

Beyin göçü, bir ülkenin yetişmiş eğitimli insanlarının değişik sebeplerle başka ülkelerde çalışması olarak tarif ediliyor. Bu yönüyle beyin göçü, dünyanın her tarafından yetişmiş, seçkin insanların başka ülkelere transferi şeklinde karşımıza çıkıyor. İletişim imkanlarının alabildiğine geliştiği, globalleşmenin bütün dünyayı neredeyse bir köy haline getirdiği günümüzde bu insan transferi hızlanarak artıyor.

Bazı Tespitler

Beyin göçüyle ilgili bazı tespitlerde bulunmakta fayda var. Bunları şöyle sıralayabiliriz.

- Beyin göçü veren ülkelerin kaybı sadece insan kaybı değil, gelecek günlerin de kaybıdır.
- Beyin göçü günümüzde, ülkeler arasındaki gelişmişlik farkının daha da artmasına neden olan bir süreç haline gelmiştir.
- Beyin göçü yoluyla başka ülkelere giden yetişmiş insanlar gittikleri ülkelerin gelişmelerini hızlandırdıkları bir gerçek.
- Beyin göçünün en büyük kaybı eğitimli gençlerin, en verimli çağlarında başka ülkelerin kalkınması için çalışıyor olmalarıdır herhalde.
- Beyin göçü yoluyla dışarı gidenlerin büyük çoğunluğunda kendi ülkesinden ve kültüründen yabancılaşma, değerlerin erezyona uğraması, kişilik değişmesi gibi sosyal problemleri kaçınılmaz olarak karşımıza çıkarmaktadır.
- Tabii burada asıl önemli sorun, bu ülkelerde eğitim gören öğrencilerin büyük çoğunluğu eğitimleri sonrasında ülkelerine geri dönmeyi düşünmüyor olmaları.
- Geri dönenler ise değişik sebeplerden bir süre sonra ülkelerinden bir daha dönmemek üzere ayrılıyorlar. Yurtdışına gitmiş ama heyecanla ülkelerine dönen, ancak gönüllerince ülkelerine hizmet edemeyeceklerini anlayarak çok büyük hayal kırıklığına uğrayanlar var.

• Beyin göçüne temel olarak olumsuz bir anlam yüklenir. Gerçekten böyle midir? "Beyin göçünün, göç veren ülke açısından faydası yok mudur?" diye bir soru akla gelebilir. Göç veren ülkelerdeki şartlar çok

• Başka ülkelerin 'beyin göçü' nedeniyle gelişmiş ülkelere gönderdikleri insanlar, elde ettikleri deneyimlerle ve ilave eğitimlerle ülkelerinin gelişimine çok büyük katkıda bulundukları biliniyor. Türkiye açısından bakarsak bu katkı bir türlü gerçekleşmiyor.

• Beyin göçü yoluyla yurtdışına gidenler eğer kendilerini yetiştirmiş olarak ülkelerine dönüp uygun çalışma şartlarında hizmet etme imkanı bulabilirlerse bu beyin göçü değil belki bir beyin gücü olacaktır. Buradaki kritik soru ülke olarak bizim bu imkanı sunup sunamadığımızdır. Bu imkanı bir türlü sunamadığımızdan daha uzun yıllar beyin göçü devam edecektir.

Dünyanın sorunu

Bu sadece Türkiye'nin bir sorunu değil. Beyin göçü bütün ülkelerin sorunu haline gelmiş bulunuyor. Dünyada bir iki devlet hariç diğerleri bu süreçten olumsuz olarak etkileniyorlar. Az gelişmiş veya gelişmekte olan ya da gelişmiş ülkeler bile bundan kaçamıyor. İslam ülkeleri de bu süreçten olumsuz olarak etkileniyorlar. Yapılan araştırmalara göre İslam ülkelerinden ihtisas eğitimi almak veya doktora yapmak amacıyla Batı ülkelerine gidenlerin % 70'i geri dönmüyor. Mısır'da yapılan araştırmalara göre bu ülkede mühendislik alanlarında doktora unvanı almaya hak kazananların yarıya yakını belirttiğimiz sebeplerden dolayı değişik Batı ülkelerine yerleşmiş bulunuyorlar. Beyin göçünün sadece Mısır'a verdiği ekonomik zarar ise 11 milyar dolar. Mısırlı doktorların % 72'si, öğretmenlerin % 10'u ülkelerini terk ediyorlar.

Almanya geçtiğimiz yıl ABD'ye giden bilim adamalarını geri döndürebilmek için kampanyalar düzenlemeye başladı.

Kanada ABD'ye giden yetişmiş insan açığını kapatabilmek için beyin göçü yoluyla en çok beyin göçü alan ikinci ülke konumunda. Buna rağmen yetişmiş insan açığını bir türlü kapatamıyor. Çünkü çok daha fazla insan, beyin göçü yoluyla ABD'ye taşınıyor.

Çarpıcı bir örnekte Hindistan. Hindistan, bilgisayar sektöründe yetişmiş uzmanlarının ülke dışında çalışması yüzünden her yıl 2 milyar dolarlık bir zarara uğruyor. Üstelik Hindistan bu sektörde bir uzman yetiştirmek için öğrenci başına en az 20 bin dolar harcıyor. ABD'nin 1999 yılında verdiği 115 bin vasıflı uzman geçici çalışma izninin yarısını Hintlilerin almış olması Hindistan'ın içinde bulunduğu durumu gösteren iyi bir örnek.

Türkiye beyin göçü en fazla olan 34 ülke içinde 24. sırada yer alıyor. Maalesef iyi eğitim gören yüz kişiden 59'unu elinden kaybediyor.

Beyin göçü olgusuna, yalnızca iş yaşamında değil, eğitim sektöründe de rastlanıyor. Bugün Türkiye, 50 bini aşan öğrenci sayısıyla yurtdışına en çok öğrenci gönderen ülkeler arasında 11'inci sırada. Türkiye, ABD'de en fazla öğrencisi bulunan 9'uncu ülke ve bu öğrenciler ABD ekonomisine yılda 824 milyon dolar katkıda bulunuyorlar.

Gitmek mi zor, kalmak mı?

Yetişmiş insanların başka ülkelere gidip gitmemeleri kendileri açısından cevaplanması zor bir soruyu gündeme getirmektedir. Ya başka ülkelerde sunulan iyi iş imkanlarını, verimli çalışacak iş ortamlarını tercih etmeyi seçecek ya da ülkelerinde kalarak kendilerini daha iyi yetiştirme şartlarını ellerinin tersiyle geri itecekler. Bu karar vermesi oldukça zor bir tercih olmaktadır.

Beyin göçü yoluyla yurtdışına gidenler acaba sadece kendi kişisel maddi ve manevi tatminleri için mi bu yola başvurmaktadırlar? Yoksa ülkelerinde yaşadıkları zorluklar ve imkansızlıklar mı buna sürüklemektedir? Bu soruya verilebilecek cevap ta maalesef ikinci şık olmaktadır çoğunlukla. Aslında beyin göçünü bu yönüyle değerlendirirsek, devlet politikalarını bu çerçeveden yeniden değerlendirmeliyiz. Bu insanlar sonuçta ülkelerini seven, hizmet etmek isteyen, yeni bir şeyler yapabilme gayretinde olan insanlardır. Ülke olarak çalışma ve kendilerini geliştirme şartlarını yeterince sunamadığımızdan bu yola başvurmaktadırlar.

Beyin göçünden şimdilik kaçış yok

Hantal devlet yapıları olan ülkeler, baş döndürücü hızla gelişen iletişim ve teknoloji yenilikleri karşısında beyin göçü vermeye devam edecektir. Çünkü artık yetişmiş insanlar internet vasıtasıyla bu imkanlara çok daha kısa sürede ulaşabilmektedir Dünyada gelişmişlik farkının gün geçtikç açıldığı günümüzde bu süreci hızlandıran iki faktör daha var. Bunlar itici faktörler, çekici faktörler... İtici faktörler yaşanılan ülkenin bütün olumsuz şartları ve imkansızlıkları, çekici faktörler ise, gidilen ülkenin sunduğu imkanlar ve fırsatlar olarak değerlendirilebilir. Türkiye açısından bu güne kadar itici faktörler ön plandaydı. Ve bunun olumsuz sonuçları görülüyor. Temennimiz önümüzdeki dönemde bu faktörleri tersine çevirecek bir sürecin yaşanması.

Türkiye niçin beyin göçünü önleyemiyor?

Uzmanlar bu konuda çok değişik sebepler sıralıyorlar. Bunlardan başlıcalarını şöyle sayabiliriz.

• Ar-Ge'ye önem vermeme,

• Bilim ve teknolojiye değer vermeme,

• Fikir üretiminin ve buluşun para etmemesi ve desteklenmemesi,

• Eğitim harcamasında 109 ülke içinde 105. sırada yer almamız,

• Ulusal gelirden eğitime ayrılan pay Dünya ortalaması %5.2 iken bizde %2.2 olması,

• Beyin göçünü tersine döndürmek bir devlet politikası olmaması.

Bu sebepler artırılabilir. Bu sebepleri ortadan kaldırmadığımız ya da azaltamadığımız sürece bu göç devam edecek.

Yetişmiş insan açığı çeken ülkemizde beyin göçüyle bu açık daha da artıyor. Bu göçü şimdilik engelleyemediğimize göre cevaplanması gereken kritik bir soru karşımıza çıkıyor; "Bu yetişmiş insan açığı nasıl kapatılacak?"•

Lütfi Arslan
Gazeteci-Yazar

Göçün Çaresi Göç Almak

"**Gelişme** Ekonomisi" dersini okurken azgelişmiş ülkelerin zaten kıt kaynaklarını seferber ederek yurt dışına gönderdiği elemanların bir çoğunun neden okuduğu ülkede kalmayı seçtiğine ilişkin bir bilgi dikkatimi çekmişti. Aslında bu öğrenciler memleketlerine geri dönmek istiyorlardı ama misafir oldukları ülkede yaşamaya bir anlamda mecbur kalıyorlardı. Çünkü misafir oldukları ülkenin ihtiyaçları ve gelişmişlik düzeyine göre şekillenmiş bir eğitim sisteminde, ancak bu ülkenin ihtiyaç düzeyine göre bir donanım ediniyorlardı. Bir diğer ifade ile kendi ülkelerindeki teknolojinin çok ötesinde bilgi seviyesi ve beceri kazanıyor, sahip oldukları niteliklerle belki bu ülkede ancak bir yirmi sene sonra ihtiyaç duyulabilecek bir düzeye bir anda geliveriyorlardı. Dolayısıyla ülkelerine geri döndüklerinde ihtiyaç duyulan iş gücünün nitelikleri ile uyuşmadıkları için boşa çıkıyorlardı. Çoğu da bunu daha öğrenimini sürdürürken farkettiği için geri dönmek için teşebbüste bulunmuyor, kariyerlerini gelişmiş ülkede geliştirme yolunu seçiyorlardı. Muhtemelen bir gün ülkesinin de kendisine ihtiyaç duyacağı avuntusuyla oyalanarak...

Beyin göçü ile yakından ilişkili bu konu bu kadar dramatik mi? Doğrusu sonuçlar ne kadar dramatik olursa olsun, beyin göçüne yol açan nedenlerin hemen hepsi rasyonel. Düşük ücretler, yüksek vergiler, ekonomik ve siyasal istikrarsızlık, gelecek kaygısı, ayırımcılık, eğitim politikalarındaki yanlışlıklar ve benzeri bir dizi somut neden yüzünden nitelikli elemanlar istemeseler de ana vatanlarını terk ederek, kendilerine daha iyi imkanlar sunan ülkelere göç ediyorlar. Bu işin mikro boyutu.

Beyin göçü mü yoksa dolaşımı mı?

Makro boyutta, ülkeler ya da ülke içindeki bölgeler arasındaki gelişmişlik farkı beyin göçünün birinci nedeni olarak ortaya çıkıyor. Gelişmiş ülkeler/bölgeler insan kaynağına daha iyi imkanlar sağlıyorlar. Bu, az gelişmiş ülkeden ya da bölgeden gelişmiş olana bir insan kaynağı akışı meydana getiriyor. İşte bu akışa beyin göçü adı veriliyor. Ne var ki bölgesel ekonomiler ve gelişim üzerine çalışmalar yapan AnnaLee Saxenian'a göre beyin göçü artık eskimiş bir kavram. Saxenian bunun yerine 'Beyin Dolaşımı' ifadesini kullanmamız gerektiğini söylüyor. 'Beyin Dolaşımı' küreselleşmenin zaman ve zemini aşan tabiatının etkisi göz önünde tutularak gelişmiş ya da az gelişmiş, ülkeler arasında sürekli hareket eden insan kaynağını ifade ediyor. Kuşkusuz çok uluslu şirketlerin hammadde ve iş gücü maliyetlerini kısmak için çevre ülkelerde üretim tesisleri kurmaları ya da üretim aşamalarının ayrı ayrı ülkelerde gerçekleştirilmesi sonucu ortaya çıkan küresel standartlar beyin dolaşımını, beyin göçünden daha anlamlı kılıyor. Ne var ki bu kavramın göç kavramını ikame ettiğini söylemek için henüz erken. Ülkeler arasındaki gelişmişlik uçurumu bu şekilde kaldıkça beyin göçü kavramı geçerliliğini koruyacak. Kaldı ki bu şekliyle beyin göçünün aradaki uçurumu artırıcı etkisi de var. Göç, az gelişmişin zaten kıt olan kaynakları ve imkanlarının transferi olduğundan gelişmişi daha gelişmiş, gelişmemişi ise durduğu yerde debelenmeye mahkum ediyor. Kısacası beyin göçü ve gelişmişlik farkı, hem doğuran, hem hızlandıran, hem neden, hem de sonuç olarak birbirini etkiliyor.

AB de beyin göçünden şikayetçi

Her ne kadar beyin göçü iç ve dış beyin göçü olarak ikiye ayrılsa da, kuşkusuz beyin göçü denildiğinde çoğunlukla atıfta bulunulan ülkeden ülkeye yapılan göçler; bu anlamıyla da etkileri olumsuz bir olguya işaret ediyor. Ülke içinde, çoğunlukla devlet sektöründen özel sektöre akış şeklinde gerçekleşen beyin göçünün, nihai tahlilde yine ülke ekonomisine yarar sağladığı düşünülürse bu olumsuzluğun dış beyin göçü ile ilişkilendirildiği açık. O yüzden iç beyin göçünün etkileri dış beyin göçü kadar büyük ve olumsuz değil.

Dış beyin göçü sadece az gelişmiş ülkeler ile gelişmişler arasında değil hemen her gelişmişlik düzeyinde gerçekleşebiliyor. Yani, gelişmişlik düzeyine bakmaksızın, birleşik kaplar misalinde olduğu gibi, imkanları az olandan çok olana bir akış söz konusu. Nitekim 12 Aralık'ta Reuters tarafından geçilen bir haberde Kopenhag Zirvesi öncesi Avrupalı ilim adamlarının AB siyasilerine gönderdikleri bir mektup beyin göçünün gelişmişler arasında bile ciddi bir kaygı olarak ele alındığını gösteriyordu. AB'nin önde gelen araştırma merkezlerinin başkanları, mektupta ABD'ye yönelik beyin göçüne dikkat çekerek, AB'nin bu avantajı elde etmesi için daha fazla kaynak ayrılması ve yeni politikalar uygulanması teklif ediyorlar. Daha üretken bir AB için beyin göçünün zaruretine değinen bilim adamları bunun aynı zamanda "dünyanın en rekabetçi bilgi ekonomisi" hedefine ulaşmak için de şart olduğunun altını çiziyorlar.

Ne kadar bilgi o kadar beyin ya da tersi

Avrupalı bilim adamlarının siyasilerine hedef olarak koyduğu 'rekabetçi bilgi ekonomisi' bilgi temelli bir sistem olan küresel ekonominin her geçen gün etkilerini daha yakından hissettiğimiz bir gerçeği. Beyin göçünün bu gerçekle yakından ilgisi bulunuyor. Gelişmiş ülkelere yönelen insan kaynağının ortak özelliklerinden birisi de bilgi yoğun sektörlerde yoğunlaşmaları. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişte en önemli unsur haline gelen 'know-how' beyin göçünün nedenleri, yönü ve sonuçları üzerinde de etkili. Bu yüzden bilgiye sahip olma hem insan kaynağı için, hem de daha fazla bilgi için bir cazibe merkezi olmak anlamına geliyor. Bilgi sadece bilgiyi değil, insan kaynağını da çekiyor.

Ülkemizin beyin göçünde dezavantajlı ülkeler kategorisinde yer almasının en büyük sebeplerinden birisi hiç kuşkusuz yeni küresel ekonominin itici değeri olan bilgi konusundaki yetersiz politikalar. Beyin göçünün nedenleri üzerine yaptığı bir analizde Prof. Dr. Muammer Kaya AR-GE çalışmaları adı altında bu etkenin önemine işaret ederek, "Bilim ve Teknoloji Politikalarındaki Yanlışlıklar" başlığı altında beyin göçünün bir nedenini şu şekilde ayrıntılandırıyor:

- **Ar-Ge'ye önem vermeme,**
- **Bilim ve teknolojiye değer vermeme,**
- **Fikir üretiminin ve buluşun para etmemesi ve desteklenmemesi,**
- **Ar-Ge alt yapı eksikliği,**
- **Ar-Ge yatırım teşvik azlığı,**
- **Ar-Ge yatırım yardımı azlığı,**
- **Ar-Ge vergi indirimlerinin yetersizliği.**

Türkiye'nin beyin göçü en fazla olan 34 ülke içinde 24. sırada yer aldığını ve iyi eğitim gören yüz kişiden 59'unu elinden kaybettiğini belirten Duran'a göre AR-GE'ye verilen önemin yetersizliği onbin kişiye düşen AR-GE personeli şeklindeki veride daha açık. Bu sayı ülkemizde 1990 yılında binde 6.7 iken 2000 yılında ancak binde 10.5'e çıkabilmiş. Halbuki bu oran Rusya'da binde 153, Japonya'da binde 136, Almanya'da binde 116 ve AB topluluğunda binde 95. Aynı şekilde AR-GE harcamalarının 2000 yılı GSYIH içindeki payı binde 6.3 iken bu oran Japonya'da yüzde 3.04, ABD'de yüzde 2.64, Almanya'da yüzde 2.46 ve AB ülkelerinde yüzde 1.85 olarak gerçekleşmiş.

50 bin Türk öğrenci dışarıda okuyor

Beyin göçünün ekonomik, siyasi ve sosyal başka bir takım nedenlerini daha sıralayan Duran'ın yabancı dil konusundaki bir tespitinin özellikle altını çizmek gerekiyor ki o da yabancı dil eğitiminin beyin göçünde bir katalizatör vazifesi görmesi. Gerçekten yabancı dille eğitim gelişmiş ülkelere bedava insan kaynağı temin etmesi noktasında beyin göçünü hızlandıran bir unsur olarak göze çarpıyor. Bunun yüksek enflasyon ve işsizlik kısır döngüsüne sıkışmış bizimki gibi bir ekonomik yapı içerisinde gelişmiş ülkelere yönelen beyin göçünü ne kadar hızlandırıcı bir etkisi olduğu çok açık... Bu tür bir ortam sadece gelişmiş ülkelere hazır iş gücü sağlamakla da kalmıyor. Belki daha önemlisi potansiyel insan kaynağının beklentilerini ve geleceğe yönelik planlarını da önemli ölçüde etkiliyor. Nitekim 17-18 Nisan 2002 tarihinde insankaynaklari.com üzerinden 1135 kişinin katılımı ile gerçekleştirilen "Beyin Göçü" araştırmasının sonuçlarına göre, katılımcıların %72'si kariyer hayallerini gerçekleştirmek için şansını yurt dışında aramayı düşünüyor. YÖK'ün hazırladığı bir rapora göre ise Türkiye yurt dışına en çok öğrenci gönderen/okutan ülkeler arasında 50 binden fazla öğrenciyle 11. sırada yer alıyor. Yine Türkiye 15 bin öğrenci ile ABD'de en fazla öğrencisi bulunan 9. ülke. Bu öğrenciler ABD ekonomisine yılda 824 milyon dolar katkı sağlıyorlar.

Bize 'özel' değil 'dünya' standartları

Beyin göçü ya da küresel ekonomideki yeni tanımıyla beyin dolaşımı ülkeler arasındaki gelişmişlik farkları olduğu müddetçe kaçınılmayacak bir olgu. Bu durumda bu olgunun olumsuz etkilerini en aza indirmek ya da mümkünse olumlu hale dönüştürmek en uygun yol olarak gözüküyor. Bu ise ekonomisi, siyaseti ve teknolojisi ile cazip bir toplum haline gelmekle yakından ilişkili. Cazip bir toplum olmak insana önem veren, insan kaynağının eğitimi, gelişimi ve istihdamı için her türlü imkanlarını seferber eden, buna uygun vasatları hazırlayan bir toplum olmakla eş anlamlı. Acilen insana önem vermeye başlamamız, sonuçta da insana muamelesini bu şekilde içselleştirmiş bir toplum olmayı başarmamız gerekiyor. Rasyonel gerekçe belli: Gelişmiş ülkelerle aramızdaki uçurumun kapanması için insan odaklılık şart. Ama daha öncesinde dramatik de olsa başka bir gerekçeyi daha çok önemsememiz gerektiğini düşünüyorum. Bu da tek tek bireyleri motive eden şartları göz önünde tutarak, insanları öz vatanlarından ayrılmaya mecbur bırakmamak. Bizim insanımız, bizim topraklarımızda yaşayabilecek her türlü maddi, psikolojik ve entelektüel şartları bulabilmeli. Bunun ise tek yolu var: Her alanda standartları bize 'özel' değil de dünya gerçeklerine göre belirlemek. Bu olduğu takdirde sadece bizim insanımız için değil, her milletten insan için cazibe merkezi olmak işten bile değil.•

Prof.Dr.Muammer KAYA
Eskişehir,Osmangazi Ünivensitesi,Teknoloji Araştırma Merkezi

BEYİN GÖÇÜ'nün nedenleri

Beyin göçü iyi eğitim görmüş, kalifiye ve yetenekli işgücünün yetiştiği az gelişmiş/gelişmekte olan bir ülkeden gelişmiş bir ülkeye akışı/göçü olarak tanımlanabilir. Kıt ve sınırlı kaynakları ile yetiştirdiği değerli beyinleri kaybeden az gelişmiş/gelişmekte olan ülkelerin beyin göçü nedeni ile gelişmeleri daha da yavaşlarken, gelişmiş ülkelerin yetişmiş beyinlere daha yüksek ücret ve daha iyi olanaklar sağlaması ile gelişmeleri daha da hızlanmaktadır. Beyin göçü ülkeler arasındaki gelişmişlik farkının daha da artmasına neden olmaktadır.

Beyin göçü 1960'lı yıllarda başlamış olup, önce doktorlar, mühendisler ve sonra bilim adamları arasında yaygınlaşmıştır. Beyin göçü iç ve dış beyin göçü olarak ikiye ayrılabilir. Ülke içindeki beyin göçüne iç ve ülke dışına olan beyin göçüne ise dış beyin göçü adı verilir. Ülkemizde iç beyin göçü çoğunlukla devlet sektöründen özel sektöre olmaktadır. Örneğin Devlet Üniversitelerinden Vakıf Üniversitelerine Öğretim Üyesi erozyonu veya devlet dairelerinden yetişen elemanların özel sektöre geçişi iç beyin göçü olarak adlandırılabilir. İç beyin göçünün ülke açısından pek fazla zararı yoktur. Dış beyin göçü ise iyi yetişmiş yetenekli işgücünün gelişmiş ülkelere akışı şeklinde algılanabilir.

Türkiye beyin göçü en fazla olan 34 ülke içinde 24. sırada yer almakta olup, maalesef iyi eğitim gören yüz kişiden 59'unu elinden kaybetmektedir. Beyin göçü Dünyada' da önemli bir sorundur. Beyin göçünün fazla verildiği ülkeler arasında Hindistan, Pakistan, Birleşik Devletler Topluluğu, Çin, Filipinler, Cezayir, Fas, Tunus, İran, Mısır, Nijerya, Türki Cumhuriyetler vs. de vardır. Önemli ölçüde beyin göçü alan ülkeler arasında ABD, Kanada, Avustralya, G. Afrika, Almanya, Fransa vs gibi ülkeler vardır.

Gelişmiş ülkeler arasında bile beyin göçü söz konusudur. Örneğin Kanada ve İngiltere'den ABD'ye beyin göçü söz konusudur. Kanadalılar daha yüksek ücret ve daha düşük vergi nedeniyle ABD'de çalışmayı tercih etmektedirler. Kanada'dan dışarıya olan beyin göçü kadar da Kanada kendisi dışarıdan beyin göçü aldığından gidenler ve gelenler birbirini dengelemektedir. Çoğunlukla gelenler daha fazla olmaktadır. Türkiye Hitler döneminde Yahudi bilim adamlarına kucak açmış ve son on yıldır özellikle Sovyetler Birliğinin dağılması ile birlikte Türki Cumhuriyetlerden bir miktar beyin göçü alsa da bunu iyi değerlendirdiğini söylemek yanlış olacaktır.

BEYİN GÖÇÜNÜN NEDENLERİ

Beyin göçünün nedenleri 6 grupta toplanabilir:

I) Ekonomik Nedenler

- Düşük ücret politikası varlığı,
- Vergi oranlarının yüksek olması,
- Ekonomik istikrarsızlık varlığı,
- Gelecek endişesi olması.

II) Politik/Siyasal Nedenler

- Etnik köken farklılığı/ayrılığı oluşumu,
- Siyasal istikrarsızlık oluşumu,
- Siyasetin/Kayırmacılığın iş hayatına girip, onu kontrol etmesi.

III) Bilim ve Teknoloji Politikalarındaki Yanlışlıklar

- Ar-Ge'ye önem vermeme,
- Bilim ve teknolojiye değer vermeme,
- Fikir üretiminin ve buluşun para etmemesi ve desteklenmemesi,
- Ar-Ge alt yapı ve teşvik eksikliği,
- Ar-Ge yatırım yardımı ve vergi indirimi azlığı,

IV) Eğitim Sistemindeki Çarpıklıklar

- Kişi başına (142 $) en az eğitim harcaması yapan 5. ülke olmamız,
- Eğitim harcamasında 109 ülke içinde 105. sırada yer almamız,
- Ulusal gelirden eğitime ayrılan pay Dünya ortalaması %5.2 iken bizde %2.2 olması,
- Kalıcı milli eğitim politikası yokluğu,
- Eğitimde fırsat eşitsizliği oluşu.

V) İşsizlik

- Üniversite mezunlarının %70'inin meslekleriyle ilgisiz işlerde çalışması,
- En fazla işsizliğin Üniversite mezunları arasında olması,
- İş bulamama.

VI) Yabancı Dilde Eğitim ve Teknolojideki Gelişmeler

- Yabancı dilde eğitim beyin göçünde katalizör görevi görmesi,
- Yabancı dilde eğitim batıya bedavaya (hibe) insan kaynağı üretmeye yardımcı olması,
- İletişim olanaklarının (bilgisayar, internet, fax, cep telefonu vs) sağladığı kolaylıklar.

YÖK'ün hazırladığı bir rapora göre 24 bini Almanya'da, 15 bini ABD'de olmak üzere 50 binden fazla Türk genci yurt dışında

eğitim görmektedir. Dünya Bankasına göre yurt dışında yüksek öğretim gören öğrencilerimizin yurt içindekilere göre oranı %3.2'ler civarındadır. Yurt dışında önce eğitim ve sonra iş arayan gençlerimizin bir kısmı da Üniversitelere giremediğinden yurt dışına okumayı tercih etmektedir. Türkiye yurt dışına en çok öğrenci gönderen/okutan ülkeler arasında 11. sırada yer almaktadır. Türk öğrenciler Almanya, ABD, İngiltere, Kanada, Belçika, Avustralya, Fransa ve G. Afrika'ya gitmekte ve büyük çoğunluğu lisans veya lisans üstü (Y. Lisans ve/veya Doktora) eğitimlerinden sonra ülkeye geri dönmemektedir. Türkiye ABD'de en fazla öğrencisi bulunan 9. ülkedir. TÜSİAD'a göre Türk öğrencilerin ABD ekonomisine yılda 824 milyon dolar katkı sağlamaktadır. Öğrencilerimizin ileri ülkelerde yüksek öğretim görmeleri tabii ki yararlıdır. Ancak eğitim kalitesi düşük ülkelere öğrenci gönderilmemesinde de yarar vardır. Yurt dışında eğitim gören ve yurda dönen yetişmiş beyinlerin de ülkemizde iyi değerlendirilmesi ve iyi olanaklar sunulması gerekmektedir.

Ülkemizde bilim, teknoloji ve Ar-Ge'ye verilen önemin yetersizliği DİE verilerine göre şöyledir. On bin kişiye düşen Ar-Ge personeli sayısı ülkemizde 1990 yılında binde 6.7 iken 2000 yılında ancak binde 10.5'e çıkabilmiştir. Bu oran Rusya'da binde 153, Japonya'da binde 136, Almanya'da binde 116 ve AB topluluğunda binde 95'dir. Ar-Ge harcamalarının GSYIH içindeki payı 1990 yılında binde 3.2 iken 2000 yılında ancak binde 6.3'e çıkabilmiştir. Bu oran Japonya'da yüzde 3.04, ABD'de yüzde 2.64, Almanya'da yüzde 2.46 ve AB ülkelerinde yüzde 1.85'tir. Fen Bilimleri atıf endeksinde taranan dergiler içinde yer alan Türkiye adresli 6074 bilimsel yayın ile 2000 yılında 25. sırada yer alabilmekteyiz. Ülkemizde buluş ve patent için başvuru sayısı 2000 yılında ancak 3442 olmuştur. Bu rakam gelişmiş ülkelerdeki birkaç günlük başvuruya eşittir.

İnternet'ten 1135 kişi (katılımcıların %75'inin 18-29 yaş grubunda) üzerinden TRT tarafından yapılan "Beyin Göçü" konulu anketin sonuçlarına göre; katılımcıların %72'sinin kariyer hayallerini gerçekleştirmek için şansını yurt dışında aramayı düşündüğünü yansıtmıştır. Aynı kitle, %98 gibi yüksek bir oranla, siyaset ve iş çevrelerinin beyin göçü konusuna yeterli duyarlılığı göstermediğini belirtmiş. Anket katılımcılarının demografik özelliklerini incelediğimizde, katılımcıların genç yaşta olduğunu görülmektedir. Türkiye'nin günümüzdeki ekonomik koşulları ve istihdam şartları göz önünde bulundurulduğunda, iş hayatına yeni adım atmış veya atmakta olan bu kitlenin de motivasyonunun kaynağını görmek hiç de zor değildir. Teknolojik gelişmeler ve globalleşme sonucu, yurt dışına gitme kararını vermek gençler için artık eskisi kadar zor da değil. Globalleşme, nesiller arasında zaten var olan farklılıkları daha da belirginleştirmiş ve kaynaklarda "Y-nesli" olarak tanımlanan yeni neslin özelliklerini ortaya çıkarmıştır Y-nesli, bilgisayarlı, internetli bir dünyada yetişmiş bir nesildir. Ödev yapmak için kütüphaneye gitmiyor, istedikleri bütün bilgilere internet aracılığıyla ulaşabiliyor ve böylece dünyayı, farklı kültürleri tanıyorlar. Gündüz Türkiye'deki arkadaşlarıyla birlikte vakit geçirirken, akşam dünyanın dört bir yanından insanlarla 'chat' yapabiliyorlar. Hayatlarındaki her şeyin çok çabuk değişmesine alışıklar - 'adaptasyon' yetkinlikleri çok güçlü. Genç neslin bu özelliklerine Türkiye'nin günümüzdeki istihdam koşulları da eklenince, anketimizde "beyin göçü" olarak tanımladığımız yurt dışına yerleşme kararını almaları kolaylaşabiliyor.

Anket sonuçlarında görünen sevindirici bir nokta, "Yurt dışında olsun da, ne iş olsa yaparım" ifadesini kullanan anket katılımcılarının oranının yalnızca %7.8 olması. Anket katılımcıların %55 oranındaki bölümü ise, ancak "istediğim koşullarda bir iş bulursam" yurt dışı alternatifini değerlendireceğini belirtmiş. Bu da hem ülke

olarak, hem de kurumsal olarak alınacak bir takım önlemlerle genç beyinleri göçten vazgeçirebileceğimizin olumlu bir sinyalidir. Yurt dışına kariyer yapmak için gidişte en çok tercih edilen ülkeler ABD (%38) ve Kanada'dır (%20). Gençlerin %44'ü, 2-3 yıl içinde istihdam şartlarının düzeleceğini beklemelerine karşın, %32'lik kesim ise istihdam olanaklarının hiçbir zaman düzelmeyeceği düşüncesinde karamsardır.

Beyin göçünü durdurmak için %29'luk kesim zihniyetin değişmesini, %17.4'lük kesim yerli/yabancı yatırımların sağlanmasını, %17.3'lük kesim ekonominin düzelmesini, %12'lik kesim istihdam yaratılmasını ve %9'luk kesim girişimciliğin desteklenmesini istemektedir. Gençlere göre Türkiye'nin gelecekte karşısına çıkacak en önemli sorun %38 siyasi istikrarsızlık ve %31 ile beyin göçü ve istihdam ve %24 ile ekonomik krizlerdir.

Yurt dışına nitelikli beyin göçünde çoğunlukla eğitim/kariyer amaçlı (Master ve Doktora) gidenlerde geri dönüşü yarıdan az olmamakta. Bunlarında yaş aralığı 17-35 arasında yoğunlaşmaktadır. En fazla kalma oranı Fen Bilimlerinden Mühendislik (bilgisayar, uçak, elektrik-elektronik, haberleşme, makine, kimya, endüstri, maden, metalürji, bioteknoloji gibi dallarda), Sağlık Bilimlerinden Tıpta ve daha az oranda Sosyal Bilimlerde olmaktadır. Fen Bilimlerinde Master ve Doktora çalışmasını tamamlayanlar çok rahat araştırma merkezleri ve teknoparklarda yüksek ücretle çalışma imkanı bulabilmektedirler. Tıp ve Sosyal Bilimlerde kalanlar çoğunlukla Üniversitelerde öğretim elemanı ve doktora sonrası araştırmacı olarak kalıyorlar. Gelişmiş ülkeler bu genç beyinlerin en verimli çağlarını kullanmaktadırlar. Yurt dışında kalanların önemli bir kısmı da Resmi Burslu okuyanlardan oluşmaktadır. Son yıllarda TÜBİTAK tarafından resmi burslu gönderilen 26 kişinin dönmediği bildirilmiştir.

Ülkemizden yurtdışına giden her iyi eğitilmiş yurttaşımız "Beyin Göçü" nedeniyle kesinlikle ülkemizin çok büyük bir değer kaybına neden olmaktadır. Her iktidar değil, her bakan değiştikçe veya partilerin yerel yönetimlerinin baskısı ile çok sık olarak bürokraside çalışan memurlar, görevliler değiştikçe zaten çok hantal dönen devlet çarkı baş döndürücü hızla giden çağın hızına ayak uyduramazlar. Böyle kötü bir çark içinde en yetenekli, dünya çapında değerleri olan üst düzeydeki insanlarımız bir şey yapamazlar ve bu kötü çark o değerli insanlarımızı öğütmeyerek yok etmeye çalışır. Bu çark içinde kalıp yok olmamak için kendilerini değerlendirebilecek ülkelere giden insanlarımıza hangi hakla ve düşünceyle kötü gözle bakabiliriz? Bu sebeplerle dışarı giden insanlarımızın tümünün ülkelerini sevmediklerini söyleyemeyiz. Şartlar onları dışarı itmektedir. Yurt dışına, ülkesindeki kötü koşullar nedeniyle çok büyük zararlar gören ve yurt dışına kırgın olarak giden beyinlerimiz bu gruba girmektedir. Bu beyinlerin sanki ülkelerine dönmemesi ve gelişmiş ülkelere hizmet etmesi için çok büyük gizli çabalar sarf edilmektedir. Zira bu beyinlerin bazılarının ülkelerine dönmeleri halinde başlarına gelmeyecek felaket kalmayacaktır. Sanki içimizdeki gizli bir düşman güç, kıt kaynaklarla yetiştirdiğimiz ve büyük bedel ödediğimiz bir beynin ülkesine dönmemesi için tüm ortamları hazırlamıştır. Artık bu gruptaki beyinler gittikleri ülkeye hiçbir bedel ve transfer ücreti ödemeden hizmet vermeğe başlayacaklardır. Bu beyinler, gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelerin yaptığı karşılıksız bir bağış/hibedir. Bizim gibi gelişmekte olan ülkelerden gittikleri zengin ülkelere hibe edilen bu beyinlerin, gittikleri gelişmiş ülkelerde kendilerine verilen değerlerle akıllarından ve hayallerinden dahi geçiremeyecekleri çalışma ortamları ve olanakları gördükçe bunların ülkelerine katkıları kalmayacak ve bu gruptaki insanların, beyinlerin yurtdışına gitmesi tam bir beyin göçü ve kaybıdır.

Ülkelerine geri döndüklerinde çok büyük hizmet yapabilmek amaç ve hayaliyle yurt dışına gidip daha sonra elde ettikleri eğitim -deneyimlerle ve büyük heves/heyecanla ülkelerine dönen, ancak gönüllerince ülkelerine hizmet edemeyeceklerini anlayarak çok büyük hayal kırıklığına uğrayanlar kısmen ülkemize bir beyin gücü katkısı yaparlarken tekrar yurtdışına gittiklerinde artık bir daha bunlardan yararlanma olanağı kalmamaktadır. Bu gruptakilerin yurtdışına gitmeyip ülkelerinde kalmaları halinde bile artık göç etmişlerden farkı kalmamakta, tamamen küstürülmekte ve pasifize edilmektedirler.

Yurtdışına giden iyi eğitilmiş yurttaşlarımız her ne kadar gittikleri ülkeye hizmet etseler dahi oralarda elde edecekleri deneyimlerle ve ilave eğitimlerle ülkemizin gelişimine çok büyük katkıda bulunacak şekilde "Beyin Gücümüzü" artıracaklar ve ülkemizde bulundukları ortamdan daha da fazla bir şekilde beyin gücümüzün artmasına katkıda bulunacaklardır. Bu gruptaki beyinlerimiz aslında ülkemiz için bir beyin göçü/kaybı değil belki de bizim onlara hiçbir zaman ülkemizde kalmaları halinde sağlayamayacağımız olanaklarla daha da güçlenmiş olarak ülkelerine dönen, dönmeseler bile dışarıdan her zaman ve her yolla ülkelerine katkıda bulunabilen birer beyin gücümüz olacaktır. Bu gruptakilerin her zaman ülkelerine katkıları artan bir şekilde devam edecektir. Bu gruptaki beyinlerimize kısmen devlet (araştırma kurumları/ hastaneleri vs), daha çok oranda kamuoyu sahip çıktığından onların gücünden yararlanılabilmektedir. Ancak ülkemizin kalıcı eğitim, bilim, teknoloji , araştırma&geliştirme politikalarının olmayışı ve bu alanlarda kurumsallaşamama bu beyin gücümüzden yararlanmamızı engellemekte/ kısıtlamaktadır. Bu kişiler genellikle sadece yazın birkaç hafta/ay ülkemize bazı Üniversitelere gelip seminer/konferans vermekte veya birkaç Türk öğrenciye kendi kurumlarında araştırma olanağı/bursu sağlayabilmektedirler. Bir kısmı da yurt dışında lobi faaliyetlerinde bulunabilmektedir

Yetişmiş insan açığı çeken ülkemizde beyin göçüyle bu açık daha da artmaktadır. Ülkemizin kıt ve sınırlı kaynakları ile yetiştirdiği değerli beyinlerin kaybı, ülkemizin gelişmesini daha da yavaşlatmaktadır. Ayrıca gelişmiş ülkelerin yetişmiş beyinlere daha yüksek ücret ve daha iyi olanaklar sağlaması ile gelişmeleri daha da hızlanmaktadır. Beyin göçü ülkeler arasındaki gelişmişlik farkının daha da artmasına neden olmaktadır. Bu açığı kapatmanın yolu sadece beyin göçünü tersine çevirmek ile mümkün olabilecektir. Ayrıca Türkiye Birleşik Devletler Topluluğu (BDT), Türki Cumhuriyetler ve İslam Ülkelerinden de beyin göçü alma yollarını aramalıdır.•

KAYNAKLAR

RAKAMLARLA TÜRKİYE PROFİLİ ARAŞTIRMASI, TEKAM DİE, DPT, TÜBİTAK, TTGV, TİDEB, TEKAM, YÖK, OECD Bilim ve Teknoloji Göstergeleri,Fişek.com

İşte Satış Destekleyiciniz

Örümcek Stand

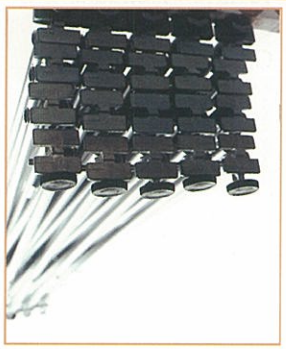

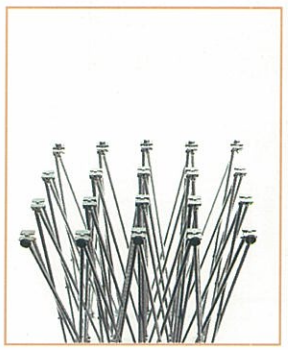

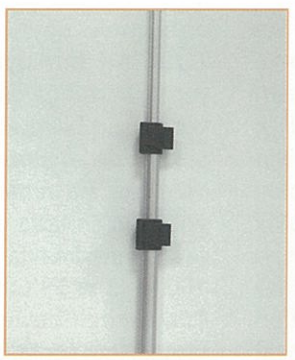

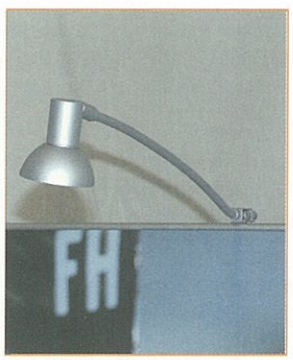

Solo Banner

Fuar Stand Sistemleri Profesyonel Çözüm Desteği

Ekin Ajans&Dağıtım
Kerkük Cad. Erdem Sitesi Altı No 48/E Selçuklu /KONYA 0332 235 27 15

Prof.Dr.Aşkın TÜMER
Bilim Adamı Yetiştirme
Yürütme Komitesi Sekreti

BEYİN GÜCÜMÜZÜN ZAYIFLAMASI TEHLİKESİ

Önce "Beyin Göçü"nün tanımını yapmakta yarar var. Beyin Göçü, iyi eğitimli, düşünen ve üreten, kalifiye insanların, araştırma yapmak veya çalışmak için bir başka ülkeye gidip, en azından en verimli oldukları dönem içinde, geri dönmemeleri olarak tanımlanabilir. Bir toplumun refah düzeyinin yükselmesi o toplumun bilim ve teknoloji üretimiyle doğru orantılıdır. Bilim ve teknoloji üretmek ise ancak, yukarıda tanımlanan beyinler tarafından gerçekleştirilebilir. Bu "beyin gücü" bakımından zengin olan ülkeler bugün refah toplumu olma şansına sahip ülkelerdir.

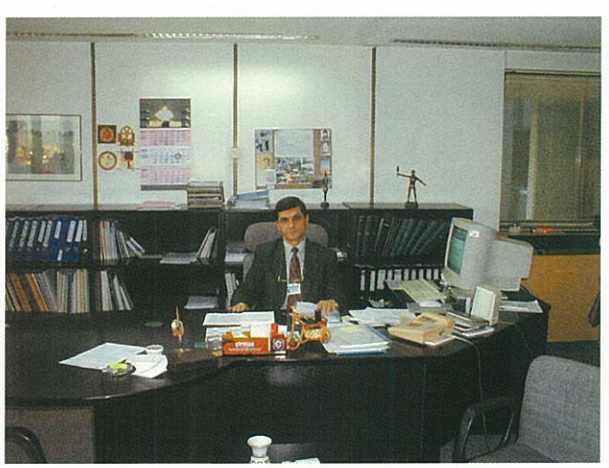

Peki, Türkiye'den beyin göçü var mıdır? Bazı istatistikler bize bu sorunun cevabının "evet" olduğunu söylüyor. Örneğin sadece TÜBİTAK bursuyla yurt dışına doktora yapmak üzere gidip de yurda dönmeyeceği kesinleşen bilim adamlarımızın oranı %21 gibi hiç de küçümsenmeyecek bir düzeyde. Yine bazı araştırmalara göre ülkemiz, beyin göçünün en fazla olduğu 34 ülke içinde 24. sırada yer almakta ve iyi eğitim görmüş her 100 kişiden 59'u başka ülkelere gitmekte. Türkiye'den beyin göçü olduğu gerçeğini saptadıktan sonra, bunun nedenleri üzerinde durmamız gerekir.

Neden Türkiye'den beyin göçü vardır? Kanımca, yanıtta birinci sırayı ekonomik nedenler almaktadır. Ülkemizde bilim ve teknoloji üretmeye olması gereken kadar önem verilmediği için üniversiteler ve diğer araştırma kurumları cazip olmaktan uzaktır. Türkiye de 2000 yılında on bin kişiye düşen Araştırma – Geliştirme (Ar-Ge) personeli sayısı binde 10 düzeyindedir. Bu sayı, AB ülkelerindeki binde 95, Japonya'daki binde 136'yla karşılaştırıldığında durum kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Bugün ne yazık ki, bilim adamlarımızın kafasındaki en önemli sorun yaptıkları araştırmadan çok hayatını güçleştiren ekonomik zorlukları nasıl aşacaklarıdır. Dolayısıyla, beyin göçünün en temel nedeni olarak ücretlerin yetersizliği, hayat pahalılığı, vergilerin çokluğu ve yüksek oranda olması gibi ekonomik nedenler sayılabilir. Türkiye'nin sistemli ve sağlam bir bilim adamı yetiştirme politikası olmadığından ve Ar-Ge harcamalarına ayrılan maddi kaynak çok yetersiz olduğundan bilimsel araştırma yapmak isteyenler olması gereken gibi laboratuvar ve kütüphane olanakları bulmakta zorlanıyor. Bunlara üniversitelerde, hastanelerde, araştırma merkezlerinde mevcut olan kadro sıkıntısı da eklenince Türkiye'de bilimsel araştırma yapmak, büyük güçlükleri aşmayı gerektiren bir çaba haline dönüşüyor. Böyle olunca da hem ücret hem de çalışma olanakları açısından yurt dışındaki merkezler daha cazip hale geliyor.

Tabii bir de potansiyel beyin gücümüzün zayıflaması tehlikesinden bahsetmek gerekir. Bugün üniversiteden yeni mezun olan gençlerimizin büyük bir kısmı meslekleriyle ilgili iş bulamamaktadır ve bunların önemli bir bölümü geleceklerini yurt dışında görmektedir. Özellikle ülkemizde yaşanan son ekonomik krizler bu eğilimi daha da arttırmıştır. Örneğin TÜBİTAK'ın lise öğrencilerine yönelik olarak düzenlediği çeşitli ulusal ve uluslararası bilimsel yarışmalarda başarılı olan ve Türkiye'nin "kaymak tabakası" olarak nitelendirilebilecek öğrenciler ya üniversite öğrenimlerini yurt dışında sürdürmek istediklerini ya da üniversiteyi Türkiye'de bitirdikten sonra yurt dışına gitmek istediklerini ifade etmektedir. Kendilerine bunun nedeni sorulduğunda alınan en yaygın iki cevabı "Türkiye'de iş

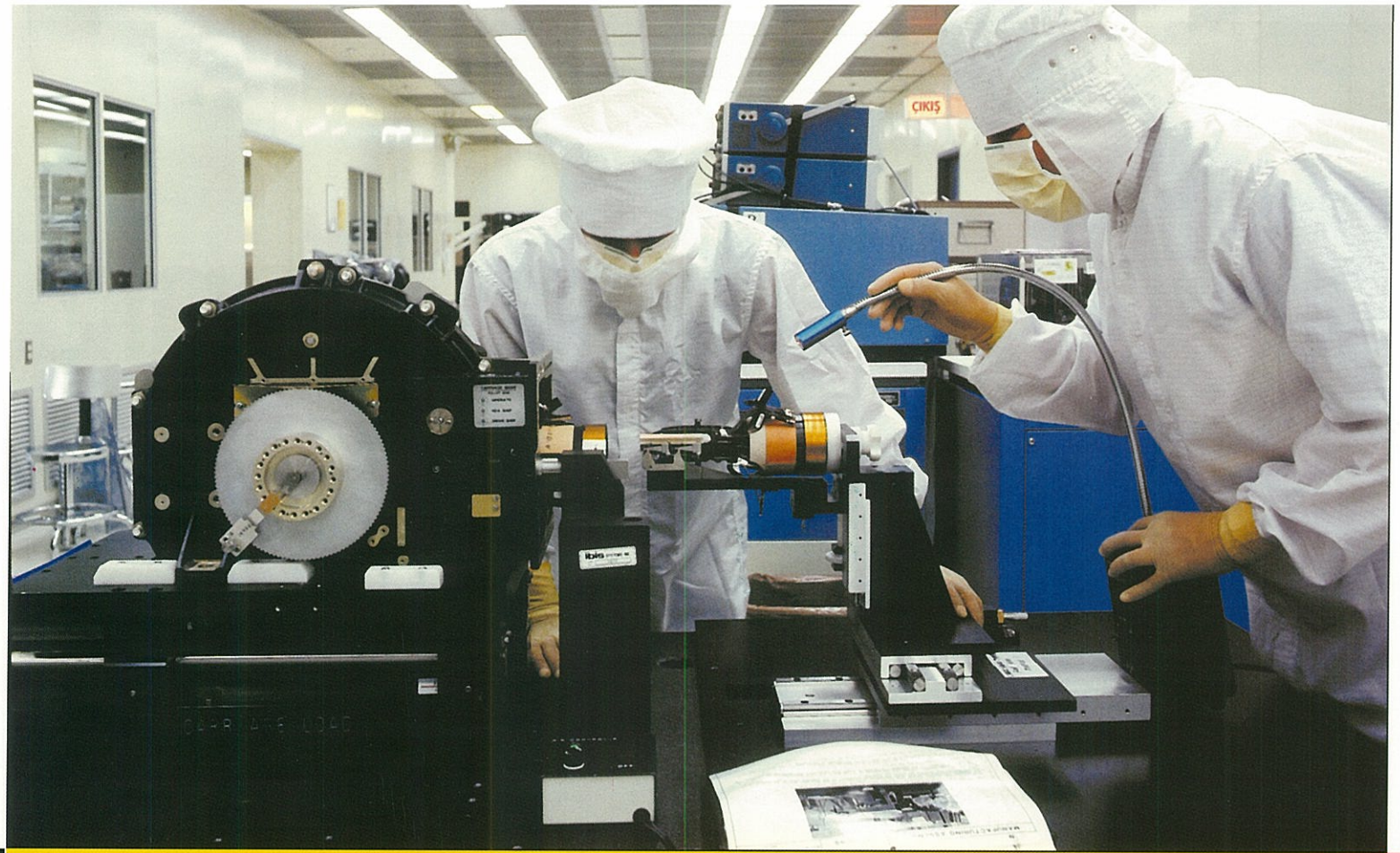

Bugün ne yazık ki, bilim adamlarımızın kafasındaki en önemli sorun yaptıkları araştırmadan çok hayatını güçleştiren ekonomik zorlukları nasıl aşacaklarıdır.

yok" ve "geleceğe güvenle bakamıyoruz" olmaktadır. Demek ki beyin göçünün temel nedenlerinden diğer ikisinin de, yine ekonomi bağlantılı olarak, işsizlik ve gelecekte ne olacağını bilememek olduğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda, ülkemizde bir süredir devam eden siyasi istikrarsızlıktan bunalan insanlar, hayatlarını daha huzurlu bir ortamda sürdürme ihtiyacıyla, çareyi gelişmiş ülkelere göç etmekte aramaktadır. Ankara'daki çeşitli ülke elçiliklerinin önünde görmeye alıştığımız kalabalıklar ve uzun vize kuyrukları bunun en çarpıcı göstergesidir. Yatırımlar içinde en uzun vadeli ve en pahalı olanı insana yapılanıdır. Her yatırımdan bir katma değer beklemek doğaldır. Dolayısıyla, uzun yıllar boyunca devletin kendisi için büyük paralar harcayarak eğitim-öğretim verdiği iyi yetişmiş insanlar bir daha dönmemek üzere yurt dışına giderse kendileri için harcanan parayı ve ülkeye kazandıracakları katma değeri de dışarı taşımış olmaktadır. Bu da Türkiye için sosyal olduğu kadar ekonomik bir kayıp olmaktadır. Beyin göçü denilen olgunun bunca olumsuz yönünü belirtirken, kimse yurt dışına gitmesin demek istemiyoruz. İyi yetişmiş, kalifiye insanlarımızın bilim ve teknoloji açısından bizden daha ileri ülkelere gidip bilgi ve deneyimlerini arttırması tabi ki gerekli ve yararlıdır. Ancak, arzu edilen, bu bilgi ve deneyimlerin Türkiye'ye geri dönüp ülkenin kalkınması için kullanılmasıdır. Tabii, bu insanlar geri döndüğü zaman kadro sorunlarıyla uğraşmak ya da edindiği bilgi ve deneyimleri kullanmasına olanak vermeyecek koşullar altında görev yapmak zorunda bırakılmamak koşuluyla..Dolayısıyla, beyin göçünü engellemek ve tersine çevirmek için yapılması gereken, beyin göçüne yol açtığı bilinen nedenleri ortadan kaldırmaktır. Bunu başarmak için insanlarımızın gelişmiş ülkelerde bulmayı arzuladıkları her türlü koşulu Türkiye'de oluşturmak zorundayız. Burada en büyük iş ülkeyi yönetenlere düşüyor.

Beyin göçünün hiç mi olumlu yönü yok? Tabii ki var. Bugün hayatını çeşitli gelişmiş ülkelerde sürdüren ve alanlarında çok başarılı olan doktorlarımız, bilim adamlarımız, sanatçılarımız, iş adamlarımız Türkiye'yi buralarda en iyi biçimde temsil etmektedir. Biz de ülke olarak kendileriyle gurur duymaktayız. Hatta bu insanlar, Amerika Birleşik Devletleri gibi lobi faaliyetlerinin oldukça etkili olduğu ülkelerde bir Türkiye lobisi oluşturarak bazı politik kararların lehimize dönmesine katkıda bulunabilirler.

Sorun bir denge sorunudur. Türkiye'de ülkenin ihtiyacına cevap verecek düzeyde kalifiye insanımız olduğu sürece bunların bir kısmının da başka ülkelere gidip bizi oralarda en iyi biçimde temsil etmelerinde bir sakınca olamaz.

Tüm sorunlarının çözümlendiği ve herkesin mutlu yaşadığı bir Türkiye'ye bir an önce kavuşmak, bu ülkeyi seven herkes gibi, benim de en büyük dileğimdir.•

Prof.Raguibuz ZAMAN
ITHACA College(New York)

'Başarılıysanız derinizin rengi kayboluverir'

Prof. Raquibuz Zaman aslen Bangladeş'li Amerika'da yaşayan bir ilim adamı. Uzmanlık sahası uluslarası ekonomi ve finans. Amerika'da tarım ekonomisi üzerine doktora yapmış, bir müddet ülkesinde konusu ile ilgili hükümet görevlisi olarak çalıştıktan sonra Amerika'ya geri dönerek akademisyenlikte karar kılmış. Türkiye'de misafir olan Zaman ile Amerika rüyası ve Doğu-Batı karşıtlığını sorduk:

LONCA: *Şu an Amerika'da akademisyen olarak bulunuyorsunuz. Amerika maceranız nasıl başladı?*

ZAMAN: Amerika'ya ilk defa 1966'da Cornell Üniversitesi'nde doktora yapmak üzere gittim. Burada çalıştığım yer olan Pakistan Gelişme Ekonomisi Enstitüsü'nün isteği üzerine "Tarım Ekonomisi" dalında doktora yaptım. Bu enstitü Planlama Bakanlığı'na bağlı yarı özerk bir kuruluştu. Oradayken Müslüman bir Amerikalı ile evlendim. Doktoramı bitirdikten sonra Karaçi'ye geri döndüm. 1970'de seçim döneminde enstitü Doğu Pakistan'a aktarıldı, çünkü bütün yatırımlar ve önemli kurumlar Batı Pakistan'da idi. Halk da bundan rahatsızdı. Seçimler yapıldı ve seçimin sonuçlarından rahatsız olan ordu idareye el koydu. Askerin arananlar listesinde ben de vardım, çünkü işim gereği gelir paylaşımının adaletsizliğini sık sık dile getirirdim ve seçim kazanan ekiple ilişkilerim iyi idi. Amerikan istihbaratı hemen ülkeyi terketmezsem hayatımın tehlikede olduğunu söyledi. Haberi aldığımın ertesi günü uçağa bindim. Sonradan öğrendim; geride kalanların hepsi öldürülmüş. Bu şekilde Amerika'ya geri döndüm. Doğu Pakistan Bangladeş adını alıp bağımsızlık kazanınca 1972'de ülkeme tekrar geri geldim. Fakat durum çok değişmişti. Üst düzey bir hükümet görevlisiydim ama ailemi geçindirebilecek bir gelire sahip değidim. Sosyalizmi uygulamak isteyen yönetim hayat standardını çok düşürmüştü. Maaşımla ailemi ancak bir hafta idare edebiliyordum. Bu şekilde götüremeyeceğimi görünce tekrar Amerika yolunu tuttum. Halen burada akademisyen olarak bulunuyorum.

LONCA: *Amerika neden tercih edilir? Neden burası yetenekli insanları celbeder?*

ZAMAN: Amerika gerçekten ilginç bir ülkedir. Tek kıstas başarıdır. Başarılı olduktan sonra neci olduğunuz, nereden geldiğiniz, ne yaptığınız kimseyi ilgilendirmez. Başarılı olduğunuz anda, mesela derinizin rengi birden kayboluverir. Yirmi sene öncesine kadar kimse Müslüman bir ismi telaffuz edemezdi. Bugün adı herkes tarafından bilinen bir çok sporcu, gazeteci Müslüman var ve müslümanlıklarını kimse dert etmiyor. Bir kez başarılı oldunuz mu ayırım biter, çünkü bu ülke başarıyla büyüdüğünü biliyor. Mesela kimse Tiger Woods (Golf şampiyonu) siyahtır, ya da Uzakdoğulu asıllıdır diye konuşmaz. Herkes onun bir numara oluşunu, başarısını konuşur. Aynı şekilde biz üniversitede sürekli birilerini istihdam ederiz; kimseye dinini sormayız. Soramayız; çünkü yasaktır. Eğer işinizi iyi yaparsanız, bir de dindar olduğunuz anlaşılırsa takdir edilir ve model insan diye takdim edilirsiniz. Baktıkları ne yaptığınız ve çok çalışıp çalışmadığınızdır. Bu Amerika'nın üzerinde yükseldiği temel prensiptir. Eğer bir işi layıkıyla yapabiliyor ve başarılı oluyorsanız, sizi alırlar ve kendi içlerine kabul ederler. Amerika'yı cazip hale getiren de budur. Ayırım olmaksızın yeteneğe ve bilgiye göre muamele herkesi celbeder. Sizi göçmen olarak alır, sıkıntı çektirmeden bir kaç sene içinde de vatandaşı yapar. Her insana bu şekilde muamele yapan bir İslam ülkesi gösteremezsiniz. Bir çok yetenekli insan Arap ülkeleri için çalışıyor. Bu insanlar burada iyi muamele görmüyorlar. Pasaportları patronlarındadır. Kendilerine verilen bir kimlik kartı vardır; bunu daima taşımak zorundadırlar. Kimlik kartı olmayanlar kendilerini hapiste bulurlar. Üç-

Eğer bir işi layıkıyla yapabiliyor ve başarılı oluyorsanız, sizi alırlar ve kendi içlerine kabul ederler. Amerika'yı cazip hale getiren de budur. Ayırım olmaksızın yeteneğe ve bilgiye göre muamele herkesi celbeder.

dört nesildir buralarda çalışan Filistinliler vardır; hala vatandaşlık alamamışlardır. Amerika'da böyle şeyler göremezsiniz. Gelirsiniz, liyakatliyseniz belli bir sistem içerisinde, zamanla vatandaş olursunuz. Bir kere vatandaş oldunuz mu herkesin sahip olduğu hak ve özgürlüklere sahipsiniz demektir. Bu sadece Müslümanlar için geçerli değil. Dünyanın her tarafındaki insanları Amerika bu şekilde cezbediyor. Bu cazibenin bir diğer nedeni de şudur: Ne yaptığınız ya da ne kadar kazandığınız ancak size bağlıdır. Bugün çalıştığınız yerin yarın patronu olabilirsiniz. O insan sizin emrinizde çalışır hale gelebilir. Çünkü o çalışmamış, siz çalışmıssınızdır. Yükselmek, kimi bildiğinize bağlı değil, ne bildiğinize bağlıdır. Bugün Avrupa bile yetenekli insanlarını Amerika'ya kaptırıyorsa bunun nedeni budur

LONCA: *Herhalde Amerika'nın özgürlükler ülkesi olduğuna yönelik genel kanaatin de bunda etkisi var. Bu konuda ne dersiniz?*

ZAMAN: 1966'da Cornell Üniversitesi'nde bir kaç Müslüman öğrenci vardı. Bunlar, benden başka birisi sonradan Suudi Arabistan'ın Bilgi Bakanı olacak Abdul Yemani ve bir kaç Mısırlı arkadaştı. Üniversite yönetimine namazlarımız için oda tahsisatı için müracaat ettiğimizde hemen kabul ettiler. O sene Cuma Namazı kılmaya başladık. Bu sadece burası için değil tüm üniversiteler için geçerlidir. Eğer dini bayramlarda öğrenim görmek ya da çalışmamak istiyorsanız bu hakkınız da vardır. Burası laik bir ülke olduğu için dinlere yönelik bir kısıtlama yoktur, çünkü laiklik sadece isimde değildir. Dininizin istediğini düşündüğünüz herşeyi yapabilirsiniz.

LONCA: *Siz Batı'da yaşayan bir Doğulusunuz. Zaman zaman İslam dünyasının neden Batı'nın gerisinde kaldığına dair düşündüğünüz oldu mu?*

ZAMAN: Bizim sorunumuz tembelleşmemiz. Kevin Phillips'in "Zenginlik ve Demokrasi" adlı bir kitabı var. Burada bir zamanların kudretli devletlerinin, Hollanda'nın, İspanya'nın ya da İngiltere'nin konumlarını neden koruyamadıkları sorusunun cevabı aranıyor. Aşağı yukarı nedenler aynı: Zenginliğe kavuşan tembelleşiyor, paraya yatırım yapmaya başlıyor. Zannediyorum bugün Müslümanların yaptığı da bu. Kalabalıklar, maddi imkana sahipler ve vakitlerini çalışmaktan başka şeylerle geçiriyorlar.

Dünyada aşağı yukarı her bölge bir medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Sıcak ya da soğuk iklimlerin herbirisinde büyük medeniyetler var olmuştur. "Doğu Doğudur; Batı Batı" anlayışı tarihi açıdan doğru değildir. Afrika dahil her kıtada büyük medeniyetler var olmuştur. Şunu demek istiyorum ki kimse kimseden üstün değildir. Amerika bunun en güzel örneğidir. Nobel ödülü sahiplerinin kimler olduğuna ya da sporcuların asıllarına bakıldığında herkesin başarılı olabileceği açıkça ortaya çıkar. Ferdi gayretler, nereden geldiği ya da hangi ırktan olduğuna bakmaksızın, başarıyı getirmiştir. İslam aleminin de yapması gereken budur: Çalışmak, gayret etmek ve dürüst olmak. Zannediyorum bu noktada ahlaki liderlik önem kazanıyor. Liderler çalışıp kendi gayreti ile kazanmanın öncüsü olmalıdırlar, ellerindeki imkanları kendi çıkarlarına yönelik olarak kullanmanın değil...•

NEJAT KOÇER
Gaziantep Sanayi Odası Başkanı

Hükümet kararlı olmak zorunda

LONCA: *3 Kasım genel seçim sonuçlarını; meclise giren 2 parti, tek parti iktidarı ve barajı aşamayan diğer siyasi partiler açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?*

Nejat KOÇER: 3 Kasım seçimleri öncesi ve sonrasıyla, yaşanan ilkleri ve sonlarıyla Türkiye'de yeni bir dönemi başlattı. Siyasetin toplum nezdindeki itibarını tükettiği, yoksulluğun, yolsuzluğun ve istikrarsızlığın kol gezdiği bir dönemde yapılan 3 Kasım seçimlerinin sonuçları irdelendiğinde , toplumda ciddi bir değişim arzusunun varlığı ortaya çıkacaktır.

Türk toplumu bugün yaşadığı sıkıntıların sorumlusu olarak gördüğü 57.hükümeti, 21.dönem meclisi ve onların temsil ettiğine inandığı anlayışı değiştirmiştir aslında. Türk halkı kendisini dinlemeyen, anlamayan ve önemsemeyen siyasi partileri top yekün tasviye yoluna gitmiş ve 22.dönem meclisini iki partiye teslim etmiştir.

İki partili bir meclis, aslında istikrar arayışları içerisindeki Türkiye'nin hep arzuladığı bir sistemdi. Uyumlu bir pratik örneği sergilenmesi halinde, kendiliğinden oluşan bu yapının yerini sağlamlaştıracağına inanıyorum. İki partili sistemin doğal bir sonucu da tek parti iktidarıdır. Demokrasilerde sorumluluğun paylaşımı, milli iradenin sağlıklı bir şekilde yerine getirilmesi ve işlerliğin kazandırılması anlamında tek parti iktidarı her zaman için tercih sebebidir.

Türkiye'nin kararlı, istikrarlı bir yönetim anlamına gelir. Yıllardır koalisyonların çözümsüzlüğüne mahkum olmuş bir ülke için tek parti hükümetini çok önemli bugünkü koşullarında ise tek partili iktidar demek güçlü, bir fırsat olarak görüyorum.

LONCA: *Sizce yeni kurulacak hükümet daha önde IMF ile yapılan bağlayıcı kararları da göz önüne aldığınıza ülkenin ekonomik sorunlarını ne ölçüde çözebilecek ? Bu konuda hareket kabiliyetini nasıl görüyorsunuz*

KOÇER: Devlet yönetiminde devamlılık esastır. Ancak ortada bir yanlış veya haksız durum var ve buna devam ediliyorsa bu daha büyük tehlike doğurur. Yeni hükümetin de IMF ile ilişkilerinde bu yaklaşımı göstermesini bekleriz. IMF ile ilişkilerde ulusal çıkarların esas olduğu bir anlayış içerisinde olmalı ve teslimiyetçi olmamalıdır. Yerli sanayiyi koruyan, tarım ve hayvancılığın yaşamasını sağlayan, sosyal dengeleri kollayan bir çerçeve içerisinde konuya yaklaşmalı. Yeni hükümet, Türk halkından aldığı desteğin gücü ile IMF ile yeni dönemde daha akılcı ve rasyonel bir ilişki kurmalıdır. Ancak bu noktada önyargıdan ve "ben yaptım oldu"culuktan kesinlikle kaçınılmalıdır.

LONCA: *Ekonomik sorunların aşılması, güven ortamının yeniden tesis edilmesi ve reel sektörün canlanması açısından değerlendirdiğinizde hükümetin izlemesi gereken adımlar ne olmalıdır?*

KOÇER: Öncelikle hükümetin Türk halkının kendisine gösterdiği teveccühün bilinciyle hareket etmesi ve bu teveccühün kendilerine yüklediği sorumlulukları yerine getirmesi gerekiyor. Bu noktada en önemli iş güven ve istikrar ortamının tesisini sağlamak ve korumaktır. Bunun için de uygulamalarında katılımcı, çoğulcu, uzlaşmacı ve kararlı olmak zorundadır.

Toplumsal destekten uzak hiçbir projenin hayata geçmeyeceğini unutmamak gerekiyor. Reel sektöre yönelik yaklaşımlarında da bu genel prensiplerin dışında somut bir takım faaliyetlerde bulunmak gerekiyor. Öncelikle Türkiye'nin en önemli gerçeğinin üretimsizlik olduğunu kabullenmeli ve üretimin önündeki bütün engeller ortadan kaldırılmalıdır.

Türk sanayisinin rekabet gücünü yükseltmek için üretim maliyetleri (finansman, enerji, hammadde, vergi, işgücü) makul oranlara çekilmelidir. Üretmemek üzere yapılanmış bozuk sisteme karşı, yeni hükümet üretim, üretim ve daha çok üretim demelidir.•

Seçim öncesi her siyasi parti gibi iktidara gelen parti de ülkenin ekonomik sorunlarına ait görüş ve önerilerini

Hayat, artık çok rahat!..

Saraylı, günlük hayatta ihtiyaç duyabileceğiniz tüm ürünleri ile size, pratik çözümler üretiyor...
Daha rahat ve güvenli bir hayat için..

WONDER WORKER (0332 2339215 (2 hat)

www.smsarayli.com.tr
info@smsarayli.com.tr

FABRİKA
3. Organize Sanayi Bölgesi
İhsan Dede Cd. 12. Sk, No: 14
Selçuklu - KONYA / TÜRKİYE
Tel +90 332 2390878 (pbx)
Faks +90 332 2390236

İSTANBUL OFİS
Murat Mh. Uluyol Cd. Büyük Coşkun Sk.
Ali Enderer İş Merkezi No: 5
Bayrampaşa - İSTANBUL / TÜRKİYE
Tel +90 212 5445718
Faks +90 212 5445719

Saraylı
MADENİ EŞYA İMALAT PAZ. SAN.TİC. LTD.ŞTİ.

Zafer CAĞLAYAN
Ankara Sanayi Odası Başkanı

Yeni MECLİS ve yeni HÜKÜMET Bu Şansı İyi Kullanmalı

Türkiye, ekonomik göstergelerin olumluya dönüştüğü bir sırada, geçtiğimiz Mayıs ayında bir erken seçim tartışmasına sürüklenmişti. Seçimlerin yapılıp yapılmayacağı konusunda uzunca bir siyasi belirsizlik döneminden sonra Türkiye, demokratik bir seçim gerçekleştirerek bu siyasi belirsizlik ortamından çıkmıştır. Siyasi belirsizliğin ortadan kalkması ve seçim sonuçlarının tek parti iktidarına olanak vermesi ekonomiyi olumlu etkilemiş, faizlerde önemli düşüşler gerçekleşmiştir.

Seçim sonunda iki partinin Meclis'e girmesi, merkez sağı temsil etme iddiasındaki partilerin Meclis dışında kalması, kuşkusuz ilgili çevrelerce değerlendirilecek ve seçmen iradesinin neden bu biçimde tezahür ettiği tartışılacaktır. Ancak dikkat çeken bir husus barajı geçerek Meclis'e giren her iki partininde esas olarak uygulanmakta olan ekonomik programa bağlı kalacaklarını ifade etmeleridir. Seçmen, miting meydanlarında kendisine yapılan popülist vaadlere kanmamış, ülkenin sorunlarının kolay çözümünün olmadığının bilinciyle hareket etmiştir. Ekonomik programı uygulamakta tereddüt gösteren, programın siyasi sorumluluğunu üstlenmeyen koalisyon ortaklarının hepsini cezalandırırken aynı programı daha tutarlı bir biçimde sürdüreceğine inandığı partilere destek vermiştir. Seçmenlerin çoğunluğunun bu tutumu ülkemizde popülist temelde politika yapmayı sürdüren ve sürdürmeyi düşünen tüm siyasilere açık bir mesajdır.

Türkiye'de siyasi parçalanmışlığın ortadan kaldırılması gerektiğini uzunca bir süredir dile getirmekteydik. Seçimler, birbirleri arasında önemli siyasi ve ideolojik farklılıkların bulunmadığı partileri Meclis dışında bıkarak cezalandırmıştır. Seçim sonuçları, birbirlerine benzeyen siyasi partilerin birleşmesi ve aralarındaki görüş ayrılıklarını parti içi demokrasiyi işleterek halletmeleri gerektiği konusunda önemli bir mesaj içermektedir.

Seçim sonuçları, siyasi istikrar konusundaki endişeleri de azalmıştır. Türkiye uzunca bir süredir koalisyon hükümetleri tarafından yönetilmekte, koalisyon ortakları arasında sık sık ortaya çıkan görüş ayrılıkları zaten ağır olan ülke sorunlarının üzerine kararlılıkla gitmeyi engellemekteydi. Seçim sonuçlarının tek parti iktidarına imkan sağlaması, sorunlar üzerine tek sesli bir biçimde ve kararlılıkla gitmeye uygun bir zemin hazırlamıştır. Yeni Meclis ve yeni Hükümet, bu şansı iyi kullanmalı, gereksiz tartışmalara ve polemiklere girmeden bir an önce çözüm

Türkiye'de siyasi parçalanmışlığın ortadan kaldırılması gerektiğini uzunca bir süredir dile getirmekteydik. Seçimler, birbirleri arasında önemli siyasi ve ideolojik farklılıkların bulunmadığı partileri Meclis dışında bıkarak cezalandırmıştır.

Meclis'e giren her iki partininde esas olarak uygulanmakta olan ekonomik programa bağlı kalacaklarını ifade etmeleridir.

bekleyen sorunların üzerine gitmelidir.

Ekonomide son gelişmeler umut vericidir.

Sanayi üretimi ve ihracat artmaya, enflasyon ise düşmeye devam etmektedir. Seçim sonuçlarının açıklanması ile birlikte faizlerde de önemli bir düşüş gerçekleşmiştir. Ancak bütün bu olumlu gelişmelere rağmen Türkiye, içine sürüklendiği ekonomik krizden henüz çıkabilmiş değildir. Kriz, yüzbinlerce kişiyi işinden etmiş, halkın yaşam standardını düşürmüştür. İşsizlik, bir toplumun tahammül edeceği standartları zorlamaktadır. Ağır borç yükü ve bu borçların çevrilebileceğine ilişkin duyulan kaygılar, ekonomideki belirsizliği artırmakta ve krizden çıkışımızı geciktirmekterdir. Olumlu ekonomik gelişmelelere rağmen krizden en çok etkilenen işini kaybeden ve yoksullaşan kesimlerin durumlarında bir iyileşmeyi hissetmeleri zaman alacaktır. Yayınlanan raporlar işsizliğin önümüzdeki iki üç yıl boyunca yüksek oranlarda süreceğini ortaya koymaktadır. Bu durum kuşkusuz siyasi iktidar için zor bir sorun teşkil etmektedir. Yeni hükümetin krizde yoksullaşan işini kaybeden geniş kesimler için rahatlatıcı, nefes aldırıcı bazı girişimlerde bulumak istemesi normaldir. Bu yıl beklenenin üzerinde büyüyeceği anlaşılan ekonomi bu tür programlar için sınırlı da olsa bir kaynak sağlayabilir. Ancak bu tür sosyal amaçlı projelerin hayata geçirilmesi için IMF ile görüş birliği içinde hareket edilmesinde büyük yararlar vardır. Ekonomik krizin en kötü günleri geride kalmıştır ama krizden çıktığımızı söylemek için henüz vakit erkendir. Ekonominin karşı karşıya bulunduğu önemli içi ve dış kaynaklı riskler vardır. Sınırlarımızda her an bir savaş çıkma olasılığı, ekonomik dengelerdeki kırılganlığı artırıcı bir husus olarak karşımızda durmaktadır. Tek parti iktidarı piyasalarda bir rahatlama sağlamıştır. Hükümet, açıklayacağı programla bu rahatlamayı sürekli kılabileceği gibi programın temel perspektifinden taviz vermeden reel sektörü ve krizden en ağır etkilenen kesimlere nefes aldıracak bazı adımları atabilir ancak, bu konuda eldeki kaynakların çok kısıtlı olduğu da unutulmamalıdır. Biz uygulanmakta olan ekonomik programı, reel sektörü ihmal ettiği ve ekonomik krizin sosyal sonuçları üzerinde durmadığı için eleştirmiştik. Yeni hükümetle birlikte bu konularda olumlu adımlar ama fırsatı belirmiş ve IMF yetkilileri de yeni Hükümetle programı gözden geçirmeye hazır olduklarını ifade etmişlerdir. Kuşkusuz programı gözden geçirirken, enflasyon ile mücadele hedefinden vazgeçmez söz konusu olamaz. Ayrıca kamu borçlarının GSYİH'ya oranını artıracak her türlü girişimden kaçınmak zorunludur. Diğer yandan programın temel hedeflerinden sapmadan bazı konuları gözden geçirmek de mümkündür. Herşey IMF ile sürdürülecek olan görüşmelerde IMF'yi ikna edecek ve programın önemli sapmalara neden olmayacak projelerin geliştirilmesi ve bunların ciddi bir biçimde müzakere edilmesine bağlıdır. Üzerinde iyice düşünülmeden acele ile atılacak bazı yanlış adımların katlanılan bunca zahmeti boşa çıkarması ihtimali olduğu unutulmamalıdır.•

Röpörtaj

Salih ESEN
Ege Bölgesi Sanayi Odası Başkanı

Tek arzumuz bu sorunların OBJEKTİF bir tahlilinin yapılmasıdır.

Lonca: 3 Kasım Gene Seçimleri; Meclise giren iki parti ,tek parti iktidarı ve barajı aşamayan diğer siyasi partiler açısından nasıl degerlendiriyorusunuz?

Salih ESEN: 3 Kasımda Türk halkı demokratik ülkeler kapsamında, hür iradesi ile siyasi tercihini yapmıştır. Siyasi partiler, 3 Kasım öncesi icraatları ve 3 kasım sonrası yapacaklarını halkımıza anlatmış; bu ortamda halkın değerlendirmesi yeni siyasal yapıyı oluşturmuştur. Demokratik sistemin en doğal sonucu olarak seçilenler ve barajı aşamayanların bir değerlendirilmesini yapmanın çok erken olduğunu düşünmekteyim. Halkımız geçmiş icraat ve beklentilerini değerlendirmiş ve hepimizin bildiği sonuç ortaya çıkmıştır. Bu süreçde meclis dışı kalan partilerin "biz nerede hata yaptık" diyerek bir değerlendirme içinde olmalı, Türk halkı tarafından iktidar ve muhalefet olarak seçilen partilerin ise kendilerini seçen milletin beklentilerini nasıl gerçekleştireceklerini düşünmeleri gerekmektedir.

Bu konudaki değerlendirmeler yani kurulacak hükümetin programını ve icraatını gördükten sonra yapılmalıdır.

Lonca: Sizce yeni kurulacak hükümet daha önce IMF ile yapılan bağlayıcı kararları da göz önüne aldığınızda ülkenin ekonomik sorunları ne ölçüde çözebilecek ? Bu haraket kabiliyetlerini nasıl görüyorsunuz ?

ESEN: Seçim öncesi her siyasi parti gibi iktidara gelen parti de ülkenin ekonomik sorunlarına ait görüş ve önerilerini içeren programını milletimize sunmuştur. IMF ile ilişkiler ve programın uygulanması konusunda, bir iki marjinal parti dışında, olumsuz politikalar içeren herhangi bir parti olmamıştır. Ancak bu, IMF ile olan ilişkilerin yeniden değerlendirilmeyeceği anlamına gelmemektedir. Eski iktidar zamanında da IMF ile "yeniden değerlendirme toplantıları" yapılmakta programın özünü zedelemeyecek değişikliklere gidilmekteydi.

Kurulacak yeni hükümetin icrada tek söz sahibi olduğu bilindiğinden daha rasyonel kararlar alma imkanı olduğunu düşünmekteyiz. Koalisyonlarda olduğu gibi bazı popülist alkışlar ile muayyen kesimlere şirin görünme gerekliliği olmayacaktır. Başarı ve başarısızlık kendi hanelerine yazılacağından,

ekonomik kuralları daha titizlikle uygulamak zorunda olacaklardır.

Lonca: Sizce ekonomik sorunların aşılması, güven ortamının yeniden tesis edilmesi ve reel sektörün canlanması açısından değerlendirdiğinizde hükümetin izlemesi gereken adımlar neler olmalıdır.

Bu tarihe kadar ekonominin içinde bulunduğu en önemli sorunun "siyasal istikrarsızlık" olduğu gerçeğinden hareket ile şu anda oluşan siyasi yapının ekonomik sorunların aşılması için bir avantaj olduğunu kabul etmek gerekir. Üreten kesimin sorunları olarak tek yönlü görmemeliyiz. Zira üretim demek istihdam demek, büyüme demektir. Tek arzumuz bu sorunların objektif bir tahlilinin yapılmasıdır. IMF ile yapılan bağlayıcı kararların bu sorunların çözümü için büyük bir engel olacağını sanmıyorum. Kuvvetli şeffaf ve uygulanabilir bir mali yapı içinde üretim ve istihdamın artışı uygulanan program hedeflerinden bir sapma yaratmayacaktır. Başta vergi kanunları olmak üzere uygulama sonuçlarının sosyal yapıyı zedeleyecek bazı kanun ve kararların tekrar gözden geçirilmesi gerekecektir. Bu konuda hükümetin izlemesi gereken politikası genel ekonomik kurallar çerçevesinde açık ve kararlı bir yapıda olmalıdır. İktidar, muhalefet ve demokratik kitle örgütleri ile işbirliği içinde yürütülen bir politikanın toplumun her kesimi için faydalı olacağını ümit etmekteyim.•

Seçim öncesi her siyasi parti gibi iktidara gelen parti de ülkenin ekonomik sorunlarına ait görüş ve önerilerini içeren programını milletimize sunmuştur.

Ali BAYRAMOĞLU
Müsiat Yönetim Kurulu Başkanı

Artık hiç bir şey eskisi gibi olmayacak

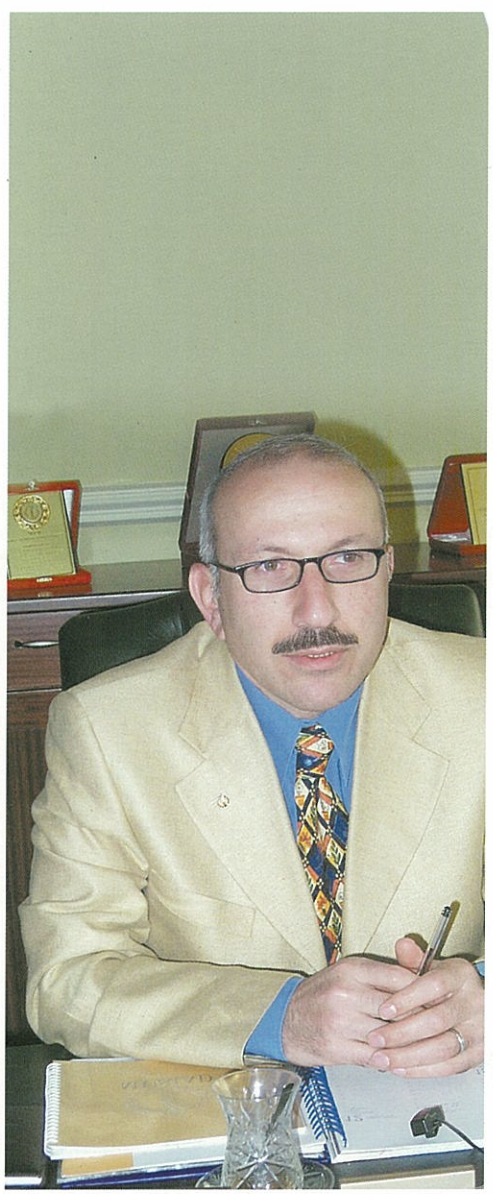

3 Kasım Genel Seçim Sonuçlarını meclise giren partiler ve barajı aşamayan partiler açısından değerlendirdiğinizde neler söylersiniz?

Öncelikle şunu söylemek lazım 'artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak' dedi. Sadece iki partinin yüzde 10 barajını geçebildiği seçim sonuçlarında Türk seçmeni tercihini açıkca ortaya koymuştur. Türkiye'nin 52 yıllık demokrasi tarihinde 1950 ve 1983 seçimlerinden sonra bir dönüm noktasına işaret eden bu seçimler sonucunda galip gelen AKP'yi ve meclise girmeyi başaran CHP'yi kutlarız. Tek başına bir iktidarın ekonomi ve piyasaları rahatlatacağını umuyoruz. Öte yandan herkesin görebileceği gibi bugüne kadar Türk insanının beklentilerini karşılayamayan partiler tasfiye olmuşlardır. Yani seçmen bu seçimlerde büyük bir tasfiye gerçekleştirerek, merkez partiler olarak adlandırılan ANAP, DYP, DSP ve MHP'yi siyasi arena dışına göndermiştir. Özellikle merkez sağın barajı dahi geçememesi dikkat çekicidir. Ayrıca iktidarın birinci partisi DSP'nin yüzde 22.5'lerden yüzde 1.5'lere düşmesi, 1999'dan 2002'ye Türkiye'yi yöneten partilerin tümünün tasfiye olması son derece önemlidir. Bu seçimlerle toplumsal mühendislik iflas etmiştir. AKP'nin çıkışı aslında sürpriz değildir. AKP'nin bu oranda oy kazanmasının temel nedeni ülkenin ekonomik olarak iflası, bu iflasın sonucu yaşanan işsizlik ve yoksulluk ile ekonomide yaşanan yolsuzluklardır. Ayrıca halkın iradesine uygun olarak, siyaset ve ekonominin gereklerini yerine getiremeyen partilerin hangi şart altında olursa olsun iktidar olamayacakları gerçeği, şu anda başta barajı geçen partiler olmak üzere, herkesin önünde durmaktadır. Bu seçimlerin galibi AKP ve CHP de bu durumdan ders alarak, ancak olumlu icraatlarıyla parlamentoda bulunuşlarını garantiye alabileceklerini görmelidirler."

IMF ile ilişkiler bağlamında yeni kurulan hükümet ülkenin ekonomik sorunlarını sizce ne ölçüde çözebilecek?

IMF'e rağmen seçimler bozulan ekonomik yapının düzeltilmesi için bir fırsattır. "1990'lı yıllardan beri Türkiye'nin tek partili istikrarlı bir hükümete kavuşamaması özlemi sona ermiştir. Bugüne kadar Türk insanının beklentilerini karşılayamayan, parçalanmış, uyumsuz koalisyon yönetimleri ile başarısız uygulamalara kaynaklık eden partiler tasfiye olmuşlardır. Türkiye'nin siyasi kavga ve çekişmeleri geride bırakacağına, yeni hükümetin de yaşadığımız ekonomik krizin yaralarını saracağına inanıyorum. Ekonomide birçok olumsuzluğun nedeni olan şartların değişeceğini öngörüyoruz. Tek başına iktidar olan bir parti IMF politikaları üzerinde pazarlık yapabilir. Tek başına iktidar olan bir hükümetin iş başına getirilmesi, ekonomi yönetiminin kararlı ve güven verici hale getirilmesine, hatta IMF yetkililerinin ve bürokrasinin etkisinin sınırlandırılmasına yarayacaktır. IMF ile programda bilhassa büyüme ve sosyal politikalarda revizyona gidilmelidir. Umarız ve dileriz ki AKP eski hükümetlerin yaptığı gibi teslimiyetçi politikalar sergilemez."

Ekonomik sorunların çözülmesi, güven ortamının yeniden tesis edilmesi ve reel sektörün canlandırılması için sizce hükümet ne tür adımları izlemeli?

Üretim, yatırım ve ihracat merkezli istikrarlı bir büyümeyi gerçekleştirmesi gerekir.

"Yeni hükümet öncelikle reel sektörün önünde bulunan sıkıntıları gidermesi, ekonomik kaçakları tıkaması, üretim, yatırım ve ihracat merkezli istikrarlı bir büyümeyi gerçekleştirmesi gerekir. KOBİ'ler ekonomik hayatın dinamikleridir. KOBİ'lerin sıkıntıları acilen çözülmelidir. Bizim bu konudaki reçetemiz 2002 Ekonomi Raporu'muzda mevcuttur. Uygulanan IMF patentli ekonomik politikanın ülkemizi getirdiği nokta, döviz bazında yüzde 25'lik, TL bazında yüzde 9,4'lük rekor küçülme, 1,5 milyon insanımızın işsizler ordusuna katılması, yüzlerce fabrikanın ve onbinlerce esnafımızın kapılarına kilit vurması, halkımızın fakirleşmesi olmuştur. Türkiye'de uygulanan ekonominin özünün yüksek faizli sistemle devlete borç verme statükosunun devamını sağlamaktır. Bu uygulama sürdükçe yeni krizler kapımızdan eksik olmaz. Sürdürülebilir borçlanma anlayışı yeni krizlere davetiye çıkarmaktan başka bir işe yaramaz. Ekonomik gidişatta piyasaların canlandırılmasına, üretime ve ekonomik büyümeye yönelik radikal tedbirler alınmadıkça, yakın gelecekte olumlu gelişmelerin ortaya çıkması imkansızdır. MÜSİAD, ülkemizde çözülemeyecek hiçbir sorunun olmadığına inanmaktadır. Hükümetin yanı sıra reel kesimin, bankaların ve tarım sektörünün ülkemizin düze çıkması konusunda yapabilecekleri vardır. Kaybedilen yıllara rağmen, 'enflasyondan arınmış istikrarlı bir büyüme' için MÜSİAD olarak çözüm önerilerinin derhal uygulanması halinde ekonomideki zorluklar aşılmaya başlanabilir. Türkiye'nin kronikleşen meselelerinin çözümü için acilen alınması gereken tedbirler vardır. Bu tedbirler bir paket çerçevesinde bir arada ele alınması gerekir. Kısa vadeli tedbirlerin başında acilen yatırım, üretim ve ihracat seferberliğinin başlatılması geliyor. Uzun vadede ise devlet bölgesel kalkınma projeleri tasarlamalı, özel sektör ise her şeyi devletten bekleme yanılgısını terk etmelidir. Ayrıca Türkiye'nin AB yolculuğu netliğe kavuşturulmalıdır. Umarım yeni iktidar, 1950, 1983 ve 1965 seçimleri akabinde gerçekleştirilen büyüme ve kalkınmayı gerçekleştirebilir. Ülke olarak buna çok büyük bir ihtiyacımız var" Bizim ekonomik sorunların çözümleriyle ilgili raporumuzun özeti aşağıda yeralmaktadır.

MÜSİAD 2002 EKONOMİ RAPORUNDAN SATIRBAŞLARI

- Ekonomiyi düze çıkarmak için iç piyasanın acilen canlandırılması gerekiyor. Bunun için KDV'nin düşürülmesi, piyasalara taze para enjekte edilmesi, KKDF'nin kaldırılması ve KDV'den muaf şekilde belirli tarihlerde Tüketim Haftası ilan edilmelidir. Ekonomi yönetimi kararlı, güven verici, güçlü kılınmalı, rekabet edilebilir döviz kuru rejimi tesis edilmeli, acilen enflasyon muhasebesine geçilmeli, yeni bir vergi mevzuatı oluşturulmalı, yatırım indiriminde stopaj uygulaması kaldırılarak genişleme yatırımlarında vergi muafiyeti 10 yıla, repoda kalma süresi ise asgari 3 aya çıkarılmalıdır.

- İç borçlanma ekonomimizin en önemli sorunudur ve borçlanma sürdükçe kriz derinleşir. Ekonomiyi çıkmaza sürükleyen iç borç stoku, kısmi monetizasyon ve konsolidasyona gidilerek çözülmelidir. Kamu kesiminin borçlanma limitleri bundan sonra kanunla sınırlandırılmalıdır.

- Bölge ülkeleri ile ticaretin geliştirilmesi, marka imkanı olan şirketlere özel teşvikler uygulanması ve bavul ticaretinin teşvik edilmesi, acilen başlatılması gereken 2. ihracat seferberliği için şarttır.

- İhracatı teşvik için Dış Ticaret Bakanlığı kurulmalı, KDV iadeleri vergi ödemelerine mahsup edilmeli, KOBİ'ler de Eximbank kredilerinden yararlandırılmalı, ihracatçı ve imalatçılara enerji desteği sağlanmalı, İhracatçının sık sık Ankara'ya taşınması önlenmeli, İhracatı teşvik için de öncelikle 1 milyon doların üzerinde ihracat yapanlara yeşil veya kırmızı pasaport verilmeli.

- Türkiye'nin aktif döviz girdisini artırmak için Turizm başta olmak üzere madencilik ve tarım sektörünün önündeki engeller kaldırılmalı.

- Rant ekonomisi yerine üretim ekonomisini teşvik için vergi sisteminde esaslı bir revizyona gidilmeli, vergilendirme politikasında temiz bir sayfa açılmalıdır.

- Bankacılık sektöründeki yeniden yapılanma hızlandırılarak reel sektörün desteklenmesine öncelik verilmelidir: Banka sahiplerinin yeni nakit kaynaklar koyarak bankaların sermaye yapılarını güçlendirmeleri zorunlu tutulmalıdır. BDDK yönetimi tamamen özerk olmalı, banka hortumlarına bir daha meydan vermeyecek banka denetimleri etkin şekilde yapılmalıdır.

- Özelleştirme için mevcut yıpranmış idare yerine, yeni bir kurum oluşturulmalı, bu kurumda ayrıca ekonomi ile ilgili sivil toplum kuruluşlarından da temsilciler yer almalıdır. Özelleştirmede, mahalli, ticaret, sanayi ve esnaf odalarının öncülüğünde halka açık çok ortaklı şirketlerin kurulup, kamu kurumlarını satın alıp işletmeleri teşvik edilmelidir. Rekabet kanunu ve RTÜK kanunu başta olmak üzere mevzuat hükümleri tam ve kararlı bir şekilde uygulanarak kartelleşme ve tröstleşmenin önüne geçilmelidir. Başta Türk Telekom olmak üzere, THY, Tüpraş, Erdemir ve bunun gibi stratejik KİT'lerin özelleştirilmesinde değerinin altında bir fiyata satılmasına izin verilmemelidir. Bor madeni gibi stratejik yer altı değerlerimiz ve KİT'ler yurt dışından alınacak kredilerde pazarlık konusu yapılmamalıdır.

- Yatırım-üretim ve istihdamı teşvik amacıyla; yeni istihdam oluşturan her türlü firmaya çalıştırdıkları personel sayısının fazlalığına göre enerji, her türlü vergi ve SSK gibi ödemelerinde özel muafiyetler verilmelidir. Her türlü yeni yatırımda vergi muafiyeti süresi bölge ayırımı gözetilmeksizin asgari 10 yıla çıkarılmalıdır. Doğu ve Güneydoğu'da acilen yeni bir ekonomik ve sosyal yapılanma hamlesi başlatılmalı, GAP'ın tamamlanması için daha fazla kaynak tahsis edilmelidir.

- Anayasa ve hukuk reformu hızla gerçekleştirilmelidir. Düşünce, inanç, sosyal sınıf ve statü farkı gözetilmeksizin, gerçek anlamda din ve vicdan hürriyeti, teşebbüs hürriyeti, ile düşünce, ifade ve örgütlenme hürriyetinin, aralarında hiçbir ayrım yapmaksızın tüm vatandaşlarımızın hakkı olması sağlanmalıdır. Bu konuda Meclis, hükümet, brokrasi, sivil toplum kuruluşları ve tüm vatandaşlarımız üzerlerine düşen görev ve sorumluluklarının bilincinde olmalı ve gereğini yerine getirmelidirler. Siyasi Partiler Yasası'nda lider sultasını sona erdirecek ve demokratik yönetimi geliştirecek düzenlemeler yapılmalıdır.•

Rifat HİSARCIKLIOĞLU
Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
Başkanı

Kamu idaresinin İŞLEYİŞ BİÇİMİ değişmeli...

Lonca: *3 Kasım Genel Seçimleri; Meclise giren iki parti ,tek parti iktidarı ve barajı aşamayan diğer siyasi partiler açısından nasıl değerlendiriyorusunuz?*

Rıfat HİSARCIKLIOĞLU: 2001 krizi, ülkemizde kapsamlı bir yeniden yapılanmayı zorunlu hale getirmiştir. Başta ekonomi olmak üzere, siyaset, kamu yönetimi ve hukuk alanlarında ciddi bir kurumsallaşma ve reform sürecine ihtiyaç duyulmaktadır. 1999 seçiminde Meclis'e girmiş siyasi partilerin tamamının Meclis dışında bırakılmış olması, halkın değişim ve dönüşüm isteğini açıkça ortaya koymuştur. Seçim sonuçlarına yansıyan bu istek, "Türkiye Geleceğini İstiyor" bildirgesi ile de, seçimlerden önce TOBB tarafından kamuoyuna açıklanmıştı.

Öte yandan Türk halkı, içinde bulunduğumuz zorlukların aşılması için ekonomik şartların gerektirdiği şekilde oy kullanma iradesini de göstermiştir. Artık siyasetçiler, seçmenlerin, takım tutar gibi taraf tutmalarından medet ummayı bir yana bırakarak, gerektiğinde farklı tercihlere yönelebileceklerini görmek zorundadırlar. Seçimlerden tek parti çıkması, koalisyon dönemlerinde yaşanan belirsizliklerin ortadan kalkması ve daha hızlı karar alınıp uygulanmasının sağlanması açısından olumlu bir gelişmedir. Ayrıca son 80 yıllık döneme baktığımızda, en hızlı büyümenin de tek partinin iktidara geldiği dönemlerde yaşandığını görüyoruz. Türkiye'nin, Cumhuriyet döneminde ortalama büyüme hızı %5 iken, Özal döneminde (1983-90) %5.1, Demirel döneminde (1965-1971) %7.3 ve Menderes döneminde (1950-60) %6.3 oranlarında yaşanmıştır. Buna karşın son 10 yıldaki koalisyonlar döneminde büyüme hızı ortalama %2.6'da kalmıştır.

Kamunun iş görme biçimi değişmeden, hiçbir sorunumuza kalıcı çözüm getirilemez

Lonca: *Sizce yeni hükümet daha önce IMF ile yapılan bağlayıcı kararları da göz önüne aldığınızda ülkenin ekonomik sorunlarını ne ölçüde çözebilecek ? Haraket kabiliyetlerini nasıl görüyorsunuz ?*

HİSARCIKLIOĞLU: Türkiye-IMF ilişkileri yeni değildir. 1947 yılında üyesi olduğumuz bu kuruluştan alınan kredi tutarı, Ekim sonu itibariyle 20 milyar Dolardır. IMF, zorla değil, bir ülkenin talebi üzerine gelmektedir. Finansman sıkıntısına düşen ülkelerin başvurduğu IMF, koşullarını belirtmekte ve bunlara göre bir program düzenlemektedir.

Ülkemizde, Kamu Maliyesi düzeltilmediği

müddetçe, IMF'ye ihtiyaç duyulacaktır. Sorun IMF değil, başta ekonomi olmak üzere, ülkemizi bu noktaya getiren, özellikle son 12 yıllık dönemdeki hatalı politikalardır. Hesapsız ve israfçı kamu harcamalarının, ülkenin tüm kaynaklarını tüketmesinin sonucudur. İçine düştüğümüz borç sarmalı, küçülen ekonomi ve bozulan gelir dağılımından esas sorumlu olanlar, kabahati IMF'ye atarak, kusuru kendilerinde değil de, kendi dışlarında olmuş gibi göstermeye çalışmaktadırlar.

IMF'nin (bütçe açığının küçültülmesi, sıkı para politikası gibi) temel politikaları aynı ve çoğunlukla da gerekli olmakla birlikte, müzakereler aşamasında, ülke şartlarının doğru iletilmesi, uygulanacak programların başarı ihtimalini yükseltecektir. TOBB olarak, IMF ile görüşmelerimizde devamlı olarak, Türkiye şartlarının dikkate alınması ve ekonomik büyümenin gerekliliğini vurguladık. Uygulanan programın temelde doğru olmakla birlikte, büyüme ayağının ihmal edilmesinin, sabırla katlandığımız sıkıntıların boşa gitmesine yol açabileceğini söyledik. Hiç şüphesiz, olması gereken, ülkeyi IMF'den finansman istemek durumuna getirmemektedir. İşte bu sebeple, başta kamu kesimi olmak üzere, tüm kurumlarımızda reformları tamamlamak ve bir zihniyet devrimini gerçekleştirmek zorundayız.

Lonca: *Sizce ekonomik sorunların aşılması, güven ortamının yeniden tesis edilmesi ve reel sektörün canlanması açısından değerlendirdiğinizde hükümetin izlemesi gereken adımlar neler olmalıdır?*

HİSARCIKLIOĞLU: Ülkemizin içinde bulunduğu, yüksek faiz, artan borç, büyümeyen ve istikrarsız ekonomi, işsizlik ve yolsuzluklar gibi temel meselelerimizin hepsinin kaynağı, kamu idaresinin örgütlenme ve işleyiş biçimidir. Tek tek bu sorunlarla başa çıkmak mümkün değildir, zaten bu sorunlar birer sebep değil sonuçtur. Önce bataklık kurutulmalıdır. Bunun yolu da, kamu idaresinde değişim iradesini ve programını, kararlılıkla ortaya koymaktan geçmektedir.

Türkiye bütçesi, son 30 yıldır devamlı açık vermiştir. Milli Gelirin sadece %7'sini üreten kamu kesimi, bunun 2 katı açık vermektedir. Kamu kesimi, verimsiz ve israfçı yapısı ile tüm kaynakları yutan bir kara delik haline gelmiştir.

Kamunun iş görme biçimi değişmeden, hiçbir sorunumuza kalıcı çözüm getirilemeyeceği artık anlaşılmıştır. Bu sebeple, öncelikli iş olarak, önümüzdeki dönemde kamu idaresinin yeniden yapılandırılmasına yönelik yapısal reformların hızlandırılarak devam ettirilmesi şarttır.

İşbaşına gelecek hükümetin, sorunların ciddiyetine paralel şekilde, kararlı, tutarlı ve ülke şartlarına uygun politikalar uygulaması, toplumun genel beklentisidir ve toplumsal güvenin oluşmasının önşartıdır. Güven olmazsa, geleceğe umutla bakılmaz. Güven ve umut olmazsa, üretim, tüketim, istihdam ve gelir de olmaz.

Kamu idaresinde keyfiliğin ortadan kaldırılarak kurumsallaşmanın sağlanması, hukuksuzluğu ve haksız rekabeti ortadan kaldırarak, piyasa ekonomisinin uygulanmasına imkan verecektir. Kamu idaresindeki değişim, özel sektörde rekabeti arttıracak, verimliliği ön plana çıkartarak, tempolu ve istikrarlı bir büyüme sürecinin temelini oluşturacaktır.

Bugünlere bir anda gelmedik. Bu durum, uzun süredir ısrarla uygulanan hatalı politikaların sonucudur. Çözümler de zaman alacaktır. Ayrıca, çözüm gökten inmeyecektir. Ama tercih hakkımız vardır. Sorunlarımızı çözmek veya çözüyor gibi görünüp ertelemek arasında tercih yapabiliriz. Yarını belirleyecek olan da bizim bu tercihimizdir.•

Türk halkı, içinde bulunduğumuz zorlukların aşılması için ekonomik şartların gerektirdiği şekilde oy kullanma iradesini de göstermiştir.

KONTENSAN

KONYA TENEKE KUTU AMBALAJ VE MAKİNA SAN.TİC.A.Ş.

K-Q TSE-ISO-EN 9000

Ç-E TSE-ISO-EN 14000

ACCREDITED LABORATORY BELGELİ LABORATUVAR

TSEK

"metalin sanata dönüştüğü mekan"

•Arş.Gör.Tuğba Şener
•Ögr.Gör.R.Handan ÇELEBİ
•S.Ü.Mes.Eğt.Fakt.Giyim End.ve Giyim San.Eğitim Bölümü

KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ HAZIR GİYİM İŞLETMELERİNDE KALİTENİN ÖNEMİ

GİRİŞ

Son dönemlerdeki ekonomik krize rağmen Türk Ekonomisinin lokomotif sektörü olarak nitelendirilen Hazır Giyim Sektörü rekabetin yoğun olarak yaşandığı,gelişmeye açık bir sektördür. Hazır giyim,tekstil ile başlayan üretim sürecinin son aşaması olup,iki boyutlu tekstil ürünlerini çeşitli proseslerden geçirip,seri şekilde üreterek,üç boyutlu ürünler halinde toplumun istek ve beğenisine sunar. AB ile Gümrük Birliğine girdiğimiz yeni süreçte Türk Hazır Giyim Sanayi ürünlerinin,diğer üye ülkelerin hazır giyim ürünleri ile gerek iç ve dış pazarda rekabet edebilir düzeye gelmesi ,gerek pazarda kalıcı olması bazı faktörlere bağlıdır. Bu faktörlerin en başında kalite kavramı gelir. İşletme ölçeğinin boyutları ne olursa olsun ürettiği ürünlerde kalitenin önemi yadsınamaz. Bu yaklaşımla hedef pazarın istek ve gereksinimleri doğrultusunda ürünlerin kaliteli olması,işletmelerde kalite bilincinin yerleştirilmesine ve uygulanmasına bağlıdır. Böyle bir anlayışla hareket eden işletmeler,küreselleşen dünyanın yoğun rekabet ortamında kuşkusuz hedeflerine daha kolay ulaşacaklardır.

2. KALİTE ve KALİTE KAVRAMININ HAZIR GİYİM İŞLETMELERİ AÇISINDAN ÖNEMİ

2.1.Kalite

Kalite kullanıldığı yere göre değişebilir anlamlar içeren soyut bir kavramdır. MÖ.2150 yılında ilk kayıtlarına rastlanan kalite; insanların ve sistemlerin "hata yapması" ve "mükemmele ulaşma isteği" sonucu ortaya çıkmıştır.

Avrupa Kalite Kontrol Organizasyonunun (EOQC) tanımına göre; "Kalite,bir malın ya da hizmetin tüketicinin isteklerine uygunluk derecesidir." ISO 8402'nin tanımına göre; "Kalite,bir ürün ya da hizmetin belirlenen veya olabilecek ihtiyaçları karşılama kabiliyetine dayanan özelliklerin toplamıdır."

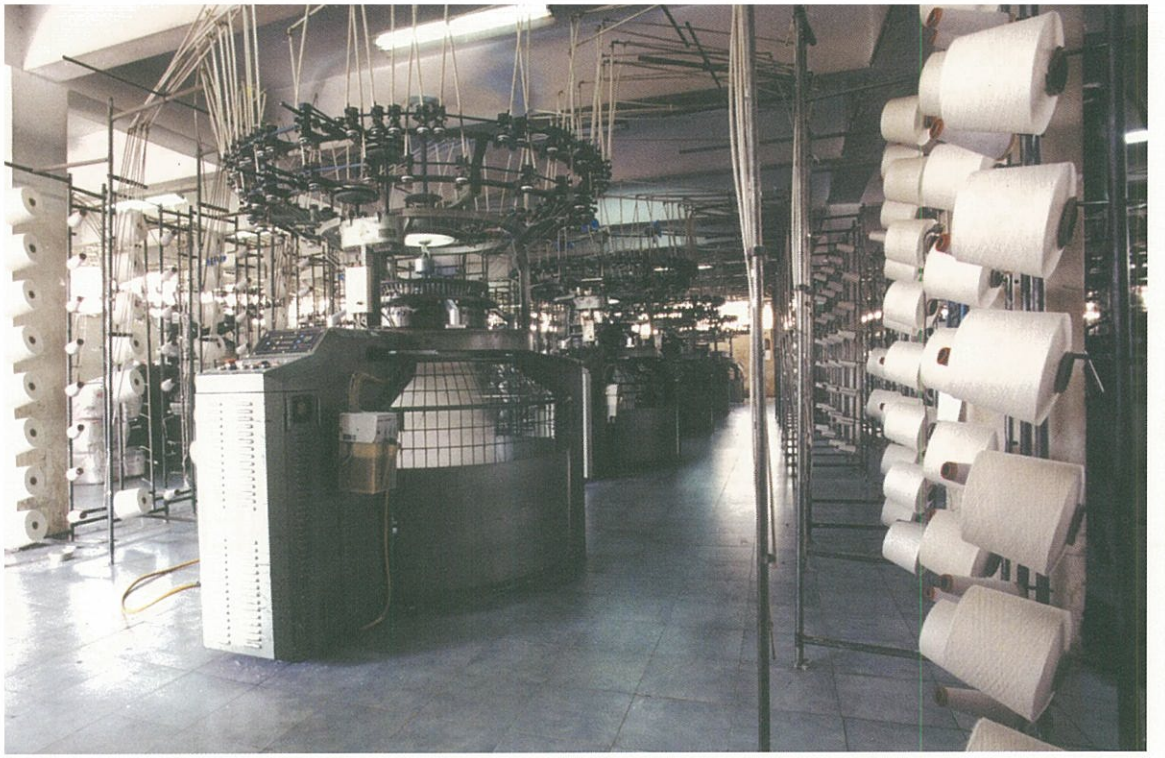

Dünyada oluşan tek pazar egemenliği veberaberinde gelen yoğun rekabet koşulları günümüz kalite anlayışı olan "kaliteli ürün" veya "kaliteli hizmet" yerine, "tüketicinin isteğine uygun ürün" veya "tüketicinin isteğine uygun hizmet" anlayışı getirmektedir

Bu yaklaşımla kalite; "Ürün ya da hizmet üretiminde tüketicilerin beklentilerini yanıtlama düzeyidir,ürün ya da hizmetten duyulan doyumdur." diye tanımlanabilir.

Çağımızda kalite bilincinin gelişmesi ve yerleşmeye başlaması kalite ile ilgili bazı kavramları beraberinde getirmiştir. Bu kavramlar:

- **Kalite Kontrolü**

Hedeflenen kalite özelliklerine ve standartlarına ulaşılması,korunması ve devam ettirilmesi için uygulanan teknikleri ve yapılan faaliyetleri kapsar.

- **Toplam Kalite Kontrolü**

Kalite ve kalite kontrolü ile ilgili çalışmaların sadece kalite kontrol bölümü ile değil işletmelerin tüm bölümlerini kapsayacak şekilde yaygınlaştırılmasıdır.

- **Kalite Politikası**

Kalite politikası,işletmenin üst yönetimi tarafından resmi olarak belirlenen kalite amaç ve yönü olup,kalite hedeflerine nasıl ulaşılacağını gösteren bir rehber niteliğindedir.

- **Toplam Kalite Yönetimi**

Hedeflenen özelliklere uygun üretimi ilk defasında doğru olarak yapmayı ve her defasında bu tekrarlamayı amaçlayan çağdaş bir yönetim biçimidir. Toplam kalite yönetimi ile "sıfır hata" yı hedefleyen üretim,yüksek kalite ile düşen maliyet ,tüketici tatminine dayalı öncelikler,tüketici beklentilerine cevap veren ürün kalitesi vb. gibi hedefler gerçekleşir.

- **Toplam Kalite Felsefesi**

Bir işletmede yöneticisinden işçisine kadar her kademedeki çalışanın katıldığı ve sorumlu olduğu,hatalı ürün ayıklama yerine hatayı olmadan önleme felsefesinin önem kazandığı bir kavramdır.

- **Kalite Güvencesi**

Sistemin tümünde kaliteyi güvence altına almaya yönelik daha geniş anlamda kalite sağlama yöntemidir. Kalite güvencesi iyi yönetim ve iyi planlamadır. Aynı zamanda iyileştirilmiş ve geliştirilmiş kalitenin sürekli olmasının teminatıdır.

2.2. Kalite Standartları

Bilimsel ve teknik çalışmalar sonucu ortaya çıkan standartlar belirli bir konuda saptanmış kurallardır. Bu kuralların belirlenmesi çalışması olan standardizasyon ise insanların hataları önleme,düzeltme ve tekrar etmeme amacı ile buldukları sistemler ve ilkeler olarak tanımlanabilir.

Standardizasyonun bir amacı da ürün kalitesini kontrol eden ve devamlılığını sağlayan kalite standartlarını oluşturmaktır. Kalite standartları,bir ürünün kalite standartlarıyla ilgili standartlardır. Ürün kalitesini kontrol etmede ölçüt olarak kullanılacak değerleri kapsar.

Rekabetin uluslararası boyutlarda olması sistem modellerinde eşitliği ve birlikteliği sağlama açısından standartlaşma gereksinimini ortaya çıkarmıştır. ürün ve hizmetlerin,ülkelerin kendi standartlarına göre farklı kalite standartlarında olması büyük sorunlar çıkarmakta özellikle tüketiciyi zor durumda bırakmaktadır. Bu nedenle kurulmuş olan The International Organization For Standardization: ISO 1987 yılında ISO 9000 Kalite Güvencesi Standartları ismi ile birçok ülkede kullanılan

standartları uygulamaya koymuştur.

Ülkemizde her türlü madde ve mamuller ile usul ve hizmet standartlarını hazırlamak amacı ile 1954 yılında kurulan Türk Standartları Enstitüsü (TSE), ISO' nun bir üyesidir ve ISO 9000 standartlar serisini,TS-ISO 9000 standartlar serisi olarak yayınlamıştır. Bu serinin işletmelerce kullanımı ürünün ve yönetimin iyileşmesini,faaliyetlerin daha iyi planlanmasını,problemlerin daha hızlı ve çabuk çözülerek verimliliğin,kazancın ve saygınlığın artmasını sağlar.

2.3. Kalite Kavramının Türk Hazır Giyim Sektörü Açısından Önemi

Türk Hazır Giyim Sektöründe 1970'li yıllara kadar kalitenin birinci planda olmadığı,üretilen her şeyin kaliteli olup olmadığına bakılmaksızın satıldığı bir dönem görülmektedir.

1980'li yıllarda ucuz hammadde (özellikle pamuk) ve ucuz iş gücü gibi iki önemli avantaj sayesinde hızla gelişen sektör,kalite bilincinin oluşmaya başlamasıyla ihracata yönelmiştir. 1990'lı yıllarda kesim zamanını kısaltan lazer ışınlı ve numerik kontrollü kesim araçları ile dikim zamanını kısaltan bilgisayarlı spesiyal dikiş makinelerinin kullanılmaya başlanması,katma değeri yüksek,kaliteli ürünleri beraberinde getirmiştir.

Ancak sektörün bel kemiğini teşkil eden KOBİ' lerin büyük kısmında kalite kavramının tam gelişmediği, kalite, kaliteli mal, kalite kontrolü sözcüklerinin sıklıkla kullanıldığı halde tam anlamıyla uygulanmadığı gözlenmektedir. Kalite kontrol organizasyonunun yavaş ilerlediği,üretim maliyetini artırdığı nedeniyle kalite kontrol tekniklerine itibar edilmediği bu işletmelerde henüz standartlaşma çalışmaları da görülmemektedir.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırmanın materyali Konya Sanayi Odası ve Konya Ticaret Odasına kayıtlı, KOSGEB'nin tanımına göre 1-150 arasında işçi çalıştıran küçük ve orta ölçekli hazır giyim işletmeleri olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örneklerini bu işletmeler arasından tesadüfi (Random) olarak seçilen 30 işletmeden elde edilen veriler ve ilgili kaynaklar oluşturmaktadır.

3.2.Yöntem

Konya'da faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli hazır giyim işletmelerinin ürünlerinin pazarlamasında kalite faktörünün rolünü ve önemini incelemek amacıyla planlanan ve yürütülen bu araştırma 30 işletme ile sınırlandırılmıştır. Araştırma verilerini elde etmek amacıyla ilgili kişilerin de görüşleri alınarak 33 sorudan oluşan anket formu hazırlanmıştır. Dört hazır giyim işletmesinde yapılan pilot uygulama çalışmasından sonra anket formunda gerekli değişiklikler ve düzeltmeler yapılarak form düzenlenmiştir.

Araştırmanın güvenirliliği açısından araştırmacı tarafından 30 KOBİ' ye bizzat gidilerek kişisel görüşme yöntemi ile uygulanan anket formunda,

- İşletme ile ilgili bilgiler
- İşletmede yapılan kalite ve kalite kontrolü çalışmaları
- İşletmenin pazarlama faaliyetleri
- Pazarlamada kalite anlayışına ilişkin verileri elde edecek sorulara yer verilmiştir.

30 anket formundan elde edilen veriler marjinal tablolara dökülerek yorumlanmış ve bulgular doğrultusunda bir sonuca varılmıştır.

4.ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE TARTIŞMA

4.1. İşletmelerde Ürünlerin Kalite Özelliklerinin Hangi Aşamada Belirlendiği

İşletmelerde ürünlerin kalite özelliklerinin hangi aşamada belirlendiğine ilişkin bulgular Tablo 1'de sunuluştur.

Tablo 1 incelendiğinde araştırma kapsamına giren 30 işletmeden % 36.7'sinin tasarım

İŞLETMELERDE ÜRÜNLERİN KALİTE ÖZELLİKLERİNİN HANGİ AŞAMADA BELİRLENDİĞİ

SEÇENEKLER	S	%
Tasarım Aşamasında	11	36.7
Prototip Oluşturulduktan Sonra	9	30
Üretim Aşamasında	10	33.3
Kalite Özellikleri Belirlenmiyor	-	-
TOPLAM	30	100.00

TABLO 1

aşamasında, % 33.3'ünün üretim aşamasında, % 30'un prototip oluşturulduktan sonra ürünün kalite özelliklerini belirledikleri görülmektedir. Ürün kalitesi; tasarım kalitesi ve uygunluk kalitesi olarak iki bileşenden oluşur. Üründe olması gereken özelliklerin tasarım aşamasında belirlenmesi tasarım kalitesini,ortaya çıkan ürünün belirlenen bu özelliklere ne kadar uyduğu ise uygunluk kalitesini gösterir. Ürünün kalite özelliklerinin tüketici istek ve gereksinimlerine uygun olarak tasarım aşamasında belirlenmesi ve bu özelliklere uygun üretim yapılması tüketici memnuniyetini,dolayısıyla işletmenin karının artmasını sağlayacaktır. Üretim aşamasında belirlenen kalite özellikleri yanılmalara, zaman, işgücü kaybı ve maliyet artışlarına neden olabilir. Prototip oluşturulduktan sonra belirlenen kalite özellikleri ise prototip üzerinde gerekli değişikliklerin ve düzeltmelerin yapıldıktan sonra üretime geçilmesidir ki, işletmelerin kullandıkları bir yöntemdir.

Kalite Kontrol Çalışmalarında belirlenen hatalı ürünler

İŞLETMELERDE KALİTE KONTROL ÇALIŞMALARI

SEÇENEKLER	S	%
Yapılmıyor	-	-
Hammadde Girişinde Yapılıyor	-	-
Pastal Seriminde Yapılıyor	-	-
Kesimde Yapılıyor	-	-
Bitmiş Ütü Sonrasında Yapılıyor	19	63.3
Üretimin Her Aşamasında Yapılıyor	11	36.7
TOPLAM	30	100.00

TABLO 2

Araştırmada işletmelerin % 36.7'sinin tasarım aşamasında ürünün kalite özelliklerini belirlemesi işletmelerin kalite kavramına önem verdikleri ve bilinçlendikleri şeklinde yorumlanabilir.

4.2. İşletmelerde Kalite Kontrol Çalışmaları

İşletmelerde kalite kontrol çalışmalarının üretimin hangi aşamasında yapıldığına ilişkin bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2 incelendiğinde araştırma kapsamına giren 30 işletmeden % 63.3'ünün bitmiş ütü sonrasında, %36.7'sinin üretimin her aşamasında kalite kontrol çalışmaları yaptığı görülmektedir. Bitmiş ütü sonrasında yapılan kalite kontrol hatayı önlemeye değil, hatalı ürünü ayıklamaya yönelik bir kalite kontroldür. Zaman ve işgücü kaybına yol açar,maliyeti yükseldir. Üretimin her aşamasında yapılan kalite kontrol ise, belirlenen kalite özelliklerine uygun ürün üretilmesini sağlayarak verimlilikte artış, maliyette düşüş oluşturur.

4.3. İşletmelerde Kalite Kontrol Çalışmalarını Yürüten Birim / Kişiler

İşletmelerde kalite kontrol çalışmalarını yürüten birim / kişilerin dağılımına ilişkin bulgular Tablo 3' de sunulmuştur.

İŞLETMELERDE KALİTE KONTROL ÇALIŞMALARINI YÜRÜTEN BİRİM/ KİŞİLER

SEÇENEKLER	S	%
Kalite Kontrol Bölümü	2	6.67
İşletme Sahibi	5	16.66
Bant Şefi	2	6.67
Ustabaşı	3	10
İşçi	17	56.67
Diğer (Bant Şefi+İşçi)	1	3.33
TOPLAM	30	100.00

TABLO 3

Tablo 3 incelendiğinde araştırma kapsamına giren 30 işletmeden % 56.67' sinin işçiler, %16.66'sının işletme sahibi, % 10' unun ustabaşı, % 6.67'sinin bant şefi, % 6.67'sinin kalite kontrol bölümü tarafından kalite kontrol çalışmalarını yürüttüğü görülmektedir.

Kalite kontrol tek bir kişi veya bir bölümün sorumluluğunda olmamalıdır. Kalite hedeflerine ulaşmak işletmenin tüm çalışanlarının katılımıyla gerçekleşmeli ve herkes sorumlu olmalıdır.

Araştırmaya katılan işletmelerin %56.67'sinin kalite kontrol çalışmalarının işçi gibi kalite kontrol konusunda uzman olmayan kişiler tarafından yürütülmesi üretimin kalitesi açısından düşündürücüdür.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Araştırma kapsamına giren işletmelerden elde edilen bulgulara göre işletmelerde ürünlerin kalite özelliklerinin tasarım aşamasında belirlendiği, kalite kontrol çalışmalarının bitmiş ütü sonrasında yapıldığı, kalite kontrol çalışmalarını işçilerin yürüttüğü saptanmıştır.

5.2. Öneriler

Ürünün kalite özelliklerinin tasarım aşamasında belirlenmesi ve bu özelliklere uygun üretim yapılması tüm işletmeler tarafından uygulanmalıdır.

Kalite kontrol çalışmaları işletmenin tüm çalışanları tarafından bir yaşam felsefesi olarak benimsenmeli ve bu konuda tüm çalışanlar eğitilerek kalite kontrolün herkesin sorumluluğunda olması sağlanmalıdır.•

ŞALT OTOMASYON

www.saltotomasyon.com

Ferhuniye Mah. Sultanşah Cad. No:24/A KONYA

TEL: 90-332-353 06 23 - FAX: 353 59 51

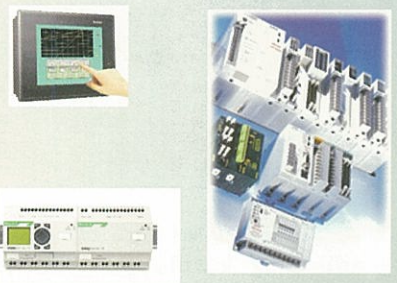

- PLC,PC TABANLI MAKİNA, FABRİKA PROSES VE BİNA OTOMASYON SİSTEMLERİ KURULMASI

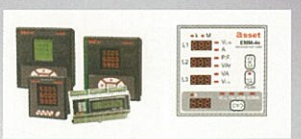

- HARMONİK FİLTRELİ KOMPANZASYON TESİSLERİ

- DİZEL JENERATÖR SİSTEMLERİ SATIŞ VE MONTAJI

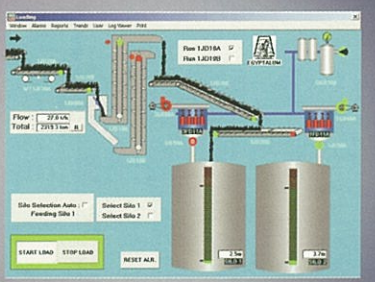

- SCADA UZAKTAN KONTROL VE İZLEME SİSTEMLERİ

- FREKANS KONVERTÖRLERİ, İNTERFACE ÜRÜNLERİ, ŞALT CİHAZLARI

- SENSÖR TEKNOLOJİSİ VE OTOMASYON MALZEMELERİ

- ISI KONTROL CİHAZLARI

- TEST VE ÖLÇÜ ALETLERİ

- PLC, MCC, DCS VE MİMİK DİYAGRAMLI PANO İMALATI, ELEKTRİK MÜHENDİSLİGİ VE TAAHHÜT HİZMETLERİ

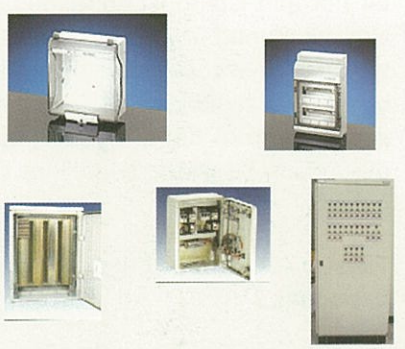

- SU VE TOZ GEÇİRMEZ ETANJ PANOLAR METAL VE PLASTİK PANOLAR

OMRON NAiS EasyView TEOS Mikrosay Yazılım ABB SIEMENS Schneider Electric Lovato electric MOELLER

EMKO EAE HENSEL TEMPA PANO legrand Weidmüller Autonics yorum IŞBİR

SapiSelco FISHER MASTECH Crouzet TONGIN

Yusuf KARAKOÇ
Etken Örme

Rekabet Şansımız Az
Yurtiçi Daha Karlı Görülüyor

Öncelikle sizi tanıyabilir miyiz? Tekstil sektörüne giriş serüveniniz nasıl gerçekleşti?

1970 yılında Konya'da doğdum. İlk, orta ve lise tahsilimi Konya'da tamamladım. 1986 yılında ablamın eşinden ayrılması üzerine çalışabileceği bir iş arayışı içine girdik. Ablama bir triko makinesi alıp evde örgü örmesini düşünüyorduk ama, ona bu işi öğretecek bir eğitimci bulamadık. Bu konuda uzman bir hocanın İstanbul'dan geldiği haberini almıştık. Bunun üzerine elektronik zekama ve sanatsal yeteneklerime güvendiğimden dolayı örgü derslerini benim öğrenip ablama göstermemin daha uygun olacağını düşündüm. Bu şekilde tekstil işine de girmiş oldum.

Tekstil sektörüne 'Etken Örme' ile mi başladınız ?

Ben ve ablam triko makinesini kullanmayı öğrendikten sonra 1987 yılında 'Boncuk Örme' adı altında ufak bir yer açtık. 5 Nisan'a kadar işlerimiz oldukça iyiydi. Firma olarak kaliteye önem vermemiz sebebiyle, piyasada iyi bir yer edinmiştik. 1994' teki krizinde bir gecede battık.

Bir gecede ne değişti ki ?

Tekstil sektöründe satışlar vadeli olarak yapılır ve en kısa vade altı aydan başlar. Oturup hesap yapıyorsunuz, tahmini rakamlarla konuşuyorum, 20 milyar kasanızda müşteri çekiniz var, 10 milyar da piyasadan alacağınız var. 25 milyar tutarında da makine ve hammadde gibi piyasaya dolar borcunuz olsun. Ertesi sabah uyanıyorsunuz ki devalüasyon olmuş. Kasanızdaki çek ve alacaklarınızın toplamı birden 15 milyara düşmüş. Borcunuz ise döviz bazında olduğu için 50 milyara fırlamış. Yani bir gün öncesi başarılı bir iş adamıyken bir gecede iflas etmiş bir kişi oluveriyorsunuz.

Peki ne yaptınız ?

Boncuk örmeyi kapattık. İki sene gıda pazarlamasında çalıştım ve ticareti öğrendim. Çünkü 'Boncuk Örme' yi açtığım zaman ticaretin ne anlama geldiğini bilmiyordum. Bizdeki eksiklik ticareti iyi bilemememizdi. Gıda pazarlamasında ticareti gerçek anlamda öğrendim diyebilirim. İnsan sevmediği bir işi zorunlu olarak yapıyorsa bunalıyor. Ben her zaman "Bir sebep olsa da, bu işten kurtulsam " diye dua ediyordum.

1997 yılında ortak olarak "ETKEN ÖRME"yi kurduk. Kaliteye önem vererek ve sürekli yatırım yaparak bu günkü konumumuza geldik.

1994 tecrübesi son ekonomik krizde 'Etken Örmeyi' ne şekilde etkiledi? Ne gibi önlemler aldınız ?

Ciddi bir önlem alamadık. 94'teki krizde iflas ettim, bir önlem alamadık. 99'daki krizden önce tamamen yatırıma yönelmiştik. İyi bir pazarımız vardı. Müşterilerimiz ürettiğimiz mallardan memnundular. Türkiye'nin her tarafına yayılmış bayi ağlarımız kuruluydu. Sadece makina borcumuz vardı. Krizde biraz küçüldük. Çünkü ortağım 'Bunun altından kalkamayız' diye tedirgin oldu. Ortağımın ayrılmasından sonra borcumuz olan firmalarla görüştük ve borcumuzu uygun vadelere yaydık ama bu esnada üretimdeki kaliteyi de bozmadık.

İhracat hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Şu anda bunu düşünecek bir ortamımız yok. Çünkü dış ve iç pazardaki koşulları karşılaştırdığımız zaman yurt içinde daha kârlı oluyorum. Biz ilk önce kendi piyasamızda etkin bir konuma gelmek istiyoruz. Yurt içinde ETKEN ÖRME olarak iyi bir noktaya geldikten ve gerekli yatırımı sağladıktan sonra yurt dışına açılabiliriz. Şu an buna hazır değiliz.

Önce iç pazarda başarı sağlanmasını mı öneriyorsunuz ?

Bence bir iş adamı hem yurt içini hem de yurt dışını düşünmeli ve bunların ikisine de önem vermeli. Önemli olan ister yurtiçi olsun ister yurtdışı olsun her pazarda kendini ispat edebilmektir. Yurtdışından gelen sparişlerde bir seferde sizden 500 bin adet mal isteniyor, benim zaten yıllık üretimin 120 bin adet...

Bunu karşılamak mümkün değil.

Hammaddeyi (ipliği) nereden temin ediyorsunuz ?

% 35'ini yurtdışından, % 65'ini ise Türkiye'den temin ediyoruz.

İthal hammaddeyi tercihinizin sebepleri nelerdir ?

İthal mallar daha gelişmiş bir teknoloji ve makine parkının ürünü olduğundan kalitede tercih sebebimiz.

İthal hammadde temininde bir sıkıntı yaşıyor musunuz ?

Hayır, çünkü yurtdışındaki firmalar üretim yaparken satışını da düşünüp gerekli olan distribütör ağını da hazırlıyor.

Yurt içindeki işletmelerde kullanılan makinelerin kapasiteleri düşük mü ?

Düşük olan kullanılan makine değil kullanan beyin. Teknoloji olarak yurtiçi ve yurtdışında kullanılan makineler arasında bir fark yok. Sektör ili ilgili üretilen son teknoloji Türkiye'ye getiriliyor. Türkiye'de işler akışına bırakılıyor. İthal mallar profesyonel kadrolar tarafından üretiliyor. Yurtdışında insanlar yeteneklerine göre ayrılıyor, belli bir yaşa geldikleri zaman eğilimlerine göre eğitim alıyorlar ve kendi branşlarında uzmanlaşıyorlar. Ben elektronik okumak isterdim ama olmadı. Okuyabilseydim belki daha başarılı olurdum. Çünkü eğitilmiş bir beyin çok önemlidir.

Üretiminizin kalitesini ve satışlarınızı Konya, Türkiye ve Dünya çapında değerlendirir misiniz ?

Üç çeşit mal üretimi vardır. Birincisi yüksek kalite (Versace, Benetton vs.). İkincisi orta kalite ve üçüncüsü ise fason mal. Biz orta kalite mal üretiyoruz ve ürettiğimiz malları her ilde oluşturduğumuz bayilerimize pazarlıyoruz. Siparişler bize sezon öncesi gelir ve mal satışlarımız önceden belirlidir.

Kendinizi diğer tekstilci firmalarla rekabet içinde görüyor musunuz ?

Biz yaptığımız işi sanat, ürettiğimiz her ürünü de bizim sanat eserimiz olarak görüyoruz. Bu yüzden yaptığımız ürünün rekabet alanı da yoktur, çünkü rekabet aynı tür ürünler için geçerlidir. Biz ise çizimleri tasarımları bize ait olan, kaliteli ve zevke özel kreasyonlar üretiyoruz.

Devletten beklentileriniz nelerdir ?

Devletten benim isteğim bize köstek olunmaması. İlk olarak her zaman değişen bir kur istemiyoruz. Önümüzdeki günlerin gelir ve giderlerini hesaplayabileceğimiz güvenli bir ekonomi istiyoruz. Yani ben üç ay sonra ne ödeyeceğimi bilmeliyim. Şimdiye kadar hiçbir krediden faydalanmadım, faydalanmakta istemiyorum. 'Borç yiğidin kamçısıdır' anlayışıyla yola çıktık ve kendi sermayemizi artırarak bu yola devam ediyoruz.•

Yaptığımız işe sanat, ürünlerimize ise bizim sanat eserimiz gözüyle bakıyoruz

Abdullah ALTUNTAŞ
Sentoza

Konya, Tekstil İhracatında İlerliyor

Sizi tanıyabilir miyiz?

1975 Konya doğumluyum, tahsil hayatım lise mezuniyetime kadar devam etti. Firmamız bir aile şirketidir. 1972 senesinde babamın girişimiyle kurulmuş. Bu 1990 yılına kadar devam etti. 1992'de ara verdik ve 2001 yılında yeniden imalata başladık.Bu mesleğe nasıl başladınız? Neden tekstil sektöründe varsınız?Özel bir ilgimiz olduğundan değil, baba mesleği olması ve şartlar da onu gerektirdiği için bu mesleğe başladım. Ancak mesleğimi severek yapıyorum. Tekstil sektörünün olumlu gördüğünüz yanları nelerdir?Birşeyler üretmek ve ürettiğiniz malların sizin eseriniz olması çok güzel. İnsanların onu beğenerek, severek alması, mutluluk veriyor.

Çizimi, tasarımı, rengi size ait olan modeller var mı?

A'dan Z'ye her malda emeğimiz geçiyor. Malın nasıl çıkacağını, ne şekilde üretileceğini, rengini biz belirliyoruz. Bu işleri yapan stilist ve desenci arkadaşlarımız var. Onların fikirleri ve bizim katkılarımızla ekip halinde modellerimizi hazırlıyoruz.

Sektörde birlikler oluşturma konusunda neler söylersiniz?

Konya'da birliktelik hakkında konuşmak erken. Böyle bir ortam göremiyorum. Diğer tekstilci firmalarla oturup konuştuğumuz zaman birleşelim, diye kararlar alıyoruz ama bunlar lafta kalıyor. Konya tekstil sektörü bir firmaya ve o firmadan ayrılıp büyüyen yeni firmalarla bugüne gelmiştir. Büyük şirketler sınırları aşmışlar. Bu gün yerli bir sermayeyle yabancı bir sermaye birleşip yeni işlere imza atabiliyor. Ama Konya'da bu tür birlikteliklerden bahsetmek malesef zor.

Konya'nın olumlu yönleri yok mu?

Konya'nın ticaretteki dürüslüğü, maddi ve manevi açıdan olumlu yönleri var. Konya'da bir insana rahatlıkla güvenebilir, iş sorumluluğu verebilirsiniz. Çünkü hakkıyla karşılığını alırsınız. Biz bu duyguları yaşıyoruz. Geçenlerde LONCA dergisinin vasıtasıyla okudum, Türkiye'deki en çok CNC torna tezgahı Konya'daymış ama bundan haberdar olan yok. Bunları ortaya çıkarmalıyız. Çünkü Konya'da çok iyi mallar üretiliyor. Ama Konya'lı kendi reklamını yapamıyor.

İnternet çok geniş bir iletişim ağı. İnternet üzerinden satışı düşündünüz mü?

Bunlar güzel şeyler ama uygulamaya geçme fırsatımız olmadı.

Neden uygulamaya geçirmeyi düşünmediniz?Konya'lı Tekstilci benim pazarım bana yeter, diye mi düşünüyor?

Firmaların genel yapısının dar bir çerçeveye sahip olmasıyla ilgili olabilir. Bizde hammaddenin alınmasından üretime, üretimden malın pazarlanmasına kadar her konuda yetkili ve son sözü söyleyen tek bir kişi vardır. İnternetten, ihracata ve diğer pazarlara yönelmek gibi bir düşüncemiz var ama şu an uygulamaya koyamıyoruz. Kalite, teknoloji eksiksiz ama değişmesi gereken yönlerimiz var. Bu da kalifiye eleman eksikliğiyle ilgili. Benim bir müdür, bir stilist, bir desenciye sahip olabilmem için büyük gayretler göstermem gerekiyor.

Satışlarınısda hangi bölgeler ağırlıklı?

İç Anadolu ve Doğu Anadolu diyebiliriz. Eskişehir, Afyon, Kayseri, Elazığ, Diyarbakır, Batman, Trabzon, Samsun, Bursa, İstanbul gibi şehirler önde olmak Türkiye'nin her yerine satışlarımız olmakta. Konya'yı Tekstil Sektöründe ne seviyede görüyorsunuz?Konya'nın, Tekstilde yakın bir tarihe, Konfeksiyonda 70 öncesine, Trikoda ise 5-6 senelik bir maziye dayanıyor. Daha önceki firmalar fason veya toptancı olarak bu işi yapıyorlardı. İlk başladığımızda imalatçı olarak beş kişiydik. Şimdi on beş

Konya'da teknoloji var, kalite var. Ama Konya'nın reklamı yeterli değil

kişiye kadar çıktık. Makine sayısında müthiş bir artış var. Geçen senelere göre elektronik makineler ikiye katlandı. Sektörde genişleme var, aktivite var. Bunun yanında firmalar kaliteye önem vermeye başladılar. Teknolojinin kullanılması işin bitiminde kolaylıklar sağlıyor. Konya'nın geleceği parlak. Malımızı pazarlamada veya müşteriye aksettirmede bir takım sorunlar yaşanıyor. Dışardaki insanların Konya'ya antipatik bakış açısı var. Bizler firma sahipleri olarak bunu yıkmaya çalışıyoruz. Bunun da en iyi malı üretmekle aşılacağına inanıyoruz. Ayrıca Konya tekstilcisi markalaşmaya da önem verdi.

Türkiye Tekstil sektöründe Konya'nın yeri nedir?

İstanbul'la, Ankara'yla kıyaslanamaz ama isim ve kalite olarak Konya artık var.

Üretimde ne tür zorluklar yaşıyorsunuz?

Bizim en büyük sıkıntımız kalifiye eleman. Konya'nın dışarda reklam eksikliği var. Bizim konfeksiyon ve makine şeflerimiz İstanbul' ve Ankara'dan gelen insanlar. Onları da çok zor getirebiliyorsunuz. Diğer elemanlarımızı kendimiz yetiştiriyoruz. Hammadde diye bir sorun yoktur. Sadece mal tehirli gelebilir.

Konya'lı üretici yurtdışına açılıyor mu?

Konya'da ihracat var. Ancak şu an üretim kapasitesi sadece Anadolu'ya yetiyor diyebiliriz. İhracat konusunda Konya tekstilcisi çok fazla bilgi sahibi değil. Bu alanda yeni yeni firmalarda dışarıya doğru bir açılma var. Bizim firmamız da şu an ihracat yapıyor. Fakat halen asıl pazarımız Anadolu. İhracat noktasında ciddi ilerlemer kaydedilebilmesi için bu konuda bilgi düzeyimizin ve dış pazarlar hakkındaki araştırmalarımızın belli bir noktaya ulaşması gerekir. Bu da belli bir süreç ister.

Ekonomik krizlerden ne oranda etkilendiniz?

Malı üretmek ve pazalamak konusunda sıkıntılarımız oldu. Çünkü, üretim dolara bağlı. Aldığımız her şey döviz bazında. TL ile girmez ama bizim satışlarımız TL olduğu için paramızda erime oluyor. En büyük sıkıntımız bu.

Devletten beklintileriniz nelerdir?

Devletten hiç birşey beklemiyoruz, sadece önümüze geçmesin. Bürokrasinin detayları çok fazla. Sürekli problemler çıkarıyor. Bugün gümrükten bir makine alacak olsam, sorunlar çıkıyor.

İhracatta uygulanan KOTA' lar sektörünüzü ne derecede etkiliyor?

Bir zaman Laleli krizi çıktı ve bu tüm Anadolu'yu etkiledi. Laleli piyasası yurtdışına mal veren bir pazar ve bu krizde kapıların kapanmasıyla birlikte Laleli'nin esnafı Anadolu'ya dönüş yaptı. Bu tümTürkiye'yi etkiliyor. Bir iki senedir Laleli eski zamanlarına geri döndü. İstanbul'un önde gelen pazarlarından biri olan Osmanlı Pazarı'da, yurtdışına yöneldiği için bu bizde bir rahatlık sağladı. Kriz var ama biz o krizi geçen sene yaşadık. Şu an mal yetiştirememe sıkıntısını yaşıyoruz. İhracatta bizim baz aldığımız İstanbul'un belli kesimleridir, onların yurtdışına açılmasıdır. Olayın Anadolu'ya dönüşü bizi daha çok ilgilendiriyor.

Yurtiçine ve yurtdışına yaptığınız satışlardan hangisi sizin için daha avantajlı oluyor?

Mutlaka ihracat daha avantajlı çünkü yurtdışına mal döviz üzerinden satılıyor. Hammadde alımı da, mal satışı da döviz üzerinden olduğu için fark hesabı gibi bir sorunla karşılaşmıyoruz.•

Mustafa ALTUNTAŞ
Algü

İşini Sevmeyen Başarılı Olamaz

Sizi tanıyabilirmiyiz?

Konya 1968 doğumluyum. İlkokulu burada bitirdim ve iş hayatına başladım.

Tekstil sektörüne girişiniz nasıl oldu?

1978 yılından itibaren Tekstil Sektörününün içindeyiz. 5 yıldır da imalatın içindeyiz.

Sizi imalata yönlendiren sebepler nelerdir?

Bu iş zevkle alâkalıdır. İşinizi sevmiyorsanız başarılı olamazsınız. Çoğu kişiler tekstil sektörüne karlılığı için girdi. Ama başırılı olamadılar. Günün moda, renk ve tasarımlarını yakalayamazsan kazanma şansın da azalır. Sektördeki değişim ve gelişmeyi günü gününe takip etmek zorundasın.

Modelleri neye göre belirliyorsunuz?

Avrupa fuarlarını takip ediyoruz. Avrupa bizden bir sene önce renklerini belirliyor. Avrupa'da şu anda moda olan, bizde seneye moda oluyor. Bir de kullandığımız ana renklerimiz var. Model çizimi ile işlemeleri yapan arkadaşlarımız ayrıdır. Bir takım ruhu içinde çalışıyoruz. Önümüzdeki fuar döneminde Avrupa'da Konya'mızı temsil edeceğiz.

Konya'lı tekstilci Avrupa'daki teknolojiyi ve değişimi yakından takip ediyor mu?

Takip edenler de var, etmeyenler de var. Değişimi takip eden firmalar çıtayı yükseltiyor. Etmeyenler ise çıtanın altında kalıyor.

Siz kendi kalitenizi nerede görüyorsunuz?

Ortalamanın üstünde görüyoruz. Halkımızın günlük giyebileceği ihtiyaçlarına göre koleksiyonumuzu hazırlıyoruz.

Hammaddeyi nereden sağlıyorsunuz?

İstanbul'dan sağlıyoruz. İplik olarak alıyoruz, mamül şekline getirip Türkiye'nin her tarafına pazarlıyoruz.

İstanbul'dan aldığınız iplikler Türk malı mı?

Ana hammadde AKSA adlı firmadan sağlanıyor. Onun haricinde yünlü olan hammaddenin çoğunluğu Avusturya'dan gelir. Pamuklu olanlar ise Adana, Antep tarafından geliyor.

Yurtdışına ihracat yapıyor musunuz?

Bu sene yurtdışına ihracata başladı.

Hangi ülkelere satış yapıyorsunuz.

Şu an Fransa. Katılacağımız fuar Almanya'da Ama dünya çapında katılımcılar ve ziyaretçiler olduğu için ümitliyiz.

Konya, Tekstilde üretim ihtiyacının yüzde kaçını karşılıyor?

Konya üç senedir artan bir grafik izliyor. Konya tekstilde çok güzel şeyler yapıyor. Kaliteli mal üretilmeye çalışılıyor.

Üretimdeki karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

İnanın Konya'da geçim sıkıntısı fazla yok. İşe gerekli özveri gösterilmiyor. İstanbul'da insanlar işlerini çok daha özveriyle yapıyor. Konya'da iş ahlakımız henüz oturmadı.

Üretimde yaşadığınız zorluklar nelerdir? Devletten bu sorunların giderilmesi hakkındaki beklentileriniz nelerdir?

Bizim devletten en büyük beklentimiz SSK vergilerinin düşürülmesi. Bütün esnafların sıkıntısı aynı. Hammadde olarak İstanbul'a bağımlıyız. Konya'da iplik sektöründe imalatçı firma yok. Burada bir iplik fabrikamız olsa, kendi mamülümüzü buradan alır burada yaparız. Maliyetimiz de büyük oranda düşer.

Ekonomik kriz sektörü nasıl etkiledi?

Krizlerden en çok etkilenen şehirlerden biri Konya. Çünkü bizim satışlarımız genel olarak evrakla olduğu için doğal olarak etkileniyorsunuz. İmalat sektörüne girdiğimiz günden itibaren krizle yaşıyoruz.

Anadolu'nun büyümesi için Laleli ve Yurtdışına yönelik piyasalar canlı tutulmalı

Bizim işlerimiz dış piyasayla da çok alakalı. Yani Laleli'de işlerinin iyi olması, hareketlilik kazandırıyor. Bu sene işlerimizin iyi olmasının en büyük nedeni Laleli piyasasının iyi olması. Laleli piyasasını canlandırsınlar ki Anadoludaki üretici firmalar daha da büyüsünler. İstanbul'daki büyük firmalar dış piyasaya mal sattıkları zaman iç piyasadaki pay Anadolu'ya dağılıyor. Laleli piyasası ölürürse, Anadolu'daki insanların işi çok zor. Tekstil üretiminde Türkiye'nin çok fazlası var. 70 milyon nüfusumuz var, 500 milyon triko üretiyoruz. Eğer ihracatın önünü açmazlarsa iç piyasa da tekstil sektörü tamamen biter.

Fiyat ve kalite olarak dış piyasadaki şansımız nedir?

Şansımız çok yüksek. Bizim mallarımız gerçekten Avrupa'dan daha kaliteli. Avrupalılar da bunu biliyor ve Türk mallarını tercih ediyorlar.

Türkiye'nin Avrupa'ya daha yakın bir modanın takip edilmesinin avantajları var mı?

En önemli sebeplerden birisi o. Biz Avrupa'ya Uzakdoğu ülkelerinden daha yakın olduğumuz için şansımız daha yüksek. Mesela Avrupa'nın bazı büyük firmaları Türkiye'de üretim yaptırıyorlar.

Modeli, tasarımı, rengi Türk kreasyonu olarak üretilip yurt dışına pazarlanan mallar var mı?

Tabii ki, zaten birçoğu böyle mallardır.

Konya'da çok güzel kreasyonlar hazırlanıyor, sürekli kendilerini yeniliyorlar. Konya tekstl sektöründe iyiye gidiyor. Tabi bir İstanbul'la rekabet edemeyiz. Çünkü onlar dünya çapında bir pazara sahip. Dünya'nın her yerinden insanlar geliyor İstanbul'a. Bizim öyle bir şansımız yok.

Türkiye ve Dünya'da çalışmalarını takip ettiğiniz firmalar var mı?

Örneğin, Fransa'da Emanuel diye bir firma var. Onun koleksiyonlarını takip ediyoruz. Türkiye'de de Sabri Özel, Fatoş triko var. Bunlar koleksiyonlarını beyendiğimiz firmalar.

Sizce bu firmaların başarılarının altında yatan sebepler nelerdir?

Bu firmaların başarılı olmasındaki en büyük etken devlet desteği. Devletin üretici firmayı desteklemesi lazım. Avrupa'ya ihracat yapacaksınız, pazalama şirketiniz varsa KDV'yi tam alıyorsunuz. Üretici firmaysanız maliyet ne kadarsa; o kadar KDV indirimi alıyorsunuz.

KOTA'lar üretimi ne oranda etkiliyor?

İşin politik yönleri çok fazla. Bizim fazla büyümemizi istemiyorlar. İhracat konusunda çok fazla bilgilendirilmiyoruz. İki yıl öncesine kadar ihracat Konya tekstili için hayal gibi geliyordu. Kendi gayretlerimizle bu sene ihracat yaptık. İstanbul'a mal satar gibi Fransa'ya mal sattık, ama bilmeden.. Biz İstanbul daki firmayla anlaştık, Fransa'ya faturasını kestik, nakliyesini ayarladık, üç gün sonra mal Fransa'ya ulaştı. Oradaki pazarı bulmak lazım. Keşke devlet böyle organizasyonlar yapsa da bizi yönlendirse. Mesela Çin ihracat yapan üretici firmaya hammadde ve enerji desteğinde bulunuyor. Büyük bir avantaj değil mi? Bu adamlarla yarın nasıl rekabet edeceksin? Çin malı olan özel takkeler vardır. Biz dört yıl önce son sistem makinelerle bu takkeleri yaptık. Şu an Arabistan'a bu takkelerden ihraç ediyoruz. Daha önceleri Çin'den giderdi. Fiyat olarak değil kalite olarak Çin'in önüne geçtik. Biz istiyoruz ki malımız hem kaliteli hem de fiyatı uygun olsun.•

Hasan Hüseyin TÖKE
KOTİAD Başkanı

Tekstilci Derneğine Sahip Çıkmalı

Bize kendinizden bahseder misiniz?

1949 yılında Konya'da doğdum. 1962'de Tekstil Sektörü ile uğraşmaya başladım. Şu an KOTİAT'ın başkanlığını yapmaktayım

Kotiat'ın çalışmaları nasıl?

Bu konuda biraz şikayetçiyim. İlgislizlik var. Üyeler derneğine sahip çıkmıyor. Derneğe aidat ödeyeyim; o da bunun karşılığında hizmet versin, gibi bir düşünceleri yok.

Firmanızı kısaca tanıyabilir miyiz?

Eski bir konfeksiyoncuyum. Aynı iş yerinde 1986 senesinde 210 m2 üzerine atölye kurarak gömlek imalatına başladım. 86'da kurduğum atölye Konya'nın en büyük atölyesiydi. 92'ye kadar altı sene imalat yaptım. Bıraktığımda yine Konya'nın en büyük atölyesiydi.

Konya'nın en büyük atölyesini kurduğunuzu söylüyorsunuz, peki neden bıraktınız?

O gün için gömlek yakasında kullanılan special makinelerden bulunmuyordu. İşi bıraktıktan altı ay sonra İstanbul'a gittim ve en büyük şansızlığımı da o zaman yaşadım. Çünkü kullanmak istediğim makineler İstanbul'a gelmişti. Bu makineler altı ay önce gelmiş olsaydı, işi bırakmazdım.

En önemli sorunlardan biri kalifiye eleman.
Tekstilciler olarak Kosgeb'le birlikte hareket ederek bu eksikliği giderebiliriz.

Bu makinelerin önemi atölye kapattıracak kadar büyük mü?

Ben günde yetmiş adet gömlek dikiyordum. Elimde special makinelerden mevcut olsaydı, en az yüzelli gömlek dikerdim. Bu makinelerin olmaması iş verimini düşürüyor ve para kazanamıyordum.

Makine sorunu halen sektörde yaşanıyor mu?

Şu anda makine sorunu yok. Maddi imkan sağlandığı vakit çok fazla zorluklarla karşılaşmıyoruz. Ama bazı zamanlar işçi sıkıntısı yaşıyoruz. Kalifiye eleman bulmakta zorlanıyoruz. Mesela, KOTİAT olarak bu konuları arkadaşlarımızla görüştük. Ama gereken ehemmiyeti göstermediler. KOSGEB bu konuda destek veriyor. KOSGEB'in bünyesinde makine alınabilir ancak üye derneğine sahip çıkacakki bir sonuç alınsın.

Tekstil Sanayicisi teknolojik gelişmeleri yakından takip ediyor mu?

Yakından takip ediliyor, arkadaşlarımız bu konuda gereken neyse yapıyorlar.

Geçmiş yıllara bakarsak; diktiğimiz gömleği satmamız mümkün değildi. Pazarlamaya çıktığımız zaman 'Konya'dan' geldiğimizi öğrendiklerinde getirdiğimiz malı açıp bakmaya tenezzül bile etmiyorlardı. 86'da imalathane açtığımda, konfeksiyon üzerine sayılı firma vardı. 92'den sonra irili ufaklı atölyeler açıldığı zaman Konya gelişmeye başladı. Bu gün Konya'da yüzden fazla atölye var, bu da büyük başarı demektir.

Konya tekstilcisi dünya çapında tanınan

bir markaya sahip olabilir mi?

Bir firmanın kendi başına bir markaya sahip olması zor ama Konya'da aylık iki bin adet ikili, üçlü takım elbise, günlük dörtyüz parça gömlek hazırlayan arkadaşlarımız var.

86 senesinde benim ve yirmi arkadaşımın birlikte bir atölye kurmaktaki amacımız, daha fazla üretim için makine sayımızı arttırmak ve büyümekti. Ancak bu amaçla kurduğumuz birliktelik 1.5 yıl devam etti.

Konya'da büyük bir fabrikanın açılabilmesi için sektördeki birlikteliklerin maddi anlamda çok sağlam olması gerekmektedir. Bu çok iyi bir fabrikanın kurulacağı anlamına gelmez ama Konya'nın iyi bir marka çıkarmasına sebep teşkil edebilir. Geçmişte ürettiklerimizi satamazken şimdi yirmibeş- otuz vilayete mal satılıyor. Olumlu bir gelişme diyebiliriz.

Satışını yaptığınız malzemeleri nereden alıyorsunuz?

75'li yıllarda yerli malına çalışılıyordu. 95'den sonra malzemelerin yüzde 90'ı yurtdışından alınmaya başlandı.

Neden yurtdışına yönelme oldu?

Kendi mamüllerimiz pahalı. Mesela Uzakdoğu ülkelerinden gelen fermuarlar ve bobinler, Avrupa'dan ikili takım elbiselerin ceketlerin göğsüne takılan bez yapışkanlar ve benim satışını yapmış olduğum astarlar Türkiye'de üretilmiyor. Fiyat olarak ucuz ve malzeme de gerçekten kaliteli. Ülkemizde öyle bir malzeme üretilmiyor veya üretildiği zaman maliyeti çok yüksek oluyor. Ülkemizdeki üretim maliyetlerinin düşürülmesi için işçiye verilecek olan maaşların vergi kapsamı dışında bırakılması gerekmektedir. Maliyetlerin düşürülmesi konusunda devletin imalatçıya destek vermesi gerekmektedir.

Konya dışına iş gezilerine çıkıyor musunuz?

İç piyasada Konya içindeki konfeksiyonculara mal satıyorum. Yakın vilayetlerimizde konfeksiyon imalatı olmadığı için malzeme satışı yapamıyorum. Konfeksiyon için mal satabileceğim yerler arasında Maraş, Mersin Serbest Bölgesi, gibi iller yeralıyorlar.

Malzemeleri kimlere pazarlıyorsunuz?

Konya'da Terziler Odasında kayıtlı bin civarında arkadaş var. İş yerimizin çevresinde yüz kadar atölye var. Biz bu atölyelere toptan satış yapıyoruz.

Ekonomik kriz etkileri ne oldu?

Konfeksiyon sektörünü çok büyük oranda baltaladı. En az elli atölye kapandı. Üreticilerden en az üçte biri yok oldu. Konfeksiyon sektöründeki arkadaşların 91 Şubat'ından bu yana kazandıklarına inanmıyorum. Dolayısıyla ben de kazanamıyorum. Çünkü malzeme alımı dolar, satışı ise TL üzerinden olduğu için döviz bazında çok kaybımız oldu.

Tekstilde başarılı iller arasında Konya'nın yeri ve rekabet şansı nedir?

Konya diğer illere göre mal olarak kaliteli bunun yanında fiyatlar çok cazip. Konfeksiyoncu İstanbul'la, Ankara'yla rekabet etmek için kendi bünyesinden yaptığı fedakarlıklarla malını satmaya çalışıyor.

Tekstil sektörüne yatırım yapmak isteyen girişimcilere neler tavsiye edersiniz?

İlk önce sabır. Sonra kaliteye yönelecek dürüst çalışacak. Kendini kabul ettirdikten sonra ihracata yönelecek. Vasat bir işle ihracat yapılmaz. Ayrıca büyük adetler üretme yeteneği olması lazım. Serman bana (KOTİAT başkanı olarak) 'ben pantolon diktireceğim', dedi. Atölye aramaya başladık. Aylık 50.000 parça mal istiyor. 50.000 parça Konya'da dikecek hiç atölye yok. İki arkadaş getirdim biri dikemem, diğeri 15.000 falan dikerim dedi.

Sizce bu rakamı karşılayamamızın nedenleri neler?

Öncelikle sermayeniz ve daha sonra da sizi hedefinize götürecek kalilfiye elemanlarınız olacak. Konfeksiyon verilerine göre bir işçiye on parça düşer. 100 işçin olursa 1000 parça, bir ay içinde 30.000 parça yapar. Yani 150 işçin olması lazım ki Serman'ın istediği rakamlara ulaşılsın. Bu verileri sağlayacak bir atölye yok, büyük rakamlar için şirketleşmek, birleşmek gerekiyor. İşte burada sorunlar ortaya çıkıyor. Konya'da bir şirket kurmaya kalktığın zaman sermaye bulmakta zorlanırsın. Dahası üç tane yönetici çıksa adamın alacağı maaşa göz dikerler. Dolayısıyla kurulmadı, olmadı, birlik sağlanmadı. Konya'lılara öncelikle sitem etmek lazım. Konya'lılarda birlik beraberlik, tutkunluk, iş birliği yok. Konya'lı kendi davasına kendi sahip çıkmıyor.•

Konyalı tekstilci birlikte hareket etme kültürünü kazanmalı. Bu herkesin büyümesinin en önemli yolu. Bu konuda sitemlerim var.

Nalbantlık;

GÖREVİNİ TAMAMLAYAN BİR MESLEK

"Eskiden yüz at varsa şu an beş at var. O nedenle artık nalbantlık ömrünü tamamladı."

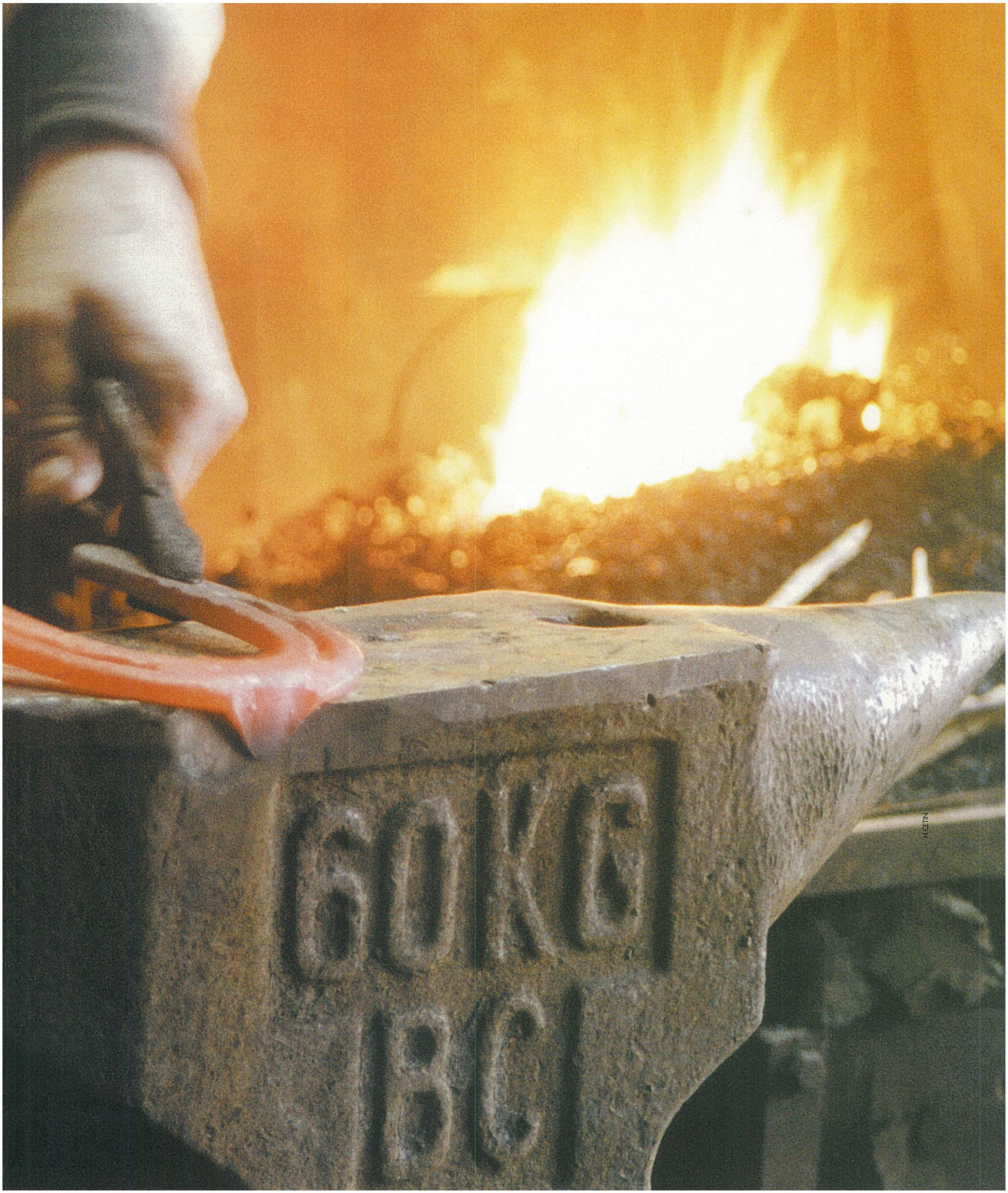
60KG
BCI

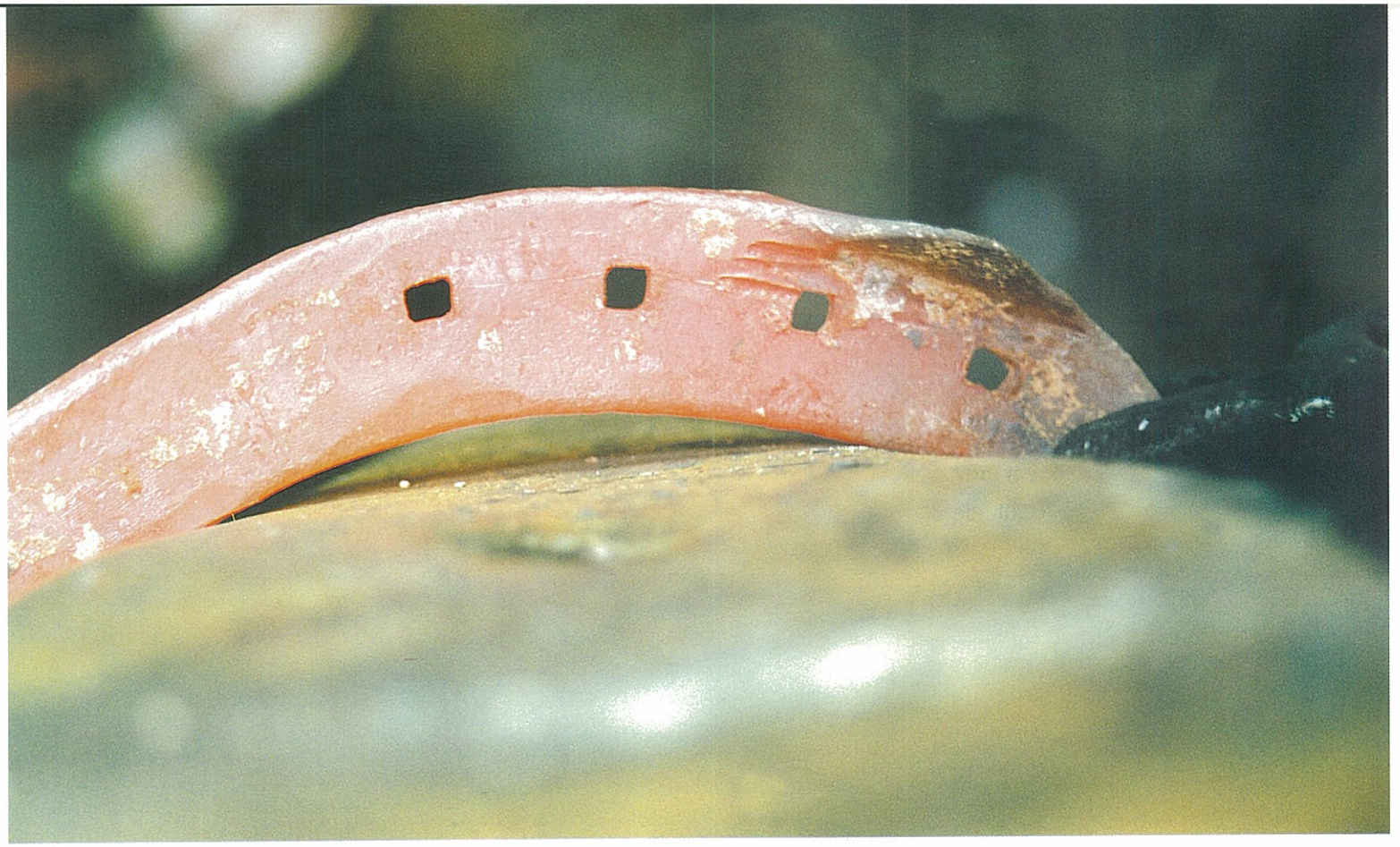

Size devletin yardımı, desteği var mı?

Şu anda yok, eski geleneksel sanatlara sahip çıkan bir kuruluşta olmadı. Ayrıca vergimizi de kuruşuna kadar yatırıyoruz.

Çalıştığınız yer kaç yıllık bir bina?

72'den beri babam oturuyor burada. Ondan sonra ben aldım.

Ailede babanızdan sonra bu mesleği sadece siz mi yapıyorsunuz?

Kardeşlerim var ama onlar başka meslekle uğraşıyor.

Bu mesleği seçtiğize pişman mısınız?

Eskiden pişman değildim ama şimdi pişmanım. At nesli azaldığı için pişmanım. İşimden, ustalığımdan aciz olarak pişmanım. İnsanlar gittikçe motorlaşıyor. Eskiden köylerde çiftlikler olurdu at üretimi yapılırdı.

Atın iyisi kötüsü nasıl ayrılır?

Safkanlar, Arap atları iyi olur.

Konya'da at üreten yerler var mı?

Ahmet Hayri ALTIOKLAR, Dr. Abdurrahman Cantekin var. Bunlar koşu tayı üretirler ve satarlar.

Sadece özel yerlerde mi yoksa köylerde de tay üretimi varmı?

Eskiden köylülerde de vardı ama şimdi tay üretimi özellerde var.

Rahvan at dediniz konuşmanızın bir yerinde. Nedir rahvan?

35-40 sürati hiç bozmadan giden atlara rahvan at denir.

Normal bir atın hızı kaça kadar çıkabiliyor?

İngiliz atlarında 60'a kadar çıkabilir. Ama Arap atları yük hayvanı. O sürati yapmaz.•

Bilgi

Teknoloji

Zamanlama

Ciddiyet

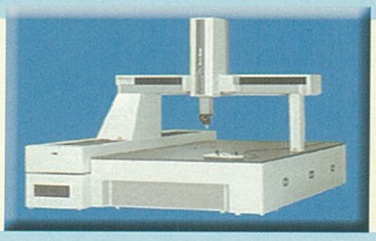

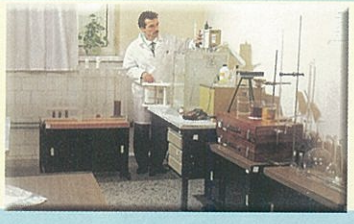

Kalite

Güven

ÜRKİYE'NİN EN GENİŞ KAPSAMLI KALİBRASYON MERKEZİ

- Optik
- Sıcaklık
- Kuvvet - Sertlik
- Boyut (3D Cihazı)
- Fiziko - Kimya Hacim
- Gaz Akış
- Kütle - Terazi
- Eğitim
- Cihaz Satış
- Fabrikanızda Kalibrasyon

TSE - SOJUZTEST
KALİBRASYON MERKEZİ

Kayseri: Organize San. Böl. 6. Cad. No: 4
Tel: (0352) 321 17 48 (3 Hat) Fax: 321 19 19
İzmir: (0232) 328 08 45 Fax: 328 08 46
İstanbul: (0212) 245 28 04 Fax: 245 32 84
Gaziantep: (0342) 235 05 56 Fax: 233 12 47

www.tse-sjt.com
e-mail: kalibrasyon@tse-sjt.com

CİDDİYET ve GÜVEN

Zemçi ÇETİNKAYA

Meram'a Yürümek Hakkı

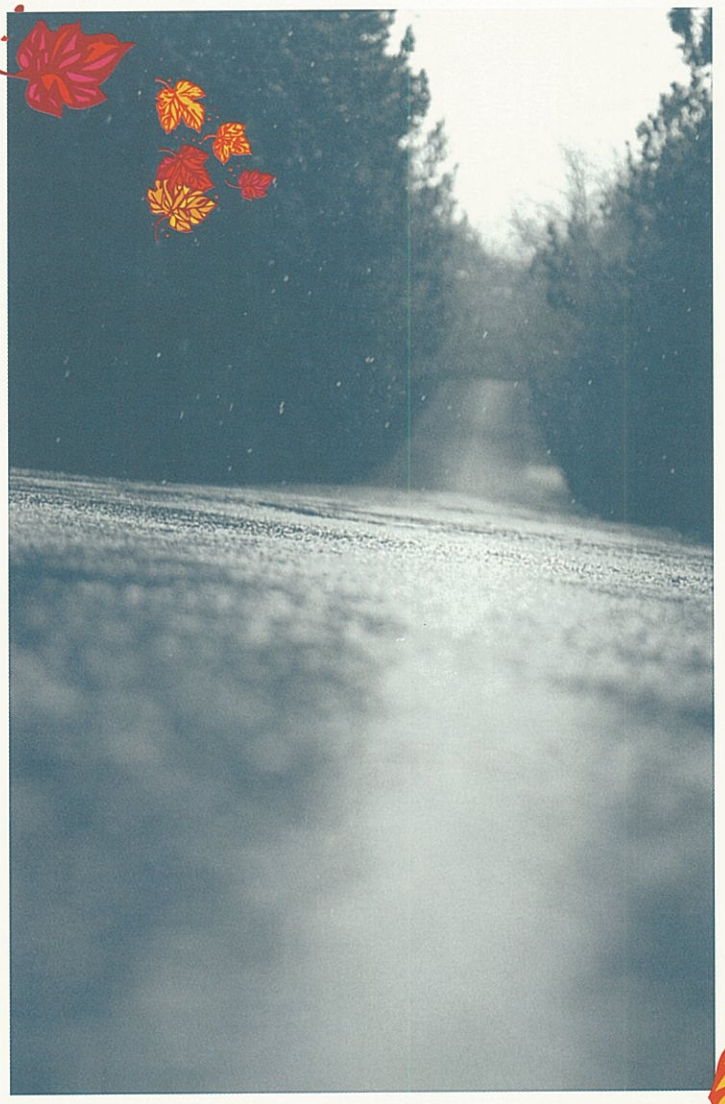

"Şehir biraz da yürünerek öğrenilir"

"Şehir biraz da yürünerek öğrenilir" demiştim önceki yazılarımın birinde. Tanıdığım bilgelerin büyük bölümünün en önemli eylemlerinden biri de yürümektir. İster "düşler" kurmak için "yalnız" gezin, ister sözünüzde durmak için tipi ve fırtına altında Fatih'ten Beşiktaş'a kadar yürüyün, ister nev-heves tilmizlerinize ders vermek için arşınlayın sokakları, ister "sararan yemişenlerle" bir şairin hüznüne ortak olmak için adımlarınızı atın, ister sevgilinize rastlamak ümidiyle âvâre âvâre dolaşın; yaptığınız kutlu bir şeydir ve sizi insan olarak "varolma" şuuruna eriştirir.

Meram'a "Yeni Yol'dan, Eski Yol'dan veya Yaka Yolu'ndan yürüyerek gitmeyi denerseniz, (başka yol yoktur zaten) tenezzühünüzün işkenceye dönüşmesi kaçınılmazdır. Kimi yerlerde kaldırım hiç yoktur; kimilerinde iki karış kadardır; biraz genişlediği yerlerde de adım başı önünüze gâh bir elektrik direği gâh sabit bir teneke kutu gâh bir ağaç dikilir; harami gibi yolunuzu keser. Bir ayağınız daimen arabaların tehlikeli özel mülklerine tecavüz etmek zorundadır. Biraz daha ilerlerseniz garaja çekilmeye erinildiği için villanın tam önüne-yani yürüdüğünüz kaldırıma-bırakılmış lüks otomobil sizi yeni ay gibi bir kavisle yolun ortasına havale eder. Birkaç kişi birlikte yürüyorsanız ya birerli kolu tercih edeceksiniz ya da karşı kaldırımı. Bu durumda konuşabilmek için cep telefonuna ihtiyacınız olacak.

Yirmi yıl kadar önce "Yeni Yol" henüz tek şeritti ve doğal olarak kaldırımlar daha genişti. Bir sonbahar günü gurbette olmanın melâliyle Merama kadar yürümüştüm. Sararan yapraklar, üzerinde pare pare bulutların döndüğü karşıdaki Loras dağı, dallarında unutulmuş ayvalar ve elmalar ve boyaları daha sıcak ve uyumlu villalarıyla bu yol üzüntümü tatlı hülyalara kalbetmişti. Şairliğimin nüksetmesinde eski mescitler ve bunların bahçeleri kadar, bu yolun da rolü vardır. "Annesini" arayan şair üstadımızın bazı dizeleri Meram hazanının ilhamı olsa gerektir. "Anne Ben Artık İyiyim" demesine de belki bu hazan sebep olmuştur kim bilir.

> Kimi yerlerde kaldırım hiç yoktur; kimilerinde iki karış kadardır; biraz genişlediği yerlerde de adım başı önünüze gâh bir elektrik direği gâh sabit bir teneke kutu gâh bir ağaç dikilir; harami gibi yolunuzu keser.

Sonra şiarlarının "önce insan" olacağını söyleyen (maalesef bizim de öyle tahmin ettiğimiz) insanlar yönetici olunca "aslolan otomobille gitmektir" içtihadının hakim olduğunu gördük. "Babam sağ olsun" lu arabalar için yarış pisti yapmak elbette âşıklar ve "annesizler" için yürüyüş yolu yapmaktan daha önemlidir.

Biraz teemmül edilse alternatif araba yolu yapılmasının yöntemi hem daha ucuza hem de daha estetik olarak bulunabilirdi. (Tabii teemmül yoksunluğunu hüsn-i zannımızdan söylüyoruz.)

Yolun geliş-gidişli olması şüphesiz kötü bir şey

Degildir. Ancak bu, kaldırımı ortadan kaldırarak sağlanmamalıdır. Bir tek insan dahi benim yürüme hakkım (ki düşünme hakkı gibi temel insan hakkıdır) ihlal edilmiştir diyecekse (diyorsa) bu dikkate alınmalıydı. O gün de benzer şeyler yazmıştık hatta başkana bizzat söylemiştik. Ve o zaman, doğru bir şeyi kabul etmenin başka; icabını yerine getirmenin başka şeyler olduğunu da bu vesile ile öğrenmiştik.

Almanyada yaşayan bir arkadaşım Konya'ya gelmişti. Yaşadığı şehir (Galiba Duisburg) aşağı yukarı Konya kadar nüfusa sahipmiş. Ona bu iki şehir arasında bir mukayese yapmasını söylediğimde, epeyce düşündükten sonra, burada insanlar daha sıkıntılı, telaşlı ve bunalımlı orada daha rahat ve serbestler hatta

Duisburg

Konya

mütebessimler demişti. Önce ben başka şeyleri mukayese edecek sanmıştım. (Hem bize yıllarca Avrupa insanı bunalımda denmişti) İlginç buldum doğrusu. Ve kendimi cevaplandırılmamış hissettim. Sonraları bir sergi yardımıyla arkadaşımı anladım. Almanya'nın bir şehriyle Konya'nın fotoğraflarla karşılaştırıldığı sergi, beni uyandırdı. İki şehrin de imarında kullanılan malzeme neredeyse aynı; fakat kullanma mantığı veya felsefesi tamamen farklıydı. Orada şehir, insanların yaşaması için düşünülmüştü; burada insanların tutulması için düşünülmüş.

Araba yolunun yanında, bisiklet ve yaya yolu hiç ihmal edilmemiş. Kaldırıma, merdiven çıkar gibi çıkmıyorsunuz hafif bir eğimi çıkar gibi çıkıyorsunuz. Ağaçlar yerinde, yürüyenler yerinde, bisiklete binenler yerinde. Ayak burkma ihtimalinize kadar herşey düşünülmüş. Mutluluğun zahiri şartları hazırlanmış. Yine de mutlu olamıyorsanız seçeneğiniz bitmiyor, mizacınız uygunsa eğer Hölderlin veya Nietzche oluyorsunuz en kötü ihtimalle. Şaka bir tarafa, yaşadığınızı hissederseniz; tebessüm edersiniz; tutulduğunuzu hissederseniz yüzünüz asılır telaşınız artar.

İdeal olanı, şehrin tamamının bir tenezzüh (eğlenceli dolaşma) yeri olmasıdır. Bu sağlanamıyorsa, hiç değilse gezinti yerlerinin hıza feda edilmemesi gerekir. Yani oranın sahiden dolaşılan yer haline yani yürünebilen yer haline gelebilmesi gerekir. Meşşâisi bulunmayan şehir asık suratlıdır ve tekin değildir. Şairâne bir tahayyül mûdür bilemem ama Alaaddin Tepesi'nden Meram'a kadar tramvay hattı döşendiğini düşününüz; yanında bisiklet ve yaya yolu. Selamlaşarak gezinen insanlar, bir yaz ikindisinde veya lapa lapa kar yağarken veya bir güz kuşluğunda. Şehirler farklı güzellikleriyle, kolaylıklarıyla şölenleriyle ve bayramlarıyla insanları mesut ederler.

Şölen ve bayram dedim de daha geçen yıla kadar adı bu şehirle özdeşleşmiş Aşıklar Bayramını hatırladım. 80'li 90'lı yıllar boyunca- belki daha önce de- Ekim ayının son haftasında Halk Kütüphanesinin önünde küçük bir kalabalık olurdu. Yıllardır düzenlenen Konya Aşıklar Bayramına gelen ozanlar açık havada çalıp söylerlerdi. Yüreklerindeki sevinci çoğu zaman da isyanı bir âşık ağzından duymak isteyen bu küçük kalabalık ellerinden gelen tek şeyi de esirgemezlerdi. Muhalif şeyler söyleyenler hep olduğu gibi şiddetle alkışlanır ve taltif edilirdi. Akşamları yapılan ciddi oturumlarda âsi tarafları törpülenen ozanlar hızlarını gündüz açık havadaki serbest söyleyişe saklarlardı.

Kırk yıla yakın bıkıp usanmadan bu etkinliği düzenleyen "Selçukyada Aşk" şairi şehir için söylediği şiirler kadar bu hasbi hizmetinden dolayı da hayırla anılacaktır. Dile kolay otuzaltı

Meram

yıl aksatmadan onlarca ozanı günlerce ağırlamak, sorunlarıyla ilgilenmek söylediklerini zapt u rapt etmek herkesin başarabileceği işlerden midir?

Yukarda şehirlerin insanları mutlu eden yerler olması gerektiğini söylemiştim. Aşıklar Bayramı da tıpkı Meram gibi bu şehirle birlikte yâdedilen mutluluk sebeplerindendi. Bu yıl yapılmayınca onu da mı kaybediyoruz diye hayıflandım.

Düşünün yine sözü edilen haftada Konya'nın Yeşil Meramı'nda Türkiyenin her tarafından hatta dünyanın her tarafından ozanların şiirlerini okuyup türkülerini söylediği bir şölen ortamı oluşturulamaz mı? Kolay ve ucuz ulaşılan bir güzel semt ve etkinlik şehrin bungun havasına tatlı bir gülüçük bahşetmez mi?

Korna ve Motor sesinin olmadığı yeşillikler içinde bir yürüyüş alanı, şehrin şurasına burasına kondurulan çirkin üst geçitlerden daha fazla anlam katar o şehre. Anlam yani fikir, yani sevgi. Unutmayalım bize yürümeyi unutturan şehir eninde sonunda düşünmeyi de unutturur.•

ÜRÜNLERİMİZ

- MOTOR YAĞLARI
- TURBO 15x40
- LİPİD 20x50
- LİPİD LPG 20x50
- ÖNAL 20x50
- TRAKTÖR 20W/50
- HD MOTOR OIL 30-40
- 27/37-33/68
- HIPOIDLI 80/140-80-90
- EP 80-90-140
- ULTRA 10-30 40
- LİPİD BOR YAĞI
- LİPİD BIÇKI YAĞI
- LİPİD 2T
- ATF
- HİDROLİK
- EKONOMİZER
- ANTİFİRİZ

GRESLER

- BEYAZ GRES
- KAUÇUKLU GRES
- KIRMIZI GRES

Lipid

MADENİ YAĞ ve GRES

Ekstra Güç
Extra Performans

FABRİKA
Ereğli Yolu Biriketçiler Sanayi Umurlu Sk. No: 9
Tel: 0.332 · 355 56 90 Fax: 355 56 91 · KARATAY / KONYA
e-mail: lipid@ttnet.net.tr

Tek Parti İktidarı Genel Ekonomi ve İşletmeler Açısından Ne Getirecek?

Ali Nadir ÖZDEMİR, Mehmet OĞUL, Dr. Cengiz YAVİLİOĞLU, Dr. Osman ÇETİNER

SOHBET

GÜVEN, İSTİKRAR VE YAPISAL DEĞİŞİM ŞART

Osman ÇETİNER: Tek parti iktidarının firmalara, Türk ekonomisine, sektörünüze ne gibi bir açılım yapmasını veya yapması gerektiğini düşünüyorsunuz?

Ali Nadir ÖZDEMİR: Şubat 2000 krizini yaklaşık olarak iki yıldır yaşıyoruz. Türk milleti olarak her şeyi çok çabuk unutuyoruz. Şubat krizi belleklerimizde yer ettiyse de bunları aşmak için, millet olarak samimi bir özveri ve geçmişi unutmak gibi bir özellik taşıyoruz.Bunun kimi zaman olumlu kimi zaman olumsuz yasımalar oluyor. Ne zaman, nasıl ve ne kadar az zararla kurtulurum düşüncesinden yola çıkarak gelecek günlere ümitle bakmalıyız. Gördüğümüz kadarıyla kriz hala devam ediyor. Tekstilin imalat, toptancı ve perakendeci alanlarında sipariş üzerine satış yaptığımız için hala dönen çeklerden düşük çaplı da olsa endişelerimiz oluyor. Tek parti iktidarıyla ilgili edindigimiz intiba olumlu. İşlerin açılacağı, sıkıntıların biteceği yönünde gözlemlerimiz var. Tabi iktidara gelen partinin elinde sihirli deynek yok. Bu, iki üç ayda düzeltilecek bir mesele değil. Dövizde istikrarı bu günden kimse garanti edemez. Ancak Türkiye'yi çok daha iyi günlerin beklediğine dair belirtiler mevcut. Koalisyon hükümetlerinde hiç kimse sorumluluğu almıyor. Her ortak bir başkasını sorumlu buluyordu. Şimdi ak ile kara belli olacak.

ÇETİNER: Krizin derinleşmesinin sebeplerinden biri de psikolojik faktörlerdir. Ak Partinin, tek başına iktidara geçmesiyle piyasaların rahatlama sürecine girmesi psikolojik faktörlerin tesirini gösteriyor. Tek parti iktidarına duyulan güvenin, psikolojik faktörler etrafında ekonomiye sağladığı katkıları değerlendirebilir misiniz?

Mehmet OĞUL: Ülkemiz seçim sürecini tamamladı, hükümet kuruldu. Parlamentomuzda tek parti iktidarı, kuvvetli ve özlenen bir iktidar. Üç yıllık kriz muhakkak ki bitmedi. Çünkü üç yıllık kriz nasıl geçmişten geleceğe kaybedilen değerlerin birikimi olarak ortaya çıktıysa krizin ortadan kalkması da yine belli bir süreçden sonra mümkün olacaktır. Biz yine bir maliyet ödemeye devam edeceğiz ama burdaki en büyük korkumuz ve halkımızı tedirgin eden husus, krizin daha da ağırlaşarak kötüye gitmesidir. Toplum olarak içinde bulunduğumuz krizden memnun değiliz ama bu günümüzü arayacağımız günlerin de gelmemesini talep ediyoruz. Tek parti iktidarının krize, ekonomiye ve ülkemiz üzerine yaptığı etkileri değerlendirecek olursak, olayın iki farklı yönü var.Birincisi tek parti iktidarı reel ekonomik veriler bakımından nasıl bir görüntü içindedir? İkincisi ise psikolojik, moral motivasyonu olarak memleket genelindeki durumu nedir? Tek parti iktidarının umut verdiğini söyleyebiliriz. Çünkü tek başına aldığı kararlarla gemiyi yönetebilecek, istediği bir yöne memleketi sürükleyebilecek bir yapının olmasını herkes istiyor.

Dünya Araştırma Merkez'ine göre, Türkiye'de halkın %7'si birbirene ve devlete karşı güven duyuyor. Bu güvensizliğin olduğu ortamlarda işler rüşvet ve yolsuzlukla yürüyor. Bu oran Japonya'da %97, Avrupa'da %87.

Dr. Cengiz YAVİLİOĞLU

Koalisyon iktidarında ortada bir sorun var ama tedaviyi sağlayacak doktor sayısı birden fazla ve her doktor ayrı bir ilaç tedavisi uyguluyor. Bu ortamda hastalığın müzminleşeceği ya da iyileşme sürecinin uzayacağı muhakkaktır. Halkımız tek parti iktidarını çözüm olarak gördü. Seçimlerden sonra dövizin düşüş, borsanın ise bir yükseliş göstermesi olayın biraz da moral ve motivasyon itibariyle değerlendirebileceğimizin bir göstergesidir. Moral olarak dövizin düşeceği rakamı gördük. Bundan sonra yine eski seviyesine doğru çıkıp indiğini, bu değerlerde salındığını göreceğiz. Meselenin ikinci ve önemli tarafı reel ekonomik veriler açısından durumu değerlendirmektir? Tek parti iktidarı Türkiye için bir şans mıdır? Kriz tek parti iktidarıyla geçebilecek midir? Burda Ali Nadir Bey'in de söylediği gibi çok basit bir söylem var. Ekonomik veriler ortada. Bunların çözümlerinin bulunması için köklü uygulamalar yapılması gerekmektedir. Bu noktada tek parti iktidarı çoğunluk gücünü iyi kullanabilirse, muhakkak ülke eskisinden daha iyi bir duruma gelecektir. Toplum olarak bir bedel ödeyeceğiz. Belki hoyratça harcadığımız kamu harcamalarının, verimsiz bir kamu sisteminin sonuçları olarak ağır bir fatura ödeyeceğiz. Bu noktada tek parti iktidarını ben şans olarak görüyorum.

ÇETİNER: Sayın Yavilioğlu hocam, olayı akademisyen gözüyle inceleyerek tek parti iktidarının Türk ekonomisine sağlayabileceği pozitif katkıları ekonomik veriler itibariyle irdeleyebilir misiniz?

Dr. Cengiz YAVİLİOĞLU: Sorunları biraz daha geriye götürmek lazım. Kriz sadece ekonomi alanında değil. Ekonomiyle birlikte, sosyal ve siyasal alanları da içine alan sıkıntıların bir birikimi olarak karşımıza çıkıyor. Sosyal alanda insanların hükümetlere güvensizliği, ekonomik alanda üreticilerin piyasaya güvensizlik duymasına neden oluyor.Ekonomik anlamda üreticiler ve tüketiciler arasındaki bağlantıyı kurabilecek yönetici iktidarının olmaması sorunu biraz daha geçmişten günümüze taşınması gereken bir olgu olarak karşımıza koyuyor. Ben bir takım verileri ortaya koymak istiyorum. Hangi ortamdan geldik ve iktidar bugün neyle yüz yüze? Bu iktidarın yüz yüze kalmış olduğu sorunlar karşısında doğru tespit yapabilmek için, iktidarın yüzyüze kaldığı sorunlarla bizlerin beklentileri ve iktidarın imkanları arasında doğru orantılı bir ilişki kurmamız gerekmektedir. Ben piyasaları kesinlikle toplumsal olgulardan arındırılmış bir alan olarak görmüyorum. Piyasalar, toplumsal olgulardan bire bir etkilenen bir alandır. Toplumsal olguların içerisinde de piyasayı etkileyebilecek en önemli şey güven duygusudur. Eğer halkın birbirine güveni yüksek düzeydeyse, piyasaların buna paralel bir şekilde daha olumlu, daha düzenli bir istikrar kazanması muhtemeldir. Tabiki bu bir ön görüdür ama tespitlerimizle bunu ortaya koyabiliriz. Güven düzeyinin yüksek olduğu toplumlarda piyasalarda daha yüksek düzeyde bir istikrarın olduğu görülmektedir. Şimdi 90'lı yılların ortalarından itibaren, mesela 1997 baz olarak alınırsa, Dünya Araştırma Merkezi diye Avrupa'da kurulmuş olan genelde AB ülkeleri üzerinde çalışan ve daha sonra da dünyaya genelleştirilen bir araştırma bulunmaktadır. Söz konusu merkezin, 40 ülke üzerinde yapmış olduğu araştırmada, araştırmaya konu olan toplumlarda bireylerin birbirine karşı, halkın topluma karşı ve toplumun da iktidara yani devlete karşı güven düzeyi araştırılmaktadır. Elde edilen veriler sayısal değerlerle ortaya konmaktadır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre Türkiye'de toplum üyeleri %7 oranında birbirine ve devlete karşı güven duymaktadır. Bu çok düşük bir orandır. Japonya'da bu oran %92, Avrupa'da %87'dir. Yine bu çalışmalarda siyasi partilere olan güven düzeyi sadece %10 değerine sahip. T.B.M.M.'nde %22, merkezi yönetime %26 oranında bir güven var. Güvensizliğin olduğu bir ortamda devlet artık kendi kuralları içerisinde işlemiyor. Rüşvetle, iltimaslarla, yolsuzluklarla işlemeye başlıyor. Liyakatli, gireceği işin vasıflarına haiz bir birey diyor ki: 'Ben belediyelerde işe gireceğim zaman ya rüşvet vereceğim ya da adamını bulacağım. Verimliliği esas alması gereken özel sektöre halkın güven düzeyi sadece %58' lerde kalmaktadır. Bu başka bir şeyi tetikliyor, o da yolsuzluk. Önemli bir danışmanlık kuruluşu olan Prayss

Water Hause Qupersun yapmış olduğu bir araştırmaya göre yolsuzluklar ve yolsuzlukların ülke ekonomisinde yarattığı tahribat bakımından Türkiye, inceleme konusu yapılan 35 ülke arasında 4. sırada. Bu çok yüksek bir düzey. Yani yolsuzlukların ekonomiye olan etkisinin çok yüksek olduğu bir ülkede yaşıyoruz. Bu gün işte bu sorunlarla yüzyüzeyiz. Bu ortamın bize sağladığı sonuç nedir? Beklentilerin ve güvenin piyasa için çok önemli olduğu bir ortamda insanların geleceğe ait ümitleri veya ümitsizlikleri oldukça önemlidir. Yani ben ancak gelecek için ümitli olduğum sürece rahatça ve herhangi bir kaygı duymadan cebimdeki parayı çıkarıp tekstil ürünü alabilirim veya başka bir şirkete başka bir iş yaptırabilirm. Halbuki Türkiye'de böyle bir ortamda gelecekten çok ümitli olanların toplamı sadece yüzde 25. Yüzde 75'i oluşturan kesim piyasaya olumsuz bakıyor.

ÇETİNER: Tek parti iktidarının topluma kazandırdığı psikolojik etkinin oy verenleri de, vermeyenleri de pozitif yönde etkilediği söyleniyor. Bu kadar olumsuz bir ortamın tarihten bize taşımış olduğu birikimin yine tarihsel bir analizini sonuç bakımından incelediğimizde neler söylersiniz?

YAVİLİOĞLU: Odalar ve Borsalar Birliği'nin 1990 - 2000 yıllarını içerisine alan ve Nisan 2001'de yapmış olduğu Savurganlık Ekonomisi araştırmasına göre sonuçlar şöyle; ekonominin yönetim hataları nedeniyle fazladan ödenen iç borç faizlerinin toplamı 8.6 milyar dolar. IMF'den aldığımız borç 13 milyar dolara yakın. Daha ilginci iç borçlanma kısır döngüsünün ana parayı yükseltmesi sonunda ortaya çıkan artış yani faiz ödemelerinde ortaya çıkan artış 95 milyar dolar. Ana para kendisini artırıyor ve ana paradan daha yüksek faizler ortaya çıkıyor. On yıl boyunca ortaya çıkan miktar 96 milyar dolar. Gelecekten beklentiler ve güven ki; dış piyasalar bunun için önemli. Dışardaki sermayedarlar Türkiye'deki politik ortamın güvenirliliğine bakarak kredi veriyorlar. Eğer risk içeriyorsa politik bir istikrarsızlık varsa faiz oranları daha yüksek olur. Riskten dolayı fazladan ödenen dış borç faizlerinin toplamı 6.5 milyar dolar. Faizler düşüyor devlet borçlandığı zaman daha düşük faizlerle borçlanıyor. İhale yolsuzluklarının tahmini asgari değeriyse 2.1 milyar dolar. Bu tahmini bir rakam bunu belgelendirmek çok zor. Özelleştime kapsamındaki kuruluşların borçlanma gereksinimlerinin toplamı 32.2 milyar dolar. Kamu bankalarının görev zararı 20 milyar dolar. Krediler nedeniyle Ziraat Bankası'nın ve Hazine'nin uğradığı zarar 2 milyar dolar. Bunun gibi miktarlar toplanıyor. Sonuçta savurganlık ekonomisinin Türkiye'ye zararı 195.2 milyar dolar. Yani bu bize şunu gösteriyor. Güven, gelecekten beklentilerin olumlu ve istikrarlı olduğu bir piyasanın olması halinde bu olumsuz verilerin ortaya çıkmayacağı söylenebilir. Ve 16 milyar dolar borç aldığımız düşünüldüğünde bu çok gülünç kalır.Burdan çıkan önemli bir sonuç da ekonomiyi hiçbir zaman ama hiçbir zaman saf sermaye ve teknoloji birikimi olarak görmemenin gerektiği gerçeğidir. Ekonomiyi mutlaka toplumsal bir olgu içerisinde varolan bir değer olarak görmek lazım. Ekonomi nedir? Ekonomi sosyal etkilerin altındaki bir olgudur. Borsa neden seçim sonuçlarının açıklanmasından sonra tavan yapıyor. Reel veya sermaye piyasasındaki bir yatırımın veya teknolojide bir yenilenmenin veya üretim sektöründeki şirketlerin bir atılımı sonucunda mı? Hayır. Bu tamamen güvenle alakalı bir şeydir.Türkiye'de borsanın, küçük tasarrufların ekonomiye yansımasıın bir aracı olduğu veya yastık altındaki paraların reel sektöre aktarılmasının sağlandığı bir yer olarak değerlendirmek zordur. Bu durum sadece Türkiye'ye özgü de değildir. Benzer şeyler dünyanın diğer ülkelerinde de vardır. Spekülatörler tüm dünyada piyasalardaki güven ve güvensizliği değerlendirerek karlarını artırmayı düşünürler. 1979 krizi spekülatörlerin ağırlıklı olarak ortaya çıkardıkları bir krizdir. O dönemlerde Avusturya'daki bir bankanın spekülatörler nedeniyle mevduat sahiplerinin paralarını çekmeleri ciddi bir kriz doğmuştu. Dengeyi kuramadılar. Ona daha sonra petrol krizi ve azgelişmiş ülkelerin borç krizleri eklenmişti. Spekülatörlerin varlığı kapitalist ekonominin bir sonucudur. Spekülatörlerin en az etkin olduğu ekonomiler de güvenli ve istikrarlı ekonomilerdir. İstikrarlı ekonomilerde reel sektör daha güçlüdür. Bu noktada özel finans

Kalite süreci örgüt kültürünün oluşmasıyla mümkündür. Örgüt kültürü ise bir işletme içerisindeki en tepe noktadan en alt noktaya kadar tüm bireylerin aynı hedefe kilitlenmesini ifade eder.

Dr. Osman ÇETİNER

Firmalar ihracata açıldıkları zaman, firma içinde de bir düzen görmek istiyorlar. Örneğin iş elbiseleriyle ilgili olarak kendi üretim planlarında farklı işi yapan insanların, farklı giyinmelerini kurumsal imaj açısından gerekli görüyorlar.

Mehmet OĞUL

kurumlarına seçimden sonra gelen para miktarı -ki yastık altında diye tabir ediliyor- 10 milyar dolardır. Bence bu borsadan daha önemli bir veri. Bazı şeyleri Türkiye'de daha anlamlı göremiyoruz. Çünkü her şey net değil. Ekonomi yaşayan bir süreç. Kriz bize şunu da öğretti. Krize girdikten sonra toplum olarak önceki harcama dilimlerimizden vazgeçtik. Talebi çok kötü kıstık. Kısılan taleple birlikte arzda kısıldı ekonomi kitlendi. Eğer piyasada bir durgunluk varsa bu durgunluğu aşmak için makro ekonomik harcamalar yapılabilir. Bu harcamaların muhakkak anlamlı olması gerekmiyor. Ekonominin hareketlenmesi ve işsizliğin düşmesi için belli harcamalar yapılabilir. Ya kamu harcamaları veya da özel sektör harcamaları artacak. Piyasada hareketlilik meydana gelecek, yeni iş alanları oluşacak. Fakat aynı ekonomide enflasyon yaşanıyorsa siz işsizliği azaltmak manasıyla harcamalar yaptığınızda bu sefer karşınıza şöyle bir sorun çıkıyor. Acaba enflasyonu körüklüyor musunuz?

ÇETİNER: Piyasalar toplumsal eylemlerden, davranışlardan doğrudan etkilenen bir alandır. Güven olgusu oluşacak mı? Burada da kısa ve orta vadeli düşünmek lazım. Bu konuyu nasıl değerlendiriyorsunuz?

YAVİLİOĞLU: Şöyle bir şey dikkatimi çekti. Siyasi partiler aslında siyasi baskı gruplarıdır. Siyasi baskı grupları, belki de en fazla fayda elde etmeye, baskı oluşturmaya muktedir gruplardır. Çünkü siyasi partilerin üyeleri, veya o partiye oy veren insanlar, bu parti aracılığıyla siyasi sistemde kendi menfaatleri olan şeylerin teşekkülünü temenni ederler. Bu basit yargı büyük oranda farklılaştı. Artık toplum için siyasi partiler, ülke için doğruyu şekillendirecek kurumlar olarak algılanıyor. Eski bakış açısından ciddi kaymalar yaşandı. Siyasal partiler son yaşadığımız ekonomik kriz sonrası bir değişim gösterdiler. Paralel olarak halkın da geminin başına geçen kaptanlara bakış açısında bir değişme oldu. Kim geçerse geçsin, şu doğruların yapılması gerekir diyor. Bizde devlet politikasıyla, hükümet politikası arasında her zaman bir uyumluluk yoktur. Fakat modern ülkelerde devlet politikası ile hükümet politikaları arasında bir yakınlaşma söz konusudur. Bizde hükümet değişikliği sanki bir devrim olmuş gibi algılanır, bunu en yakın olarak milli eğitim ve kültür bakanlıklarında görürüz. 80 sonrası İngiltere ilginç bir örnektir. Teatcher başbakan olmuştu. Teatcher oldukça Liberal bir düşünceye sahipti. O dönemlerde Theatcherizm denilen bir akım da gelişti. Devlet küçüldü, piyasayın işleyişi piyasa aktörlerine havale edildi. Daha sonra Tony Blair geldi. Tony Blair sosyal demokrat biriydi ama Teacher'ın politikalarında bizde olduğu gibi devrim niteliğinde değişiklikler asla yapılmadı . Devletin temel unsurlarına ve bir önceki hükümetten devraldığı temel unsurlara sahip çıkıldı. Daha modern bir devlet anlayışına geçmek için şartların iyi işlediği, kuralların herkes tarafından kabul edildiği ve herkes için kuralların aynı olduğu bir piyasa ortamının yaratılması lazım. Muhalefetsiz iktidar başarılı olamaz. Muhalefet denetim mekanizmasındır. Ama ben muhalefetim diye her kovana çomak sokmak da sorunları çözmez. ÇETİNER: Türkiye bir takım yapısal önlemler alınırsa, piyasalarda bir rahatlama olabileceğinden bahsettik. Türkiye Ekonomisi için tartışmasız en önemli unsurlardan biri ise işletmeler. Biz kendi firmalarımız açısından müşteri ilişkilerine yönelik, pazarlama elemanlarının iş ahlakı ve güven unsurunu esas alan, pazarda müşteriye yönelik sergilediği sosyo-psikolojik davranış kalıplarını geliştirmelerinin o firmalar açısından nasıl bir etki ortaya koyabilir?

ÖZDEMİR: Toptancı ve perakendeci arasında bir iş ahlakı ve karşılıklı güven söz konusudur. Hiçbir zaman toptancı perakendecisine bir güven veremezse, perakendeci sadece düşük kar ile malı kurtarır ve bir daha selam vermemeyi düşünür. Ne zaman ki menfatine gelir o zaman sizi tercih eder ama karşılıklı güven olduğu zaman aldatılmadığını anlar. Kaliteli mal ve güven ortamını gördüğü zaman sizi tercih eder ve bunun en büyük sebebi de firmaya olan güvendir. Satış elemanları veya firma sahipleri karşıdaki insana bu güveni vermezse hiçbir zaman başarılı olamaz. Toptancı ve perakendeci arasında mutlaka güven, barış ve kalite önemlidir. Tezgahtarımız ne kadar

şirin gözükse ne kadar olmayan bir şeye güven verse de gerçekte böyle olmadığı zaman bu en yakın zamanda patlak verir, nihayetinde alıcı da satıcı da bundan zarar görür.

OĞUL: Dikkat edilirse ister makro isterse mikro düzeyde olsun temel sorunlar aynı çerçeve içinde dönüyor. O da güven. Siz büyük bir firma olsanız da küçük bir firma olsanız da devleti yönetmeye talip de olsanız, yapısal sorunlar, kaliteli bir organizasyon ve bu organizasyonda liyakat sahibi bireylerin iş başında olmasıyla çözülebiliyor. Sağlıklı bir organizasyonla firmanın imal ettiği ürünlerin müşteriyle aradaki güvenin kurulması neticesinde bir başarı kazanıp, pazar payınızı artırabilirsiniz. Ve o müşteri bir noktadan sonra sadık müşteri portföyünüzde görülüyor. Siz güvenilirsiniz, kaliteli mal verirsiniz, ahdinize vefa gösterir, müşterinizle barışık ve sözünüzde durursunuz. Devlet yönetiminde de toplumla barışık olmak, kavgalı olmamak gerekiyor. Bütün sorunlar aynı. Şimdi burdan baktığınız zaman ister devlet yapısı olsun ister küçük bir işletme olsun temel yapı değişmiyor. Organizasyonların temel sorunlarını çözdüğümüz zaman başarılı olmamak için hiçbir neden yok. Şimdi müşteri ne kadar ihtiyaçlarının görülmesini istiyorsa bir o kadar da güven duymak istiyor. Pazarlama elemanlarının güven verebilmesi için pazarlanabilir, belli kalitede, rekabet edebilecek fiyatta bir ürün ellerinde varsa pazarlama elemanı sürekli bir güven telkin edebilecektir. Bunun yanında şöyle bir şey de var. Piyasada bir çok ürün muhtelif kalitede ve muhtelif fiyatta. Muhtelif özellikte bir çok ürünün muhtelif kişiler tarafından talep edildiğini görüyoruz. Kaliteli ürünü talep eden insanlarda var daha düşük kalitede bir ürünü daha farklı bir fiyata talep eden insanlar da. Demekki piyasada bir süreç yaşanıyor. Ürünler pazarlanırken alışkanlıklar, ihtiyaçları gidermede yerleşmiş kültürler sözkonusu. Bu noktada birisi ihtiyacımızı gördüyse toplum olarak pek azına çoğuna bakmıyoruz. O insanla bir şekilde çalışma temayülümüzü sürdürmek istiyoruz. Ama burda krizin de bize öğrettiği bir şey var. Daha önce özellikle üretim yapan işletmeler sadece satışlarıyla ilgili süreçleri değerlendiriyorlardı. Kendi içlerindeki ideal harcamaları en direk olarak üretime giren masrafları sorgulamıyorlardı. Ama krizden sonra arkaplana dönük hammadde tedarikini, işçilik tedarikini ve maliyetleri düşürme süreçlerini de sorgulamaya başladılar. Artık daha araştırmacı bir aşamaya girdik, bilgi çok hızlı yayılıyor. Elinizdeki ürün belli bir kalitede ürün değilse bunu uzun süreli olarak pazarlamanız artık mümkün değil.

ÇETİNER: Toplumların değişen talepleri, değişen kültürleri bizim pazarlama yapımıza da yansıyor? Biz bilyoruz ki Tayyip Bey için 'Değişti mi? Değişmedi mi?' yorumları çok yapıldı. Tayyip Bey de 'Ben değişmedim, dünya değişiyor. Ben geliştim, fikirlerim gelişti', mantığıyla ortaya çıkıyor. Dünyamızda ekonomik gelişmelere paralel olarak, kültürel gelişmeler de yaşanıyor. Tüketici kalıpları değişiyor. Tüketicilerin beklenti ve talebleri de bu kalıplara göre farklı değişimler arz ediyor. Biz tüketici taleplerindeki bu değişimlere göre nasıl bir pazarlama stratejisi oluşturmamız lâzım?

OĞUL: Tekstil sektörümüzden iş elbisesi üretiminden bir örnek vererek izah edelim. İş elbisesi yeni oturan, yeni ihtiyaç duyulan bir piyasa.

ÇETİNER: Daha önceden normal günlük kıyafetleriyle çalışan bir çok sanayi sektörünü görebiliyorduk. Bugün sanayide çalışan işçilerin iş elbisesi giyerek çalışması bir kültürel değişimin unsuru.

OĞUL: İş elbisesine niçin ihtiyaç duyuluyor? İş elbisesi işçinin işini yaparken üzerinde belli bir kıyafet giymesi ve gündelik kıyafetlerinden ayrı olarak firmada çalışarak işini yapmasını hedefliyor. Firmalar ihracata açıldıkları zaman, firma içinde de bir düzen görmek istiyorlar. Kendi üretim planlarında farklı işi yapan insanların, farklı giyinmelerini istiyorlar. Eğer çay hizmeti veriyorsa onun çay hizmeti veren bir işçi olduğunu, normal üretimde çalışan bir işçiyse üretim işçisi olduğunu veya bir mühendisse onun mühendis olduğunu en azından kıyafetlerinden ayırt edildiği bir ortamı

Ticarette alıcılar ve satıcılar açısından iş ahlakı ve güven son derece önemlidir. Siz bir pazarlama firması iseniz, müşteri kaliteli mal ve yeterli güveni sizde gördüğü zaman sizden asla soğumaz ve her zaman sizi tercih eder.

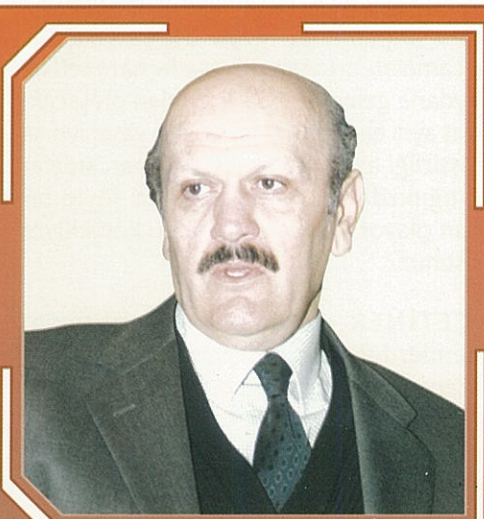

Ali Nadir ÖZDEMİR

gözlemek, kurumsal bir imaj görmek istiyor. Konusu itibariyle işin iki tarafı var. Birincisi ihtiyaç olması sebebiyle işçilerin giyinmesi. İkinci nedeni ise; kurum imajının özellikle dış alıcılara karşı bu noktada belli bir düzende tutulması. Aynı zamanda bu, işçilere sosyal bir hak gibi veya yardım gibi de düşünülebilir. Asıl temel öge iş yerinin düzeninin sağlanması. İş elbiseleri ilk etapta bedeni koruması gibi isteklerle kullanılıyordu. Ama bugün özellikle belli bir şıklığın da oluşması isteniliyor. Bunlara ek olarak çok önemli bir husus da insanlar yaptıkları işe göre renk seçiyorlar. Yani bu noktada üretim süreçlerindeki eleman iş kayıtlarını da sorguluyorlar. Mesela sürekli makinaların başında çalışan insanlar için kırmızı gibi ciyak renkleri tercih etmiyorlar. Çünkü her operasyonda gözün kayıp geri gelmesi olumsuz bir durum teşkil ediyor. O yüzden mat, pastel, dikkat çekmeyen renkler tercih ediliyor. Konu artık detaylamasına işçinin çalışma saatlerindeki verimliliğine kadar sektörle bütünleşiyor. Yani değişen şartlar, değişen kriz ortamları, değişen maliyetlerin sorgulanması artık insanların en ufak detaylara kadar sorgulama yoluna götürüyorki o da sektördeki talepleri yeniden şekillendiriyor. Sektör de ona göre yön veriyor. Bu bilgileri kendi içinde öğreniyor, kendi içinde bunları müşterilerine aktarıyor. Böyle birbirini geliştiren bir sürec takip ediliyor.

ÇETİNER: Bir noktada burada imalatçı firma, pazarlama firması bir nevi müşterisi olan firmaya danışmanlık görevini de aktif olarak gerçekleştiriyor. Şu sektörde, şu imalat tarzında şu renkteki bir elbiseyi kullanmış olmak üretim verimliliğinize şu oranda pozitif etkisi olacaktır diyerek, yapılan analizlerin verimlilik çalışmalarının verilerini firma yönetimine bir pazarlamacı olarak sunuyor.

OĞUL: Bir madde daha ekleyebiliriz. Pazarlama elemanı artık bir bilgi aktarıcısı olarak işletmenin üretim sürecinde hammadde olarak tedarik edilen mallara ilişkin bir bilgi aktarıcısı olarak güvenin tazelenmesinde rol oynuyor. Eğer aktardığı bilgiler ne kadar doğruysa, tedarikçisi olan firmalara aktardığı bilgilerden dolayı tedarikçi firma 'bu firma benim şu meselemi de çözüyor, şu noktadaki sıkıntımı da gideriyor, benim bu konudaki bakış kendisi sorguluyor?' diyebiliyorsa orada güven hususunun tazelendiğini de görüyorsunuz.

ÖZDEMİR: Bu konuda size katılıyorum. Bir yolcu otobüsü düşünün. Şimdi kaptan bir kıyafet giyiyor, kaptan muavini ikinci ayrı bir kıyafet giyiyor. İnanın giydiği o kıyafet ona sorumluluk yüklüyor ve daha dikkatli oluyor. İş yerinde de aynısı vardır. Mesela sabahleyin işçi geldiği zaman iş elbisesini giydiği an haleti ruhiyesi değişiyor. Çünkü biz işçimize bir elbise vermişiz işçimiz bu elbiseyi giymiş. 'Benim işim var, ben iş yapacağım' düşüncesi var ama bu ne kadar sürer? Diğer psikolojik durumlardan da etkilendiği zaman verimliliği artar. Bu verimliliği yarım saat değil de 8-9 saate ulaştırabilmek için farklı teknikler kullanılıyor. Verimli olarak bir mesai gününü kapattığı zaman o gün hem iş yeri hem de kendi başarılı olur. Toplam verimlilik de artar. Mesela otobüsün kaptanı da benim gibi normal bir kıyafet giyerse, ben onun otobüs kaptanı olduğunu bilemem ve aşağı indiğim zaman 'valizim nerde?', diye kime soracağım? Bir otobüs yolcusuna da sorabilirim. Ama kaptan üzerinde bir beyaz gömlek apolet ve lacivert yaka varsa, 'Kaptan ben valizimi bulamadım,' gibi soruları rahatlıkla sorarım.

OĞUL: Toplam kalite noktasında şöyle bir şey söyleyebilir miyiz? Nasıl sosyal hayatımızda birtakım rollerimiz varsa bir evde babaysak aynı zamanda eş görevindeysek, aynı şekilde iş hayatımızda da rollerimiz vardır. Bir yerde işletme müdürüyüz. O yerin işçisiyiz bir şekilde oraya bir aidiyet hissediyoruz. Bulunduğumuz yapıyla ne kadar bütünleşebilirsek o yapıdaki toplam verimlilik de artıyor. Bu noktada sadece uçtaki pazarlama elemanı firmayı temsil etmez. Aslında ekonomik anlamda işletmenin her elemanı pazarlama elemanıdır. Çünkü nihai ürün üzerinde hepsinin bir artısı vardır.

ÇETİNER: Bu toplam kalite süreciyle birebir örtüşen bir şablondur. Bir işletmede kalite sürecinin tam anlamıyla oturmasındaki en temel etki örgüt kültürü dediğimiz süreçtir. Örgüt kültürü ise bir işletme içerisindeki tüm bireylerin aynı hedefe kilitlenmesini ifade eder. 'Biz bu firmanın bir elemanıyız, bu firmada ben olmadığım zaman muhakkak bir takım işler eksik kalacaktır,' anlayışına sahip olunduğu zaman tüm çalışanlar üzerine düşen görevi yerine getirecektir ve toplam verimlilik o anlamda başarıya ulaşacaktır. Bunun içinde çalışan her bireyin yetkisine makamına veya görev statüsüne bakmaksızın bir görev tanımının firma içinde yapılması gerekir. Çalışan bir personel o firma içerisinde hangi alanlarda yetkili olduğunu, hangi alanlarda çalışması gerektiğini bilmek zorundadır. Çünkü çok iş yapan hiçbir iş yapmaz.•

KARINCA KARA RINCA

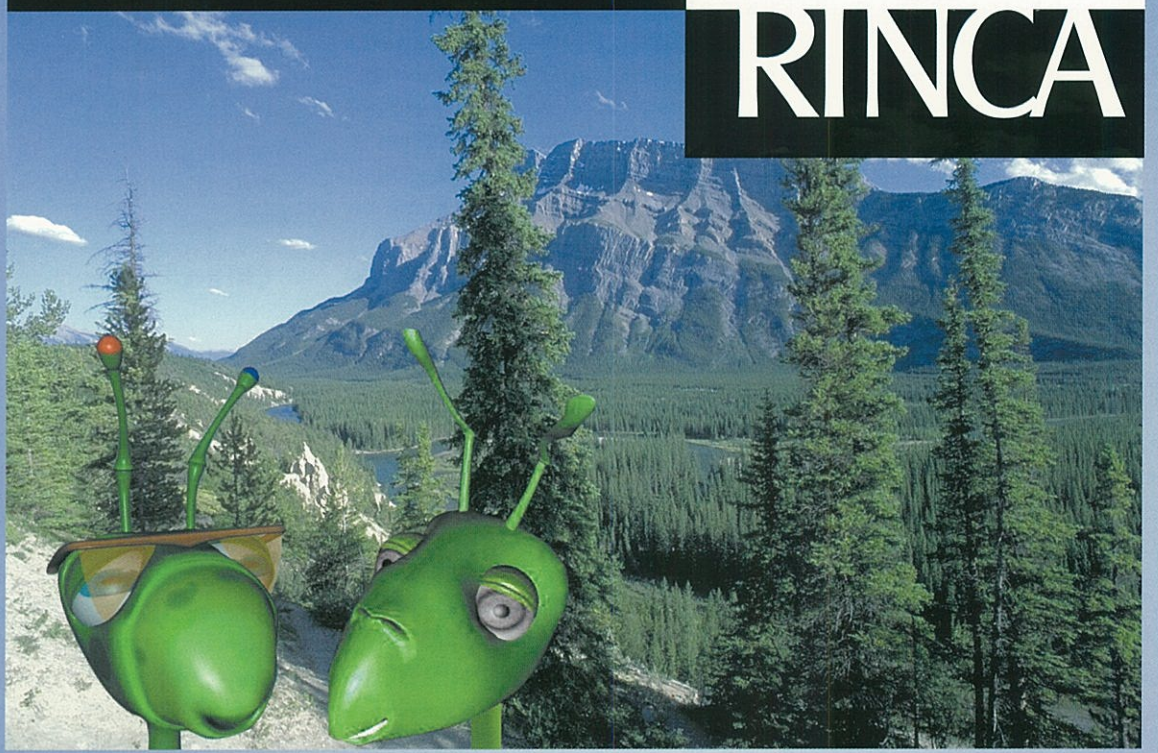

Mustafa ARICI

"Tanrı, kitabında bizi de andı."

Yaşlı Karınca

O gün Genç Karınca şafakla uyanmıştı. Yuvadan çıkıp sabahın nemli havasını solumak, yeni bölgeyi tanımak ve bir an önce üretime katılmak için sabırsızlanıyordu. Geçti o, dağın kuzey

yamaçlarında doğmuş, bu topraklarda büyümüştü. Oymağının bayındırlık çalışmalarına katılmış, bu görkemli dağın şimdi güney yamaçlarında, klasik mimari anlayışla koca bir karınca ocağının kuruluşu için kendisi de alın teri dökmüş, yalnız alın teri dökmekle kalmamış ocağın proje çalışmalarında görüş ve önerilerini büyüklerine cesaretle bildirmek de istemişti. Yaşlı karıncalardan birçoğu ezici bakışları ile onu susturmaya çalışmışlarsa da o, bir taşın üstüne zıplayarak görüşlerini bütün kabileye duyurmayı başarmış.

Oymağın mâkul çoğunluğu, sağ ön ayaklarıyla toprağı deşerek sessizce Genç Karınca'nın görüşlerini onaylamıştı. Üstlendiği görevi o, dost düşman herkesin takdir dolu bakışları altında başarıyla tamamlardı. Güvenilirliği, dürüstlüğü ve cesurluğuyla ün salmıştı oymağında... Bütün karınca kardeşlerleri gibi o da çalışmanın, üretmenin ve paylaşmanın hazzını iyi bilirdi.

Güven duygusu ve iç huzuruyla başını ocaktan çıkadı. (Bir dağın derinliklerinde taht kurmak, o dağın gönlünde de taht kurmak demek değildi.) Gözlerini hayata zifiri karanlık bir yuvada açmış olsa da Genç Karınca'nın gönlü ve kafası aydınlığa açıktı. Işığın geldiği yöne doğru yürümekten de büyük bir zevk duyardı. Yine öyle yaptı. Güneşin doğduğu yöne yürüdü. Uzaktan pek görkemli görünen dağın yamaçlarında Genç Karınca yeni keşifler hayal ediyor, bir yandan da "yağlı tohum tanelerinin beslenmeye katkısı ve kıtlık zamanlarında üretiminin artırılması" üzerine bilimsel araştırma yapmak istiyordu. Yürüdü, yürüdü...yürüdü... Karşılaştığı her canlıya tebessümle selam veriyor, lâkin o ne, hiç karşılığını alamıyordu. Alışık olmadığı bir durumdu bu.

(Bir beldede selam kalkmışsa aradan; o beldenin kıyameti gelmiş demekti.) Bir belirsizlik ve huzursuzluk duymaya başladı. Buralarda bir şeyler hiç iyi gitmiyordu. Giderek sıkıntısı arttı. Çiçekler renklerini yitirmiş, grileşmiş gibi geldi ona. Kelebekler, arılar uçmak yerine çalılara tünemişlerdi. Ağaçlar kabuklarına çekilmişler, yaprakları ziftlenmişti. Kökleri ortalarda sürünen birkaç deve dikeni can çekiştiriyordu. Kuşlar neredeyse hiç kanat çırpmadan çığlık çığlığa o ağaçtan bu ağaca, o daldan bu dala sıçrayıp duruyolardı. Mahlûkat arasındaki o muhteşem ahenk, yerini şüpheye ve endişeye bırakmıştı.

Genç Karınca samimiyetle selam verdiği halde kendisini farketmeyen bir ağustos böceğine yaklaşıp:

- Neler oluyor buralarda kardeş? Herkes

hayatından bezmiş gibi, dedi.

İrkilerek başını kaldıran ağustos böceği:

- Bilmiyorum, görmedim, duymadım... diye sıraladı art arda

- Nasıl görmezsin? Bak etrafına kardeş! Ne arılar arılığının farkında, ne çiçekler çiçekliğinin! Bu seni şaşırtmıyor mu?

Hızla oradan uzaklaşmak isteyen ağustos böceği sağını solunu kontrol ettikten sonra:

- Tehlikeli şeyler düşünüyorsun. Başını belaya sokarsın sen. "Bir avuç çavdarın kırk yıl hatırı olur. Benden söylemesi görme, konuşma, karışma!" diye fısıldadı.

- Birimizin başı beladayken diğerlerimizin başı sağ olabilir mi?

- Biz aynı değiliz artık, biz aynı değiliz. Sen yine de beni dinle, diye bağırdı ağustos böceği uzaklaşırken.

Genç Karınca şaşkınlık içinde ne diyeceğini bilemedi. Sağına soluna baktı, kimse yoktu etrafında. Yürümeye devam etti. Bir hayli yol almış, gölgeler de kısalmıştı. Yalnızlık ve hüzün çökmüştü içine... Dinlenmek için bir çakıl parçasının gölgesine oturdu. "Küçücük bir çakıl sayesinde güneşin kızgın uçlu oklarından korunabiliyordu..." Derin bir düşünceye daldı. Yüreğinin sesini dinleyecek, bundan böyle duyduklarını, gördüklerini ve yaşadıklarını ayrı ayrı analiz edip bir sonuç çıkarmaya çalışacaktı. Aldığı bu karar ona şimdiden güç vermişti.

Bu görkemli, kad m dağ, çok uzun zamandır giyindiği, büründüğü, hayat bulduğu, sırtında gururla taşıdığı, sebebi vücudu o rengarenk çiçekleri, çayır ve çimeni, ağaçları, kuşları, kurtları, kelebekleri, arıları velhasılı cümle mahlûkatı beğenmemeye; onları bir yük, bir ağırlık gibi görmeye başlamıştı. Bütün bu haşeratın ve hayatın kaynağı, bir an kendisi olduğu zannına kapıldığı andan itibaren bu derde düçâr olmuş, bunalımı giderek artmıştı. Çiçeklerin renk renk açması, arıların o çiçekten bu çiçeğe uçarak polen taşıması, ağaçların derinlere kök salıp yükseklere dal atması, rüzgârların çimenlerle fısıldaşması hep kendi varlığı için büyük ve yakın tehdit olarak algılamasına sebep oluyordu. Dağı en çok deli eden; mahlûkatın geceleri aya ve yıldızlara bakmasıydı. Bir paranoya haliydi bu...(Aslında adam ne yapacağını ve ne istediğini tam olarak bilemediğinde meydana gelirdi bu durum.) Bu durumun bilmem kaç bin yıl süreceği iddiasında bulunurken, dağın kendisininde buna tam olarak inanıp inanmadığı bilinemedi. Hiç bir vakavünist köstebek de söz etmedi bundan. Ayrıca bu kad m dağın yaklaşık üç asırlık şizofreninin son yıllar da artmasında, kazan kaynatan gözle görülür, elle tutulamaz dahili ve haric zebanilerinin de oldukça önemli etkileri var mıydı? Bundan da bahseden olmadı.

Genç Karınca yeterince dinlenmiş, yaslandığı çakıl taşını selamladıktan sonra tekrar yola koyulmuştu ki, korkunç bir ses; "Ne iğrenç böcek bu! Hey! Nereden çıktın sen? Senin gibiler var oldukça bana huzur yok hayatta." diyordu. Karınca sağa sola bakındı; kimseler yoktu. Aynı ses; "Sana söylüyorum kara böcek! Ne dolaşıyorsun ayağımın altında? Defol git! Aman tanrım ne iğrenç şey, ne iğrenç!.. Şunun kılığına bak!" diye çıktı bu kez.

Genç Karınca sesin geldiği yöne, yere doğru kulağını yasladı. Ses çok derinlerden, dağın

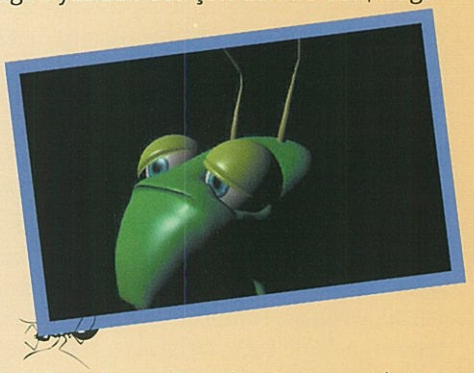

derinliklerinden geliyordu. Onu aşağılayan dağın ta kendisiydi. Bundan emindi ama bu derece aşağılanmak, hakarete uğramak için ne yapmıştı. Hiçbir anlam veremedi. Korktu. Korkuyla birlikte suçluluk duygusuna kapıldı. (Zaten önce suçluluk, sonra aşağılık duygusuna kapılmasını sağlarlardı adamın.) Karmaşık duygular içinde Genç Karınca dağın yamaçlarından aşağıya doğru koştu. Ne denli hızlı koşarsa koşsun, dağ hemen arkasından sanki üstüne yıkılacakmış gibi geliyordu. Kan ter içinde kalmıştı. Yaşadıkları keşke bir düşten ibaret olsaydı. Susuzluktan ağzı kurumuştu. Bir dere kenarına geldiğinde bir yudum su içebilmek için nefes nefese eğildi suya... Suda kendi aksini gördü. 'Hayret! Doğruymuş. Kara bir böcekmiş meğer...' Telaşla ve biraz da 'utançla' suyun serinliğine çarptı yüzünü. Ayna bin parça oldu. Yaşadıkları düş değil, gerçekti. Dağın sesi, bir kez daha yankılandı kulaklarında; "Kara böcek! Defol! Kara böcek! İğrenç şey!" İlk kez kendi yurdunda bir yabancı gibi hissetti kendini. Bir an durdu, düşündü. İçinde bir ateş duydu. Ağır ağır başını

kaldırdı: "Evet, ben bir kara böceğim. Ama bunu ben seçmedim. Bir karınca olmayı ben

seçmedim. Kara bir karınca oldumsa bu benim suçum mu?" dedi. Sonra birden hatırlarmışcasına; "Peki niçin suç olsun benim kara bir karınca olmam?!." Bu son cümleyi söyledi mi, söylemedi mi emin olamadı. Daha gür bir sesle tekrar söyleyecekti, derenin öbür yakasında hâki bir taşı andıran kaplumbağayı fark etti. Siyah benekli beyaz bir kelebek geçti sağ yanından. Bir çekirge zıpladı böğürtlenler arasından.

Biraz daha kendine gelmişti. Genç Karınca: "Kardeşlerim!" dedi. "Hepimiz aynı değiliz elbette, ama hepimiz biriz. Hep biriz." Diye ekledi. "Sadece biçim değişikliği olabilir aramızda yoksa hepimiz aynı hamurdanız. Birimiz diğerimizden tamamen bağımsız olamaz. Bir böceği aşağılarken, kendimizden bir parçayı aşağılamış oluruz. Aynı şekilde, bir ağacın köklerini kemirdiğimiz zaman da kendimizi kurutmuş oluruz. Ya da bir çiçek kopardığımızda... Bir kurtun kuzuyu parçalayıp yemesinde de kurtun kendinden bir şeyleri parçalayıp yok etmesi vardır. Elbette hepimiz aynı değiliz. Elbette parmağımızla göz bebeğimiz de aynı değil. Her parçamızın bir önceliği ve sonralığının olması bizim bir olmamıza mâni değildir. Gelin hep bir..." Konuşmasını sürdürecekti Genç Karınca. Ama karşı yakadaki hâki donlu kaplumbağa; " Hava çok bozuk, suların tadı kaçtı." Diye homurdandı. Bütün canlılar dağıldı.

Genç Karınca dağ gerçeğiyle ilk kez o gün yüz yüze gelmişti. Ocağa döndüğünde gün çoktan batmış, bütün karıncalar yuvalarına çekilmişti. Ay ışığı sızıyordu içeriye Genç Karınca kapıdan girdiğinde dostları yüzüne "Niçin geciktin?" der gibi baktılar. Yaşlılar onun gün

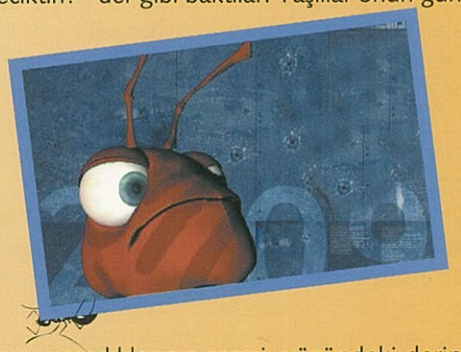

boyu yaşadıklarının resmi, yüzündeki derin hüznü hemen farketiler. Merak içinde neler olduğunu anlatmasını istediler. Genç Karınca: "Ben kara bir böcekmişim." Dedi. kabilenin tüm üyeleri bu konuşmaya tanık olmak için kulak kabartmış, bakışlarını genç karıncaya yöneltmişti. Sözlerine devamla; "Bizim dağa göre ben iğrenç kara bir böcekmişim"dedi ve başından geçenleri anlattı. Bu sözler yaşlıları derin bir düşünceye sevk ederken, gençler arasında uğultu ve itirazlara neden oldu. Ama çok sürmedi, bütün karıncalar birbirlerinin

yüzüne bakarak birbirlerini işaret ederek muzipliğe başladılar. Birbirlerine "Kara Böcek! Kara Böcek!" diye bağırıyor ve gülmekten yerlere yatıyorlardı. Yaşlısı genci hepsi birden kahkahalarla gülüyordu. Genç Karınca da katıldı onlara. Güldükçe yüzüne renk geldi. Ağır bir yük emanet almış da onu sahiplerine muntazaman teslim etmiş gibi rahatladığını hissetti. Yaşlı bir karınca yerinden doğruldu. Sesindeki pürüzleri temizledikten sonra; "Ey sevgili halkım!"dedi. Gürültü tamamen kesildikten sonra tekrar; "Ey sevgili halkım! Karıncalık tarihi boyunca, zaman zaman bizi küçümseyenler olmuştur. Pek önemsenmediğim devirler, dudak bükülüp geçildiğimiz günler olmuştur. Hatta ocağımıza işeyenler bile oldu. Ama hiçbir zaman rengimizden ya da karınca olmamızdan dolayı asla horlanmamış, aşağılanmamıştık. Bu hiç hayra alamet bir durum değil. Bilmiyorlar mı? Bizim tarihimiz şanla, şerefle, kahramanlıklarla doludur.

Sevgili kardeşlerim, tarihimizde boş boş övünmek şu anı geçmişe kurban ederek vaktinizi öldürmek, enerjinizi geçmiş hayranlığı girdabında söndürmek niyetinde değilim. Ancak, kendinize güven duygusunu asla kaybetmeyiniz diye söylüyorum: Hangi canlı kendinden kat kat ağır bir... Mesela bir mısır tanesine dimdik ve kaygan bir kayanın üstünden geçirebilir? Hangi canlı işlerini günü gününe ve belli plan üzere yapmaktadır? Tembellik edip başkalarına muhtaç duruma düştüğümüz görülmüş mü tarihte bizim? Biz alan el değil hep veren el olmadık mı? Biz tarihte savaş kavmi değil, barış kavmi olmadık mı?

Hz. Süleyman ki o, kral peygamberdi. Ağır silahlarla donatılmış ordularının yolunu kesip ona doğru yolu gösteren biziz.

Aksi halde o, Belkıs'ın ülkesini, halkını bir karınca yuvasını ezip geçer gibi ezip geçecekti. Biz Süleyman'ın, Belkıs'ı ve Sebe ülkesini illa ele geçirmek istiyorsa bu koskoca ordunun hiç lüzumu olmadığını aşırı güç kullanarak kan dökmenin manasızlığını bilakis, onu aşkla fethedebileceğini kavramasına, fethetmesine aracı olduk." (Barışın ve aşkın aracı olmak ne çok şey olmaktı.) "... Ve böylece Tanrı kitabında bize de yer verdi. Tanrı kitabında anılanlara selam olsun!"

"Bizim çalışkan, zeki bir kavim olduğumuzu söylerken asıl cimri bir topluluk olduğumuzu ima eden La Fonten adındaki zevzek ve onu okuyanlar da bilsinler ki biz asla cimri değiliz, olamayız. Kapımıza gelen hiçbir canlıyı ne ağustos böceği kardeşimizi ne diğerini, eli boş çevirmedik. Bu mağrur ve hantal dağın eteklerinde yaşayan canlılar, açlıktan birbirlerini yemiyorlarsa bu biraz da biz karıncaların sayesindedir.

Sevgili halkım! Şurada biz bize olduğumuz için söylüyorum. Aslında bunları söylemekten haya duyarız. Lakin, biz zor zamanda paylaşmayı ve yardımlaşmayı ibadet bilen bir kavimiz. La Fonten' in kültüründe zekat gibi infak gibi kavramlar var mı bilmiyorum. Ama, kıtlık yıllarında, (Kriz yılları demek istiyor. Yazarın notu.) Dağın bu bozuk düzeninin yıkılmamasında bizim bu gizli ibadetimizin de rolü vardır. Az bir meta karşısında hiç sesimizi çıkarmadan nice zahmetlere katlanarak kah yer altında kah yer üstünde çalışıp didinmemizin de rolü vardır. Biz tutumlu bir toplumuz. Bize cimri deyenler müfteridir. Hemşehrisi Balzak'a sorsun La Fonten; " Cimriler ahirete inanırlar mı?"

Yaşlı karınca söylevini sürdürmekteydi. Genç Karınca: Cimrilik, Tanrı' nın lütfundan ve cömertliğinden emin olmayanların ruh halidir. Diye geçirdi içinden... Usulca çıktı ocaktan. Gecenin bir yarısıydı. Ay değirmi, yıldızlar ışıl ışıldı. Hava ılıktı. Genç Karınca tırmanmaya başladı yokuşları. Durmadı, dinlenmedi. Dereler, tepeler, birikinti sular, bataklıklar aştı. Çöğürlü çalılar arasından geçti. (Bir kere yola koyuldu muydu adam, cümle mahlukat yardımına koşardı.) Hiç aldırmadı 'çakal' ulumalarına...

Kaç gün, kaç gece tırmandı dağın zirvesine, saymadı. Kimi zaman ayağı ayrıksı otlara dolandı, kimi zaman kaydı, yuvarlandı. Yılmadı. Nihayet dağın zirvesine ulaştı. Gece ılık ve aydınlıktı. Bir an ölüm sessizliği kapladı evreni, yaprak kımıldamıyordu. Genç karınca derin derin nefes aldı. Yükseklerde nefes almak ne de zordu. (En derinden alır da nefesini, azim ve kararlığını toplarsa, adamın kainat çapında bir kuvveti olurdu.)

Genç Karınca, dağın en tepesinde Rabbini andı. Aya ve yıldızlara baktı. Gülümsedi. Geceyi tanıklığa çağırdı. Var gücüyle seslendi ayaklarının altındaki dağa: "Ey dağ! Ey yüce dağ! Hani, Kara Böcek, iğrenç böcek" diyerek aşağıladığın genç bir karınca vardı ya, işte o karıncayım ben. Dinle beni ey dağ! Şimdi ben, bir karınca boyu kadar da olsa senden daha yakınım yıldızlara!..."

Acayip bir durumdu bu. Koca dağ şimdi küçücük bir karıncanın ayakları altında öfkeden tir tir titriyordu. Dağın dünyası kararmıştı. Kusacaktı kin ve nefretini, artık dönüşü yoktu.

Durumdan vazife çıkarmak isteyenler de yok değildi hani... Aman önce genç karıncanın bu zaferi zamana gevdirmek isteniyordu. Çok derinlerde başlamıştı kaynama, fokurdama. İşin ölçüye hesaba gelir tarafı yoktu.

Genç Karınca bir kuşluk vakti oymağına geri döndüğünde ileri gelenler ile karınca halkı göç kararını tartışmaktaydı. Büyük bir çoğunluk göçten yana görüş bildirirken ileri gelenler yeniden düzen dirlik kurmanın çok zor olduğu gerekçesiyle göçü ve değişimi engellemek istiyordu. Genç Karınca' nın ocağa girmesi yaşlıların rahat bir nefes almasını sağladı. Onun sözleri topluluk üzerinde kesinlikle etkili oluyordu. Yaşlılar kendi görüşlerini onun kulağına fısıldayarak 'göçü engelle' diyorlardı. Onun konuşması kısa ve özdü: "Tehlike çok büyük kardeşlerim. Sizin bilmediğiniz bir şey biliyorum ben. Bu noktada kalırsak kesinlikle yok oluruz. Göç için hazırlıklar derhal başlatılsın. Kaybedecek zamanımız yok." Dedi. Büyük bir uğultu ve tezahürattan sonra hazırlıklar yapıldı. Kabile münbit ovalara mütevazı düzlüklere doğru yol almaya başlamıştı. Karınca katarı bir dağdan ayrılıyorsa diğer canlılar da anlardı ki bu yerler kendi kıyametini yaşayacaktır. Her bir canlı, telaş içinde dağın eteklerinden ovaya doğru koşuşturuyordu.

Aradan çok geçmedi. Dağ öfkesini, kin ve nefretini yenemeyip tam tepesinden kızgın lavlar püskürtmeye başlamıştı. Bağırsaklarını tamamen boşalttığında dağ artık kara bir kömür yığınına dönüşmüştü.

Bir zamanlar üzerinde koyunların, kuzuların, kurdun, kuşun, çayır çimenin, börtü böcünün, her türden ve renkten canlının kardeşçe yaşadığı bu koca dağ, kendi kendinin cehennemi olmuştu.

Genç karınca ileri görüşlüğü ve verdiği mücadele sayesinde herkesin teveccühünü ve hayranlığını kazanarak kavminin yeni önderi olmuştu. O kömür yığını dağın yeniden neşvü nema bulabilmesi için uzun yıllar ve çok zorlu çalışmalar bekliyordu genç karıncaları... Ne kadar ağır olsa da, kızgın molozların erimiş külçelerin soğumasını bekleme sabrını göstereceklerdi. Hep olduğu gibi, karınca kararınca her biri üzerine düşen görevi yerine getirecekti•

yetiş
2000
NGUEN
Reçel
ŞEKEROĞLU
kimya-plastik sanayi ve ticaret a.ş.
42. yıl
ŞEKEROĞLU
..tecrübeli kadromuzla,
ürünlerinizi biz giydiriyoruz,
çünkü; biz bu işin terzisiyiz...
Ambalaj Dünyası
1. organize san.böl. çarman sk. no: 1-3 42300 selçuklu/konya/türkiye
tel: 0.332 248 23 00 (pbx) fax: 0.332 248 23 03
http://www.sekeroglu.com, e-mail: info@sekeroglu.com

LONCA'YA ABONE OLABİLİRSİNİZ!

Abone Olmak İçin: Tel: 0 332 251 06 70 (5 Hat) Fax: 0 332 248 93 51 e-mail: kso@kso.org.tr

ABONE BİLGİ FORMU

Adı Soyadı:	Firma Adı:	Doğum Tarihi:
Görevi:	Dergi Teslim Adresi:	
Posta Kodu:	İlçe:	Şehir:
Tel:	Fax:	e-mail:
Fatura Bilgileri:	Adıma	Firma Adına
Firma Adı:	Adres:	
Semt:	Posta Kodu:	İL:
Vergi Dairesi:		No:

- 1 Yıllık Yurt İçi Abonelik 15.000.000.-TL
- 1 Yıllık Yurt Dışı Abonelik 40.-$

Konya Sanayi Odası Banka Hesap No:

Ziraat Bankası Nalçacı Emlak Şb. 152302
Halk Bankası Sanayi Şb. 26322

Not: Abone bilgi formu ile banka dekontunuzu Oda'mıza fakslayarak abone olabilirsiniz.

YARGI KÖŞESİ

AV. LATİF CEM BARAN

HAKSIZ REKABET

Haksız rekabet, aldatıcı hareket veya iyiniyet kurallarına aykırı şekillerde ekonomik rekabetin her türlü kötüye kullanılmasıdır (suistimalidir).

İyiniyet kurallarına aykırı hareketler, Ticaret Kanununun 57. maddesinde oldukça ayrıntılı bir şekilde örnek olarak sayılmıştır.

1- Başkalarını veya onların emtiasını, iş mahsullerini, faaliyetlerini yahut ticari işyerinin yanlış, yanıltıcı veya lüzumsuz yere inciltici beyanlarla kötülemek.

2- Başkasının ahlaki veya mali iktidarı hakkında hakikate aykırı malumat vermek.

3- Kendi şahsi durumu, emtiası, iş mahsulleri, ticari faaliyeti veya ticari işleri hakkında yanlış veya yanıltıcı malumat vermek veyahut üçüncü kişiler hakkında aynı şekilde hareket etmek suretiyle rakiplerine göre onları üstün hale getirmek.

4- Paye, şehadetname veya mükafat olmadığı halde bunlara sahipmişçesine hareket ederek müstesna kabiliyete malik bulunduğu zannını uyandırmaya çalışmak veya buna müsait olan yanlış unvan veya mesleki adları kullanmak.

5- Başkasını emtiası, iş mahsulleri, faaliyeti veya ticaret işletmesiyle iltibaslar meydana getirmeye çalışmak veya buna müsait bulunan tedbirlere başvurmak, hususiyle başkasının haklı olarak kullandığı ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtaları kullanmak veyahut iltibasa meydan veren malları, durumu bilerek veya bilmeyerek, satışa arz etmek veya şahsi ihtiyaçtan başka her ne sebeple olursa olsun elinde bulundurmak.

6- Üçüncü şahısların müstahdemlerine, vekillerine veya diğer yardımcılarına, onların vazifelerini ihlale sevk etmek suretiyle kendisine veya başkasına menfaatler sağlamak maksadıyla veya bu kabil menfaatleri sağlamaya elverişli olacağı surette, müstahak olmadıkları menfaatler temin veya vadetmek.

7- Müstahdemleri, vekilleri veya diğer yardımcı kimseleri iğfal suretiyle, istihdam edenin veya müvekkillerinin imalat veya ticaret sırlarını ifşa ettirmek veya ele geçirmek.

8- Hüsnüniyet sahibi kimseleri iğfal edebilecek surette hakikate aykırı hüsnühal ve iktidar şehadetnameleri vermek.

9- Hüsnüniyet sahibi kimseleri iğfal edebilecek surette hakikate aykırı hüsnühal ve iktidar şehadetnameleri vermek.

10- Rakipler hakkında da cari olan kanun, nizamname, mukavele yahut mesleki veya mahalli adetlerle tayin edilmiş bulunan iş hayatı şartlarına riayet etmemek.

Kanunun daha iyi anlaşılabilmesi için Yargıtay'ın bazı kararlarından örnekler getirecek olursak;

YARGITAY KARARLARI

Her tacir, ticari işletmenin açıldığı günden itibaren on beş gün içinde ticari işletmesini ve seçtiği ticaret unvanını, işletme merkezinin bulunduğu yer siciline tescil ve ilan ettirmeye mecburdur. Gerçek kişi tacirlerde ticaret unvanının çekirdek kısmı, kişinin kısaltılmadan yazılacak ad ve soyadından oluşur. Tacir, isterse ticaret unvanına, işletmenin niteliğini gösteren ancak üçüncü kişilerde yanlış bir izlenim yaratmamak ve kamu düzenine aykırı olmamak şartıyla ekler koyabilir. Somut olayda davacının adının Hasan Cibo, davalının adının Hamit Cibo bulunduğu ve her iki tarafın ad ve soyadını kısaltmadan unvanlarında kullanmak zorunda bulundukları bir gerçektir. Tarafların tescil ve ilan ettirdikleri ticaret unvanlarında "Cibo" sözcüğü müşterek olmakla birlikte, davalının ayrıca unvanında "Halı ve Mobilya" sözcüklerini kullanmak suretiyle TTK. 48. maddesinde öngörülen farklılığı oluşturduğu anlaşıldığından unvanlar arasında iltibastan söz etmeye olanak yoktur. (HGK 26.04.2000-11-827/808)

Dava, davacı ticaret unvanına vaki tecavüzün men'i ve sonuçlarının ortadan kaldırılması istemine ilişkin bulunmaktadır. Dava konusu olayda hakiki şahıs tacir olarak "Mercan" kelimesini TTK. nun 43. maddesi uyarınca ticaret unvanında kullanılmasına muvafakat ettiğinin ve davacının bu nedenle, ortağının önceki kullanımının kendisine tanıdığı haklardan yararlanacağının kabulü ile taraf delillerinin değerlendirilmesi ve sonucuna göre hüküm tesis edilmesi gerekir. (HGK 31.05.2000-11-919/928)

Dava marka haklarına tecavüz ve haksız rekabetin önlenmesi ile manevi tazminata ilişkindir. Cins, çeşit, vasıf, kalite belirten işaret ve adlandırmaları münhasıran veya esas unsur olarak içeren markaların tescil edilemez. Davacının marka olarak tescil ettirdiği "Pınar Labne" ibarelerinden oluşan markasındaki "Labne" sözcüğünün, özellikle ortadoğu ülkelerinde çok bilinen iştah açıcı aperatif olarak tüketilen yoğurtlu bir peynir cinsi olduğu anlaşıldığından cins ve çeşit belirten bu kelimenin bir kişinin inhasırına verilmesi mümkün değildir. (11. HD 20.09.2001-4623/6954)

Davacıların üretip pazarladıkları ve bir defalık kullanıma mahsus cam kapların, davalılar tarafından toplanıp tekrar piyasaya arz edilmesinin, davacıların pazar paylarını daraltacağı ve dolayısıyla zarara uğratacağı muhakkaktır. Tarafların rakip olmadıkları düşünülebilirse de haksız rekabet hükümleri sadece rakiplerin ekonomik çıkarlarını değil, rekabete dayalı ekonomik düzenin de korunmasını amaçlar. İyiniyet kurallarına aykırı ve iktisadi rekabetin her türlü suistimali haksız rekabet olup bundan zarar görenlerin veya böyle bir tehlikeye maruz kalanların dava hakkı vardır. (11. HD 01.05.2001-1828/3862)

TERMİNOLOJİ

AV. LATİF CEM BARAN

MAHSUP (TO THE CREDIT OF THE ACCOUNT):

Hesaba geçirmek, kaydetmek anlamına gelen bir terim. Ticari işlemlerde mahsup, borçlanılmış tutara karşı para veya mal olarak yapılan ödemedir.

Örneğin bir bankanın kredi müşterisi tarafından verilen talimata uygun olarak müşterinin vadesi gelmiş senedinin, mevduat hesabından karşılanması bir mahsup işlemidir.

MAHSUP ÇEKİ (ELIMINATION CHEQUE):

Üzerinde "bedeli hesaba geçirilecektir" ya da "mahsup çekidir" ibaresi bulunan ve böylece bedeli nakden ödenmeyip hesaben ödenen yani lehdarın hesabına kaydedilen çek.

LONCA (GUILD):

Orta çağın belli bir iş kolunun usta, kalfa ve çıraklarını içine alan ve sıkı bir hiyerarşik düzene bağlı olan zanaatçı örgütlerine verilen isim. Ortak çıkar ve karşılıklı yardım ve fayda ilkesine bağlı olarak kurulan bu örgütlerde, çıraklıktan kalfalığa, kalfalıktan ustalığa geçiş oldukça güçtü ve ancak bazı sınavların başarılmasıyla mümkündü. Aynı şekilde, bir loncadan başka loncaya geçmek kolay değildi. Loncaya bağlı olanlar birbirlerini korumak ve birbirlerine bakmakla yükümlüydü. Çıraklar ve kalfalar, ustalar tarafından beslenir, aralarında suç işlemiş olanlar, lonca içinde yargılanıp cezalandırılırdı. Esnaflık adı verilen el işi zanaatkarlığının gelişmesinde önemli bir rolü olan loncalar, osmanlı imparatorluğu içinde oldukça güçlü ekonomik kuruluşlar haline gelmişlerdir. Loncalar sanayi devriminden sonra zaman içinde ortadan kalkmışlardır.

KONSOLİDASYON (CONSOLIDATION):

Vadesi gelmiş olan kısa vadeli bir devlet borcunun orta ya da uzun vadeli bir borca dönüştürülmesi. Konsalidasyon işlemi devletin iç borçlar için yapılabileceği gibi dış borçlar için de yapılabilir. Dış borçların konsolidasyonun da taraflar arasında borcun yeni vadesi ile birlikte borca uygulanacak faiz oranının yeniden belirlendiği bir erteleme anlaşması imzalanır.

KISA VADELİ BORÇ (SHORT TERM LOAN):

Kısa bir dönem içinde (genellikle bir yıl içinde) ödenmesi gereken borç.

Kısa vadeli borçlar esas olarak işletmelerin kısa vadeli finansman ihtiyaçları için talep edilmektedir.

UZUN VADELİ BORÇ (LONG TERM LIABILTY):

İçinde bulunulan hesap döneminden daha ileri bir tarihte ödenecek olan genellikle bir yıldan önce ödenme zorunluluğu olmayan borçlar.

İKTİSADİ GÜÇ (ECONOMİC POWER):

Reel kaynakların tahsisine etki edebilme ya da bu tahsisi tamamen belirleyebilme gücü.

İKTİSADİ MAL (ECONOMİK GOODS):

Belirli bir ihtiyacı giderme özelliği olan ancak elde edilmesi için mutlaka bir çaba ya da fedakarlık gerektiren mal ya da hizmet. Bu tür malları (ya da hizmetleri) sağlamak için belirli bir başka şeyden vazgeçmek gerekir. Vazgeçilen bu şey genelde paradır. Bu yüzden iktisadi mal pazarda fiatı olan mal (ya da hizmetler) olarak düşünülebilir.

GİRİŞİMCİ (ENTREPRENEUR):

Piyasa koşulları içinde yatırılacak sermayeye en yüksek geliri sağlayacak mal ve hizmetlerin üretimini öngören ve bu amaçla sermayeyi üretim sürecine sokan kişi. Müteşebbis.

Girişimcinin üretim sürecine sokulan sermayenin sahibi olması gerekmez. Geleneksel teoriye göre sermaye sahibinin üretim faaliyetinden aldığı pay 'faiz', girişimcinin payı ise 'kar'dır.

FASON İHRACAT (FASON EXPORT):

Yabancı sermayelerin siparişi ile gerçekleştirilen ihracattır. Bu sistemde bir ülkede imalatçılar yabancı ülkedeki ihracatçı firmaların talepleri olan mal üretimini gerçekleştirerek yine ilgili firmanın sahip olduğu pazarlara malı ihraç eder.

FAKTORİNG (FACTORING):

Firmalara vadeli satışlarının bedelini vadesinden önce tahsil olanağı veren finansman hizmeti. Factoring kuruluşu vadeli satış yapmış firmanın fatura edilmiş alacaklarını peşin bedelle ve fakat bir iskonto ile satınalır; vadesi geldiğinde alacağı kendi tahsil eder.

İÇ İSKONTO (INTERNAL DISCOUNT):

Vadesi gelmeden önce ödenecek senede yapılan indirimin, senedin peşin değeri üzerinden yapılması.

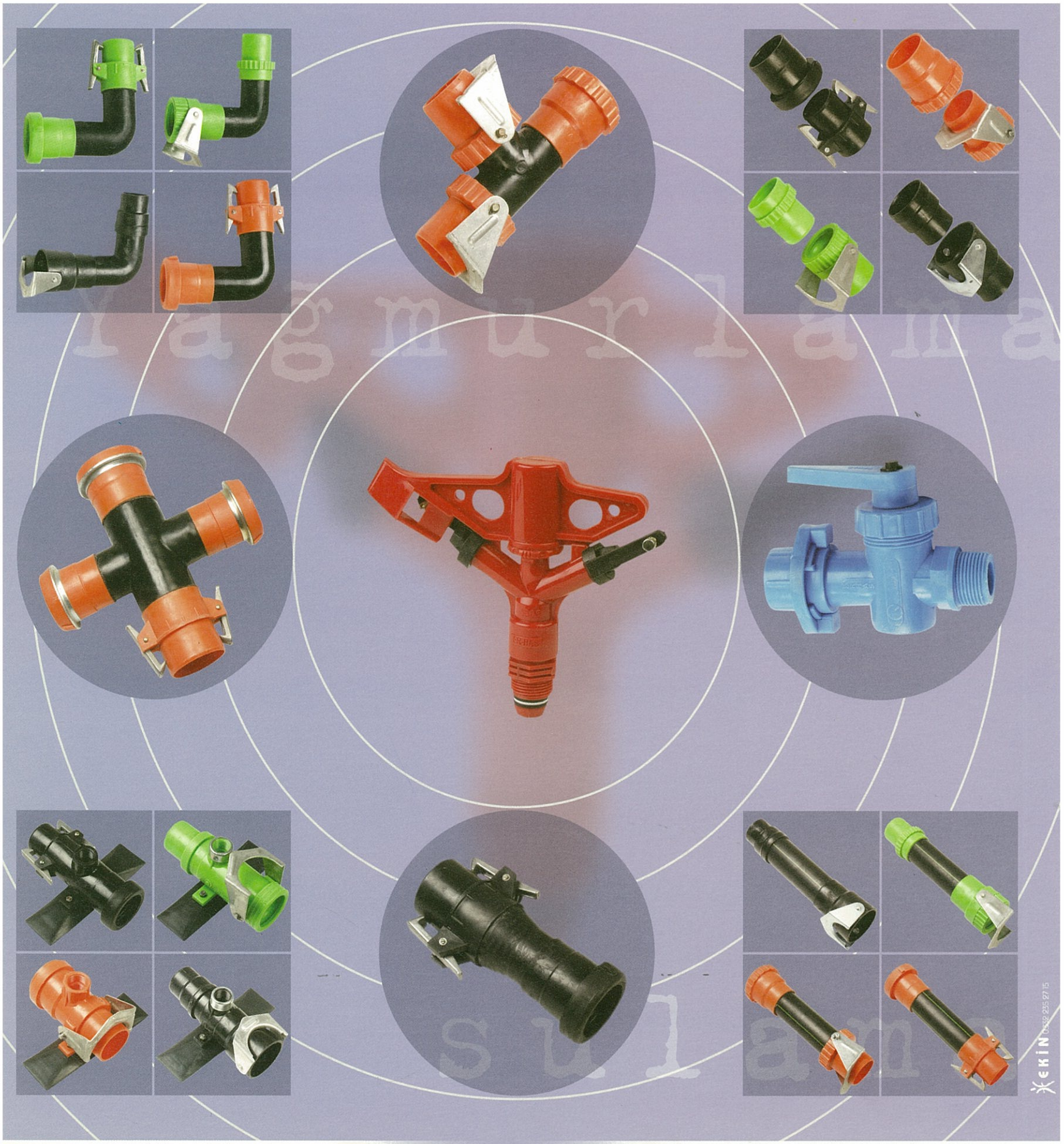

ER-HAS
Pazarlama Makina Sanayi ve Tic. Ltd.Şti.

Kayacık Mahallesi 3 . Organize Sanayi Bölgesi
İhsan Dede Cad. 12. Sk. No: 6 Selçuklu - KONYA
Tel : +90 332 239 12 96 - 332 239 12 97
Fax: +90 332 239 12 98 - e-mail: info@erhas.com

YENMAK®

www.yenmak.com.tr

GÖMLEK PİSTON SEGMAN

TÜV CERT EN ISO 9002

PERFECT CIRCLE® PISTON RINGS

NB

Genel Merkez

Oto Parçacılar Sitesi
Boyluca Sk. No:36
42300 Konya / TÜRKİYE

Tel : +90.332.238 8282
Fax : +90.332.235 5566

İstanbul Şube

Yıldız Posta Caddesi
Akın Sit. No : 10 D : 60
Gayrettepe / İSTANBUL / TÜRKİYE

Tel : +90.212.267 0613 - 14
Fax : +90.212.267 0574

grafist 236 42 43 KONYA